

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Izvješće o financijskoj stabilnosti 2024

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Izvješće o financijskoj stabilnosti za 2024. godinu

IZDAVAČ

Centralna banka Bosne i Hercegovine
Maršala Tita 25, 71000 Sarajevo
Tel (387 33) 278 100
Internet: www.cbbh.ba
E-mail: contact@cbbh.ba

Za sve informacije kontaktirati:
Odjel za finansijsku stabilnost

Uredništvo:

dr. Jasmina Selimović
mr. Marko Vidaković
dr. Željko Marić
dr. Emir Kurtić
Vesna Papić
Nada Mijović
dr. Belma Čolaković
mr. Ervin Zolić

Priprema za tiskanje:

Štamparija Fojnica d.d.

Publiciranje i tiskanje u obrazovne i nekomercijalne svrhe
je dozvoljeno uz obvezno navođenje izvora

© Centralna banka Bosne i Hercegovine | sva prava zadržana

Sadržaj

UVOD	7
IZVRŠNI SAŽETAK	8
1. TRENDovi I RIZICI IZ MEĐUNARODNOG OKRUŽJA	10
1.1 Trendovi u međunarodnom okružju	10
1.2 Pregled glavnih rizika u EU i eurozoni	13
1.2.1 Učinci na bankovni sektor	13
1.2.2 Učinci na realni sektor	14
2. MAKROEKONOMSKI TRENDovi I RIZICI U BIH	18
3. KUĆANSTVA	30
4. PODUZEĆA	36
5. FINACIJSKI POSREDNICI	43
5.1 Bankovni sektor	43
5.1.1 Ključna kretanja u bankovnom sektoru	43
5.1.2. Otpornost bankovnog sektora na rizike i testovi na stres	49
5.2 Nebankovni finansijski sektor	59
6. FINACIJSKA INFRASTRUKTURA	63
6.1 Platni sustavi	63
6.2 Regulatorni okvir	64
Statistički dodatak	67

SPISAK GRAFIKONA

Grafikon 1.1: Kretanje referentnih kamatnih stopa vodećih središnjih banaka	12
Grafikon 1.2: Cijene hrane i nafte.....	12
Grafikon 1.3: Cijena zlata i tečaj EUR/USD	13
Grafikon 1.4: Kretanje cijena dionica banaka majki domaćih banaka.....	14
Grafikon 1.5: Prinos desetogodišnjih državnih obveznica.....	15
Grafikon 1.6: Kretanje glavnih tržišnih indeksa	16
Grafikon 1.7: Izvoz BiH u zemlje glavne trgovinske partnere	16
Grafikon 2.1: BDP BiH (godišnja promjena i doprinos rastu po kategorijama).....	18
Grafikon 2.2: BDP, izvoz roba i industrijska proizvodnja (% godišnje promjene)	19
Grafikon 2.3: Inflacija u BiH i doprinosi glavnih komponenti	19
Grafikon 2.4: Uposlenost po sektorima	21
Grafikon 2.5: Struktura tekućeg računa BiH.....	21
Grafikon 2.6: Financiranje deficita tekućeg računa	24
Grafikon 2.7: Javni dug i saldo opće vlade	25
Grafikon 3.1: Zaduženost stanovništva prema finansijskim institucijama	25
Grafikon 3.2: Zaduženost stanovništva prema institucijama i tipu zaduženja, 2024.....	30
Grafikon 3.3: Krediti stanovništvu po namjeni i kreditni rast	30
Grafikon 3.4: Novoodobreni krediti stanovništvu	31
Grafikon 3.5: Valutna struktura kredita stanovništvu.....	31
Grafikon 3.6: Nekvalitetni krediti u sektoru stanovništva po kategorijama	32
Grafikon 3.7: Nekvalitetni u ukupnim kreditima stanovništvu, po bankama	33
Grafikon 3.8: Novoodobreni krediti i prosječne ponderirane kamatne stope	33
Grafikon 3.9: Novoodobreni krediti prema razdoblju fiksacije kamatne stope.....	33
Grafikon 3.10: Depoziti stanovništva po ročnosti.....	34
Grafikon 3.11: Oročeni depoziti stanovništva i kamatne stope na depozite	34
Grafikon 4.1: Potraživanja od poduzeća prema tipu zaduženja na kraju 2024.	36
Grafikon 4.2: Godišnje promjene potraživanja od poduzeća prema odabranim djelatnostima	37
Grafikon 4.3: Vanjska zaduženost nefinansijskih poduzeća	38
Grafikon 4.4: Prosječna zaduženost poduzeća po odabranim djelatnostima u 2023. i 2024. godini	38
Grafikon 4.5: Udio nekvalitetnih u ukupnim kreditima, po djelatnostima.....	39
Grafikon 4.6: Udio kapitala u pasivi poduzeća u odabranim djelatnostima	40
Grafikon 4.7: Kamatne stope na kredite poduzećima, po bankama.....	41
Grafikon 4.8: Novoodobreni krediti prema razdoblju fiksacije kamatne stope.....	41
Grafikon 5.1: Aktiva i krediti u postotcima BDP-a.....	44
Grafikon 5.2: Promjene najvažnijih stavki bilance bankovnog sektora	44
Grafikon 5.3: Aktiva bankovnog sektora.....	44
Grafikon 5.4: Prosječne kamatne stope na novoodobrene kredite	45
Grafikon 5.5: Kretanje EURIBORA-a i kamatnih stopa BiH	46
Grafikon 5.6: Procjena finansijskog ciklusa za BiH.....	46
Grafikon 5.7: Sektorska struktura depozita rezidenata.....	48
Grafikon 5.8: Struktura ukupnih depozita po preostaloj ročnosti.....	48
Grafikon 5.9: Dijagram pokazatelja finansijskog zdravlja bankovnog sektora	49
Grafikon 5.10a: Realni rast BDP-a	50
Grafikon 5.10b: Stopa inflacije.....	50
Grafikon 5.11: Stopa adekvatnosti kapitala u osnovnom i dva ekstremna scenarija i minimalni regulatorni zahtjevi	52
Grafikon 5.12: Utjecaj pojedinačnih pozicija na CAR u oba ekstremna scenarija.....	52
Grafikon 5.13: Kvalitet kreditnog portfelja.....	54
Grafikon 5.14: Stopa defaulta u sektoru poduzeća, po bankama u 2024. godini.....	55
Grafikon 5.15: Krediti u razini kreditnog rizika 2 i udio S2 i S3 u ukupnim kreditima.....	55
Grafikon 5.16: Stopa defaulta u sektoru stanovništva, po bankama u 2024. godini	55
Grafikon 5.17: Dobit bankovnog sektora	56
Grafikon 5.18: Pokazatelji profitabilnosti	56
Grafikon 5.19: Pokazatelji likvidnosti	57
Grafikon 5.20: Osnove LCR komponente, Q4 2024.....	58
Grafikon 5.21: Likvidna aktiva za bankovni sektor	58
Grafikon 5.22: Koeficijent pokriva likvidnosti (LCR) za bankovni sektor	59
Grafikon 5.23: Ukupne potrebe banaka za dodatnim likvidnim sredstvima u Scenariju 3	59

TEKSTNI OKVIR

Tekstni okvir 1: Ocjena glavnih makrofinancijskih rizika po financijsku stabilnost	19
Tekstni okvir 2: Tržište nekretnina	22
Tekstni okvir 3: Potencijalni efekti povećanja minimalne plaće na poslovanje poduzeća u BiH.....	26
Tekstni okvir 4: Nadogradnja okvira za testiranje na stres – tržišni rizik	52
Tekstni okvir 5: Pojam, značenje i metodologija za utvrđivanje sustavno značajnih banaka	65

SPISAK TABLICA

Tablica 1.1: Realni BDP, godišnja stopa rasta	10
Tablica 2.1: Potraživanja komercijalnih banaka od sektora vlade	27
Tablica 2.2: Pokazatelji rizika fiskalne održivosti	28
Tablica 3.1: Potraživanja od stanovništva, kartice.....	31
Tablica 3.2: Krediti stanovništvu, ročna i valutna struktura	32
Tablica 4.1: Krediti poduzećima, ročna i valutna struktura ostatka duga.....	38
Tablica 4.2: Poslovni prihodi poduzeća, po djelatnostima.....	40
Tablica 5.1: Vrijednost imovine financijskih posrednika	43
Tablica 5.2: Glavne pretpostavke u osnovnom i ekstremnim scenarijima	50
Tablica 5.3: Kalibracija scenarija u stres-testu likvidnosti.....	57
Tablica 5.4: Pojednostavljena bilanca stanja mikrokreditnih organizacija	59
Tablica 6.1: Transakcije u međubankovnom platnom prometu	63
Tablica 6.2: Koncentracija transakcija u međubankovnom platnom prometu (HHI).....	63

STATISTIČKI DODATAK

Tablica A1: Indeks cijena nekretnina	68
Tablica A2: Pokazatelji financijskog zdravlja.....	70
Tablica A3: Pregled ukupne imovine, kredita, depozita i financijskog rezultata banaka u BiH, 31. 12. 2024. godine	70
Tablica A4: Statusne promjene u bankama u razdoblju od 2001. do 2024. godine	72

ZEMLJE

BE	Belgija
BG	Bugarska
CY	Cipar
DE	Njemačka
ES	Španjolska
FR	Francuska
GR	Grčka
HR	Hrvatska
IE	Irska
IT	Italija
PT	Portugal
SI	Slovenija
SK	Slovačka
TR	Turska

SKRAĆENICE

ABRS	Agencija za bankarstvo Republike Srpske
AOD	Agencija za osiguranje depozita
BDP	Bruto domaći proizvod
BHAS	Agencija za statistiku BiH
BiH	Bosna i Hercegovina
BEO	Središnja banka Engleske
BOJ	Središnja banka Japana
BLSE	Banjalučka burza
CAC 40	Indeks francuske burze (Cotation Assistée en Continu)
CAR	Stopa adekvatnosti kapitala (Capital Adequacy Ratio)
CBBiH	Centralna banka Bosne i Hercegovine
CET 1	Osnovni kapital prvog reda (Common Equity Tier 1)
CHF	Švicarski franak
CPI	Indeks potrošačkih cijena
SRK	Središnji registar kredita
DAX	Indeks na burzi vrijednosnih papira u Frankfurtu (Deutscher Aktien Index)
d.s.	Desna skala
EBA	Europska bankovna agencija (European Banking Authority)
ECB	Europska središnja banka
EU	Europska unija
EUR	Euro
EURIBOR	Referentna kamatna stopa koja se utvrđuje na europskom međubankarskom tržištu (engl. Euro Interbank Offered Rate)
FBA	Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FED	Sustav federalnih rezervi
FTSE	Indeks londonske burze (Financial Times Stock Exchange)
GBP	Britanska funta
HHI	Herfindahl–Hirschman Indeks
JRTR	Jedinstveni registar transakcijskih računa
KM	Konvertibilna marka
l.s.	Lijeva skala
MFT BiH	Ministarstvo financija i trezora BiH
MKO	Mikrokreditne organizacije
MMF	Međunarodni monetarni fond
NPL	Nekvalitetni krediti (Nonperforming loans)
OPEC	Organizacija zemalja izvoznica nafte
ROAA	Povrat na prosječnu aktivu (Return on Average Assets)
ROAE	Povrat na prosječni kapital (Return on Average Equity)
RS	Republika Srpska
RTGS	Bruto poravnanje u realnom vremenu (Real Time Gross Settlement)
RSTF	Referentna stopa prosječnog ponderiranog troška financiranja banaka
S&P	Standard & Poor's
SAD	Sjedinjene Američke Države
SASE	Sarajevska burza
STO	Svjetska trgovinska organizacija
USD	Američki dolar
WEO	Svjetski ekonomski pregled (World Economic Outlook)
WTI	Cijena brent nafte na američkom tržištu (West Texas Intermediate)

UVOD

Pod financijskom stabilnošću CBBiH podrazumijeva stanje u kojem financijski sustav može apsorbirati šokove bez značajnih poremećaja u svom trenutačnom i budućem funkcioniranju i čije funkcioniranje nema negativne utjecaje na ekonomiju.

Mandat CBBiH za praćenje stabilnosti financijskog sustava neizravno proizlazi iz Zakona o CBBiH. CBBiH ima aktivnu ulogu u razvoju i implementaciji politike stabilnosti i održivog ekonomskog rasta BiH, kroz osiguranje stabilnosti domaće valute i ukupne financijske i ekonomske stabilnosti u zemlji. Jedna od temeljnih zadaća CBBiH je uspostava i održavanje odgovarajućih platnih i obračunskih sustava kao dijela financijske infrastrukture. CBBiH doprinosi očuvanju financijske stabilnosti kroz zakonom utvrđenu nadležnost koordinacije djelatnosti entitetskih agencija za bankarstvo. CBBiH, sukladno odluci Upravnog vijeća, sudjeluje u radu međunarodnih organizacija koje rade na učvršćivanju financijske i ekonomske stabilnosti kroz međunarodnu monetarnu suradnju. Aktivnosti CBBiH na polju praćenja stabilnosti financijskog sustava obuhvaćaju i specijaliziranu komunikaciju s relevantnim međunarodnim i domaćim institucijama kojom se osigurava kontinuitet procesa praćenja sustavskih rizika. Doprinos očuvanju financijske stabilnosti CBBiH daje u okviru članstva u Stalnom komitetu za financijsku stabilnost BiH.

Publiciranjem Izvješća o financijskoj stabilnosti CBBiH nastoji doprinijeti financijskoj stabilnosti u BiH kroz:

- unaprjeđenje razumijevanja i poticanje dijaloga o rizicima za financijske posrednike u makroekonomskom okruženju;
- upozoravanje financijskih institucija i drugih sudionika na tržištu na mogući kolektivni utjecaj njihovih pojedinačnih akcija;
- stvaranje konsenzusa o financijskoj stabilnosti i poboljšanje financijske infrastrukture.

Iako je fokus ovoga izvješća na događajima iz 2024. godine, njegov obuhvat je proširen i na najvažnija dešavanja iz prve polovine 2025. godine, sukladno dostupnim podacima u vrijeme izrade. Izvješće o financijskoj stabilnosti za 2024. godinu je organizirano po poglavljima kako slijedi. U izvršnom sažetku su naglašeni najvažniji rizici po stabilnost financijskog sustava. U prvom poglavlju predstavljene su glavni trendovi i rizici iz međunarodnog okruženja. U sklopu ovoga poglavlja posebice su izdvojeni glavni rizici iz EU i eurozone, te su opisani njihovi efekti na bankovni sektor i realnu ekonomiju ovog zemljopisnog područja, s fokusom na rizike koji mogu imati utjecaj na bankovni sektor i realnu ekonomiju BiH.

Drugo poglavlje daje pregled trendova i potencijalnih rizika iz domaćeg okruženja koji se odražavaju na funkcioniranje financijskog sustava u BiH, uključujući i pregled glavnih trendova i rizika koji dolaze iz fiskalnog sektora. Treće poglavlje ilustrira efekte rizika identificirane u prethodnim poglavljima na potraživanja od stanovništva. Fokus četvrtog poglavlja su efekti identificiranih rizika na sektor pravnih osoba. U petom poglavlju se ocjenjuju efekti rizika na stabilnost financijskog sektora, s fokusom na bankovni sektor. Šesto poglavlje ilustrira osnovne trendove u financijskoj infrastrukturi: platnim sustavima i regulatornom okviru. Izvješće o financijskoj stabilnosti za 2024. godinu sadrži pet tekstnih okvira: Ocjena glavnih makrofinancijskih rizika po financijsku stabilnost, Tržište nekretnina, Potencijalni efekti povećanja minimalne plaće na poslovanje poduzeća u BiH, Procjena otpornosti bankovnog sektora na tržišni rizik, te Pojam, značenje i metodologija za utvrđivanje sustavski značajnih banaka. Na kraju, potrebno je naglasiti da se ovo Izvješće bavi isključivo pitanjima od značaja za sustavski rizik, jer je nadzor poslovanja financijskih posrednika, sukladno važećim zakonima u BiH, zadatak nadležnih supervizora za financijski sektor. Njegov osnovni cilj je ukazati na rizike koji dolaze iz financijskog sustava, kao i makroekonomskog okruženja, te procijeniti sposobnost sustava da apsorbira te šokove.

IZVRŠNI SAŽETAK

Nakon umjerenog rasta u 2024. godini, globalni izgledi su se pogoršali u 2025. godini zbog zaoštavanja trgovinskih politika, posebice od strane SAD-a, te pojačane fiskalne neizvjesnosti. Rizici po globalnu finansijsku stabilnost su povećani tijekom 2025. godine uslijed rasta geopolitičkih napetosti, protekcionističkih trgovinskih mjera i povećane ekonomske fragmentacije. Finansijska tržišta obilježava izražena volatilnost, posebice na tržištima energenata i valuta, dok rast cijene zlata ukazuje na povećanu potražnju za sigurnom imovinom. U eurozoni je nastavljen slab ekonomski oporavak, uz trajne slabosti u privatnoj potrošnji i investicijama, te sporu dezinflaciju, posebice u sektoru usluga. U takvom okruženju, ključni rizici za globalnu i europsku finansijsku stabilnost ostaju geopolitička neizvjesnost, ograničen fiskalni prostor i strukturne slabosti.

Na domaćem planu, rizici iz makroekonomskog okruženja su se smanjili, ponajviše zahvaljujući usporavanju inflacije, koja se tijekom 2024. godine približila povijesnom prosjeku. Rast realnih neto plaća i smanjenje neuposlenosti doprinijeli su jačanju osobne potrošnje i ubrzanju ekonomske aktivnosti. Tržište nekretnina obilježava snažan rast cijena u posljednje tri godine, dok je izloženost banaka ovom segmentu blago povećana, ali još uvijek ne predstavlja sustavski rizik. S druge strane, uočeno je pogoršanje vanjskotrgovinskog salda i povećana platnobilančna ranjivost BiH. Fiskalna pozicija blago je oslabljena zbog rasta fiskalnog deficita i udjela javnog duga, ali fiskalni rizici ostaju pod kontrolom.

Zbog slabljenja inflacije i rasta realnih dohodaka, kućanstva su povećala potrošnju i zaduženost, uz zadržavanje dominantne orijentacije prema komercijalnim bankama. Rast kreditne aktivnosti u segmentima opće potrošnje i stambenih kredita bio je praćen daljnjim smanjenjem udjela nekvalitetnih kredita. Ipak, segment stanovništva s nižom sposobnošću otplate bilježi rast kredita u drugoj razini kreditnog rizika. Trend smanjenja izloženosti stanovništva prema varijabilnim kamatnim stopama se nastavlja, a ukupni depoziti stanovništva, naročito dugoročni oročeni depoziti, dodatno su porasli.

U sektoru nefinansijskih poduzeća zabilježen je rast ukupne zaduženosti, kako prema domaćim, tako i prema inozemnim finansijskim izvorima, pri čemu vanjska zaduženost preuzima sve veći udio u ukupnim obvezama poduzeća. Uvjeti financiranja su i dalje povoljni zahvaljujući stabilnim kamatnim stopama i dostupnosti kreditne potpore banaka. Poduzeća su se, radi smanjenja izloženosti kamatnom riziku, sve više orijentirala na zaduženje uz fiksne kamatne stope. Zahvaljujući rastu poslovnih prihoda i zadovoljavajućoj kapitaliziranosti, sektor poduzeća je uspješno apsorbirao šokove u 2024. godini. Ipak, izazovi u 2025. godini uključuju slabljenje vanjske potražnje, mogući porast inflacije, rast troškova zbog energetske tranzicije te uvođenje karbonskih taksi na izvoz u EU.

Bankovni sektor BiH ostao je stabilan i likvidan u 2024. godini, zadržavajući pozitivne trendove u kapitaliziranosti, kvaliteti aktive i profitabilnosti. Snažan rast kreditiranja privatnog sektora doveo je do smanjenja negativnog jaza između kredita i BDP-a i podržao oporavak finansijskog ciklusa. Referentne kamatne stope banaka ostale su na niskim razinama, dok u strukturi izvora sredstava i dalje dominiraju depoziti po viđenju. Iako je kreditni rizik sektora stanovništva uglavnom amortiziran rastom realnih plaća, rast nenamjenskih kredita nosi potencijalne rizike. S druge strane, sektoru poduzeća prijete veći pritisci na uredno servisiranje obveza. Potencijalno pogoršanje kvalitete aktive i rast kamatnog rizika mogu negativno utjecati na profitabilnost. Ipak, rezultati stres-testova pokazuju visoku otpornost sektora, koja će biti dodatno ojačana uvođenjem zaštitnog kapitalnog sloja za sustavski značajne banke tijekom 2025. godine.

Unatoč rastu bilančne sume sektora nebankovnih finansijskih institucija, njihova ukupna uloga i značaj ostaju ograničeni. Dominacija bankovnog sektora ostaje izražena, bez većeg napretka u razvoju tržišta kapitala i nebankovnih posrednika. Mikrokreditni sektor bilježi rast aktive, ali uz skroman napredak u profitabilnosti. Lizing sektor je zabilježio rast dobiti, dok sektor osiguranja, kao najznačajniji dio nebankovnog sustava, bilježi stabilan rast premija. Promet na domaćim burzama je blago porastao, uz dominaciju emisija entitetskih dužničkih vrijednosnih papira.

Centralna banka BiH je u 2024. godini izvršavala svoju zakonsku obvezu održavanja odgovarajućih platnih sustava. Platni promet se odvijao nesmetano kroz sustave žirokliringa i bruto poravnanja u realnom vremenu (RTGS). Održavani su Centralni registar kredita (CRK) i Jedinstveni registar računa poslovnih subjekata (JRRPS), a realizacija transakcija putem međunarodnog kliringa plaćanja s inozemstvom se odvijala nesmetano.

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

TRENDOVI I RIZICI IZ MEĐUNARODNOG OKRUŽJA

1. TRENDOWI I RIZICI IZ MEĐUNARODNOG OKRUŽJA

Uvjeti za globalnu financijsku stabilnost pogoršani su tijekom 2025. godine, uslijed rasta geopolitičkih tenzija, protekcionističkih mjera i pojačane ekonomske fragmentacije. Nakon umjerenog rasta tijekom 2024. godine, globalni izgledi su pogoršani zbog zaoštavanja trgovinskih politika, posebice od strane SAD-a, te rastuće neizvjesnosti u pogledu fiskalne održivosti. Cijene energenata i devizna tržišta ostali su volatilni, a rast cijene zlata ukazuje na pojačanu potražnju za sigurnom imovinom. U eurozoni je zabilježen slab oporavak, uz trajne slabosti u privatnoj potrošnji i investicijama. Inflacija je bilježila silazni trend, ali je inflacija u uslužnom sektoru ostala povišena. Geopolitička neizvjesnost, uz strukturne slabosti i ograničen fiskalni prostor, predstavljaju ključne izvore rizika za financijsku stabilnost. Bankovni sektor eurozone ostvario je snažnu profitabilnost u prethodnom razdoblju, ali su zabilježeni signali pogoršanja kvalitete aktive, posebice u segmentima komercijalnih nekretnina i malih i srednjih poduzeća. Kamatne marže su se stabilizirale, dok je potražnja za kreditima oslabljena uslijed strožijih kreditnih standarda i smanjenih očekivanja rasta. Središnje banke vodećih ekonomija započele su ciklus ublažavanja monetarne politike kao odgovor na smirivanje inflacije. Financijska tržišta ostaju osjetljiva na iznenadne šokove, dok aprecijacija eura i korekcije cijena rizične imovine reflektiraju povećanu averziju prema riziku.

1.1. Trendovi u međunarodnom okruženju

Globalna ekonomija zabilježila je rast od 3,3% u 2024. godini, pri čemu su razvijene zemlje bilježile rast od 1,8%, dok je u skupini zemalja u razvoju zabilježen nešto jači rast koji je iznosio 4,3% (Tablica 1.1). Inflacija je bilježila postupni, ali neravnomjeran pad prema ciljanim razinama središnjih banaka. Tržišta rada su se normalizirala, a stope neuposlenosti i slobodnih radnih mjesta vratile su se na pretpandemijske razine. Ekonomski rast je u posljednjih nekoliko godina iznosio oko 3%, a globalna proizvodnja se približila potencijalu. Međutim, tijekom 2025. godine, ekonomski pokazatelji su pokazali značajan pad globalnih ekonomskih izgleda. Rastuća neizvjesnost u vezi s ekonomskim politikama SAD-a i trgovinskim ograničenjima izazvala je znatno pogoršanje pokazatelja poslovnog i potrošačkog povjerenja. Najnovije prognoze MMF-a (Tablica 1.1) ukazuju na široko rasprostranjeno usporavanje ekonomske aktivnosti u većini zemalja. Izgledi za SAD i Kinu su negativno pogođeni eskalacijom carina, dok su projekcije rasta revidirane naniže i za eurozonu.

Prognoza blagog rasta BDP-a za eurozonu utemeljena je na doprinosu usluga i privatne potrošnje, te očekivane fiskalne ekspanzije u Njemačkoj. Prema projekcijama MMF-a iz travnja 2025. godine, u tekućoj godini se očekuje usporavanje rasta globalne ekonomije po stopi od 2,8%.

Tablica 1.1: Realni BDP, godišnja stopa rasta

	Realni BDP, godišnja stopa rasta					Promjena u odnosu na projekciju iz listopada 2024.	
	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2025.	2025.
Svijet	3,6	3,5	3,3	2,8	3,0	-0,2	0,0
Razvijene ekonomije	2,9	1,7	1,8	1,4	1,5	-0,3	0,0
SAD	2,5	2,9	2,8	1,8	1,7	-0,5	0,1
Eurozona	3,5	0,4	0,9	0,8	1,2	0,0	-0,3
Velika Britanija	4,8	0,4	1,1	1,1	1,4	-0,1	-0,5
Japan	0,9	1,5	0,1	0,6	0,6	-0,5	0,4
Zemlje u razvoju i tržišta u nastajanju	4,1	4,7	4,3	3,7	3,9	-0,3	0,1
Rusija	-1,4	4,1	4,1	1,5	0,9	-0,4	0,8
Kina	3,1	5,4	5,0	4,0	4,0	-0,5	0,0
Europske zemlje u razvoju i tržišta u nastajanju	0,5	3,6	3,4	2,1	2,1	-0,1	0,3
Glavni vanjskotrgovinski partneri							
Njemačka	1,4	-0,3	-0,2	0,0	0,9	0,1	-0,7
Hrvatska	7,3	3,3	3,8	3,1	2,7	-0,2	-
Srbija	2,6	3,8	3,9	3,5	4,2	0,1	-
Italija	4,8	0,7	0,7	0,4	0,8	0,0	-0,3
Slovenija	2,7	2,1	1,6	1,8	2,4	-0,2	-
Austrija	5,3	-1,0	-1,2	-0,3	0,8	-0,3	-0,8
Crna Gora	6,4	6,3	3,0	3,2	3,2	-0,5	-

Izvor: World Economic Outlook, IMF, April 2024, CBBiH

Američka ekonomija je u 2024. godini zabilježila iznenađujuće snažan ekonomski rast koji je na godišnjoj razini iznosio 2,8%, poglavito zahvaljujući jakoj privatnoj potrošnji u kontekstu postupne normalizacije tržišta rada. Potrošnja je potaknuta porastom realnog dohotka, a dominirala su kućanstva s visokim prihodima, koja su ostvarila porast bogatstva uz više kamate, dividende i prihode od imovine. Sektori osjetljivi na promjene kamatnih stopa i dalje su se suočavali s izazovima, ali su se počeli stabilizirati kako su kamatne stope dosežale vrhunac. Unatoč visokim troškovima zaduživanja, poslovne investicije su potaknute snažnim korporativnim bilancama.

Tehnološke kompanije su posebice ubrzale investicije uslijed utrke u umjetnoj inteligenciji. Nakon pada tijekom drugog i trećeg tromjesečja 2024. godine, inflacija izražena indeksom potrošačkih cijena (CPI) ponovno je počela rasti krajem godine. Također, mjera inflacije deflator izdataka za osobnu potrošnju je u prosincu iznosila 2,5% na godišnjoj razini, što je udaljavanje od FED-ove ciljane razine inflacije od 2%.

U 2025. godini, američka administracija je donijela niz odluka o ekonomski utjecajnim politikama, od kojih najsnažnije reperkusije imaju promjene u vanjskotrgovinskoj politici. SAD su više puta najavile povećanje carina za glavne trgovinske partnere i kritične sektore. Početkom veljače 2025. godine SAD su uvele posebne carine za proizvode od aluminija i čelika, te najavile posebne carine na automobile i autodijelove (25%). Istodobno, uvedene su i posebne carine na uvoz iz Kine, Kanade i Meksika. Trgovinski rat je dodatno eskalirao 2. travnja uvođenjem strategije tzv. recipročnih carina s osnovnom stopom na uvoz od 10% i višim stopama za određene zemlje. Tako su carine na uvoz proizvoda iz Kine sredinom travnja dosegle razinu od 145%. Potom je tijekom svibnja najavljeno privremeno devedesetodnevno smanjenje carina na kinesku robu, čime su carinske stope snižene s razinu od 145% na 30%, dok je Kina uzvratila smanjenjem carina na američki izvoz sa 125% na 10%. Istodobno, uveden je široki okvir za trgovinski sporazum između SAD-a i Velike Britanije, što signalizira napore za diverzifikaciju trgovinskih partnerstava zbog nestabilnog geopolitičkog okruženja. Kombinacija ovih mjera i protumjera podigla je američke i globalne carinske stope na stogodišnji maksimum. Neizvjesnost u pogledu politike, posebice u SAD-u, ostaje visoka iako su se financijska tržišta brzo oporavila od značajnih šokova izazvanih protekcionističkom politikom. Izgleda da američku ekonomiju je dodatno pogoršalo snižavanje kreditnog rejtinga SAD-a¹, do kojeg je došlo zbog porasta javnog duga SAD-a uslijed kontinuiranih fiskalnih deficita. Prema posljednjim projekcijama MMF-a iz travnja 2025. godine stopa rasta BDP-a SAD-a za 2025. godinu je značajno revidirana naniže.

Nakon stagnacije, ekonomija EU je zabilježila skroman rast tijekom 2024. godine, u uvjetima daljnjeg smanjivanja inflatornih pritisaka, te zahvaljujući oporavku vanjske potražnje i izvoza. Unatoč rastu realnih prihoda, privatna potrošnja se sporo povećavala, dok su poduzeća bila manje spremna investirati uslijed smanjenja profitnih marži i negativnog poslovnog raspoloženja. Ekonomija EU je u 2024. godini zabilježila skroman rast od 0,8% na godišnjoj razini. BDP je rastao stopama od 0,1% do 0,4% iz tromjesečja u tromjesečje tijekom 2024. godine. Došlo je do smanjenja projekcija rasta eurozone za 2025. godinu, što ukazuje da bi tempo oporavka mogao biti sporiji nego što se očekivalo.

Pojačana geopolitička i makrofinancijska neizvjesnost dovela je i do epizoda nestabilnosti financijskih tržišta u travnju i svibnju 2025. godine, a nastavak geopolitičkih tenzija mogao bi dovesti do šokova na strani ponude, inflacije i daljnjih geoeekonomskih fragmentacija. S druge strane, planirano povećanje potrošnje na obranu u EU moglo bi pozitivno utjecati na ekonomski rast ukoliko potrošnja bude usmjerena na produktivne investicije u europske kapacitete obrambene industrije i istraživanje i razvoj. Najavljeni "Plan za ponovno naoružanje Europe/Spremnost 2030" Europske komisije ima za cilj jačanje nacionalne sigurnosti diljem Europe i uključuje povećano javno financiranje obrane na nacionalnoj razini, omogućujući državama članicama da brzo djeluju. Najveća ekonomija eurozone, Njemačka je drugu godinu zaredom zabilježila pad ekonomske aktivnosti (-0,2%), uslijed slabedomaće i inozemne potražnje za industrijskim proizvodima, u kombinaciji s visokom neizvjesnošću koja opterećuje potrošnju i investicije. Osim toga, građevinski sektor bio je suočen s nedostatkom radne snage i slabom domaćom potražnjom. Stopa štednje je porasla, dok je kreditna aktivnost bila prigušena (zabilježila neznatan rast), stoga privatna potrošnja nije podržala ekonomski rast, unatoč povećanju realnog raspoloživog dohotka. Njemačka je u ožujku 2025. godine usvojila amandman na ustav, koji će omogućiti da potrošnja za obranu premaši 1% BDP-a, bez gornje granice, kao i stvaranje posebnog fonda od 500 milijardi eura za ulaganje u infrastrukturu u narednih dvanaest godina, od čega je 100 milijardi eura namijenjeno za fond za klimatsku tranziciju. Ovim zakonom je također povećan limit zaduživanja za pokrajinske vlade s 0% na 0,35% BDP-a. Očekuje se da će fiskalna ekspanzija imati pozitivan utjecaj na rast njemačke ekonomije u narednom razdoblju.

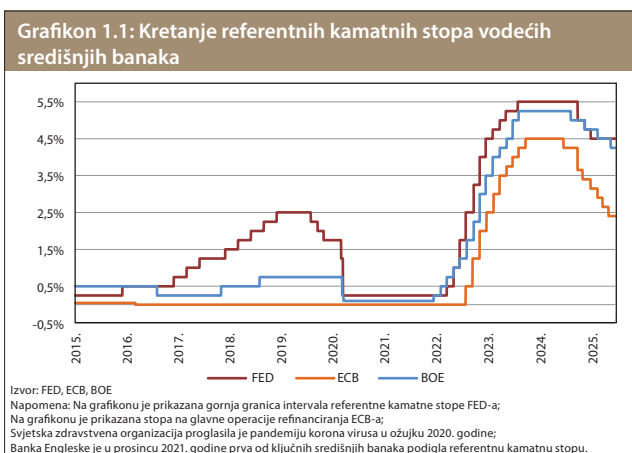
Vodeće centralne banke su tijekom 2024. godine počele snižavati referentne kamatne stope, kao odgovor na postupno smanjenje inflacije (Grafikon 1.1). Banka Engleske je, nakon niza uzastopnih povećanja referentne kamatne stope u 2023. godini, prvu polovinu 2024. godine zadržala referentnu kamatnu stopu nepromijenjenom na razini od 5,25%, nakon čega je uslijedilo smanjenje referentne kamatne stope dva puta do kraja godine. U prvoj polovini 2025. godine, kamatna stopa je snižena još dva puta, na razinu od 4,25%.

Nakon razdoblja povećanja referentnih kamatnih stopa od ožujka 2022. do srpnja 2023. godine s ciljem obuzdavanja inflacije, FED je do rujna 2024. godine zadržao referentne stope nepromijenjenima, na razini od 5,25-5,5%, nakon čega je uslijedilo uzastopno smanjenje referentnih kamatnih stopa do kraja godine do razine od 4,25-4,50%, koji je zadržan i u prvoj polovini 2025. godine. Dužnosnici FED-a su procijenili da su najavljena povećanja carina bila znatno veća i opsežnija nego što se očekivalo, te su istaknuli povećanu neizvjesnost u vezi sa smjerom trgovinske politike i opsegom i trajanjem ekonomskih efekata te politike, što dodatno usložnjava uvjete u kojima se provodi monetarna politika.

¹ Rejting agencija Moody's je u svibnju 2025. godine snizila dugoročni suvereni kreditni rejting Sjedinjenih Američkih Država s Aaa na Aa1 i promijenila izgled s negativnih na stabilne.

Unatoč povećanim rizicima od rasta neuposlenosti, slabljenja ekonomskog rasta i dodatnog rasta inflacije, dužnosnici FED-a su zauzeli stav da sačekaju s odlukom u pogledu promjene referentnih kamatnih stopa.

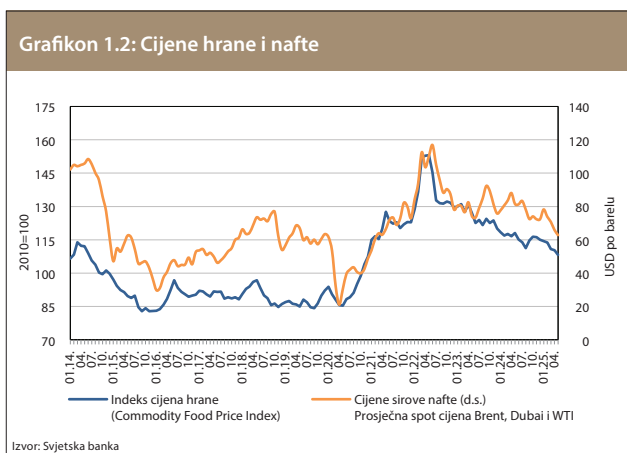
U uvjetima postupnog smanjenja inflacije, Upravno vijeće ECB je tri puta smanjilo ključne kamatne stope u drugoj polovini 2024. godine. Ove su odluke utemeljene na ažuriranoj procjeni inflacijskih izgleda, inflacijske dinamike i snage transmisije monetarne politike. Također, program kupovine imovine (Asset Purchasing Programme) se smanjuje predvidljivim tempom, te je i pandemijski program hitne kupovine smanjivan za 7,5 milijardi eura mjesečno u drugoj polovini 2024. godine, dok je reulaganje u okviru PEPP-a potpuno obustavljeno od 18. prosinca 2024. Dakle, ECB je u lipnju 2024. godine započela sa smanjivanjem referentnih kamatnih stopa, smanjivši stopu na depozite za ukupno 200 baznih bodova do razine od 2% (zaključno sa sjednicom iz lipnja 2025. godine).

Cijena nafte je zabilježila pad od oko 3% tijekom 2024. godine, te je bila pod utjecajem dva glavna suprotstavljena čimbenika: geopolitičkih tenzija vezanih uz sukobe na Bliskom istoku i u Ukrajini i zabrinutosti zbog usporavanja potražnje u Kini, drugoj po veličini svjetskoj ekonomiji. Smanjenje proizvodnje nafte OPEC+ zemalja pomoglo je u podizanju cijene sirove nafte tipa Brent u prva četiri mjeseca 2024. godine. Spot cijena Brenta dostigla je vrhunac od 93 dolara po barelu u travnju 2024. godine, uslijed zabrinutosti da bi tenzije između Irana i Izraela mogle eskalirati u širi sukob i poremetiti globalne isporuke nafte. OPEC+ je najavio višestruko odgađanje povećanja proizvodnje u 2024. godini. Međutim, nastavljen je rast proizvodnje u zemljama koje nisu članice OPEC+, nadoknađujući njihovo smanjenje proizvodnje. Slabljenje globalnog ekonomskog rasta i smanjena potražnja za gorivom u Kini doprinijeli su silaznom pritisku na cijenu nafte. Zamjena tečnim prirodnim plinom za transport robe i povećana uporaba električnih vozila u Kini su ograničili rast potrošnje goriva za transport.

Kao rezultat nadoknade proizvodnje i slabljenja potražnje, cijena nafte je nastavila padati i u drugoj polovini 2024. godine, te je u prosjeku iznosila 73 dolara po barelu tijekom četvrtog tromjesečja.

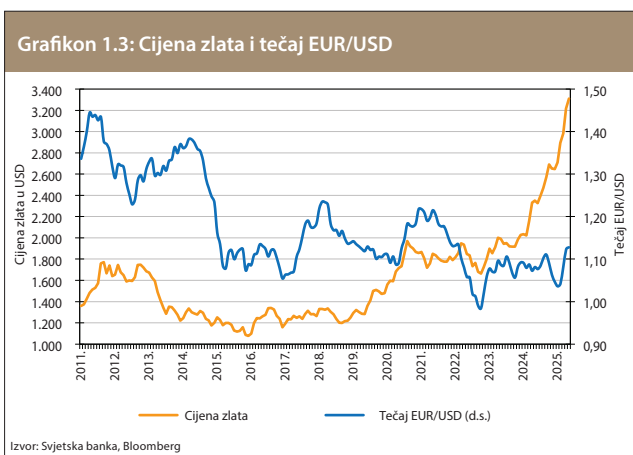
Nakon razdoblja relativne stabilnosti, cijene nafte su od početka travnja 2025. godine bile pod utjecajem najavljenih carina. Cijene referentne sirove nafte pale su na najniže razine u četiri godine zbog naglog porasta trgovinskih tenzija i izgleda za veće isporuke iz nekih zemalja OPEC+. Dok je uvoz nafte, plina i rafiniranih proizvoda izuzet od carina koje su najavile Sjedinjene Američke Države, zabrinutost da bi te mjere mogle potaknuti inflaciju, usporiti ekonomski rast i intenzivirati trgovinske sporove opteretila je cijene nafte. Silazni trend kretanja cijena nafte je nastavljen sve do postizanja trgovinskog sporazuma SAD-a s Ujedinjenim Kraljevstvom 8. svibnja i devedesetodnevnog sporazuma s Kinom 12. svibnja. Ipak, očekuje se da će povećana trgovinska neizvjesnost opteretiti svjetsku ekonomiju i, posljedično, potražnju za naftom.

Kretanja na svjetskim deviznim tržištima u 2024. godini bila su obilježena utjecajem promjene monetarne politike vodećih središnjih banaka, ekonomskim pokazateljima i geopolitičkim događajima. Euro je aprecio u odnosu na dolar do kraja rujna uslijed očekivanja o prilagodljivijoj američkoj monetarnoj politici. Do preokreta dolazi u listopadu, pod utjecajem ekonomske slabosti eurozone i očekivanja o manjem ublažavanju monetarne politike SAD-a zbog povoljnijih makroekonomskih pokazatelja. Američki dolar je do kraja godine zabilježio aprecijaciju od oko 7% u odnosu na euro, unatoč FED-ovom smanjenju referentne kamatne stope. Do rasta vrijednosti dolara je došlo zahvaljujući jačem rastu američke ekonomije od očekivanog i većim kamatnim stopama u usporedbi s ostalim razvijenim ekonomijama. Tijekom prve polovine 2025. godine, euro je bilježio postepenu aprecijaciju u odnosu na dolar, što je odražavalo rastuće zabrinutosti u vezi s fiskalnom održivošću SAD-a i obnovljene trgovinske tenzije. Ekspanzivne fiskalne mjere i rastući proračunski deficit u SAD-u narušili su povjerenje investitora u američki dolar, dok su nove carine i

geopolitička neizvjesnost dodatno umanjile njegovu privlačnost. Imovina denominirana u američkim dolarima nije bila sigurno utočište, što je bio slučaj u prethodnim epizodama financijskih turbulencija. Zbog ključne uloge američkog dolara u međunarodnoj trgovini i financijskim transakcijama, ovakva kretanja značajno doprinose povećanju neizvjesnosti u globalnom makrofinancijskom okruženju.

Promjena u percepciji rizika odrazila se na cijenu zlata na svjetskom tržištu. Cijena zlata je u 2024. godini zabilježila izrazit porast, uslijed različitih čimbenika, kao što je kupovina od strane središnjih banaka, smanjenje kamatnih stopa američkog FED-a, geopolitička nestabilnost u Ukrajini i na Bliskom istoku i neizvjesnost na globalnim financijskim tržištima. Cijena LBMA zlata dostigla je 40 novih rekordnih razina tijekom 2024. godine, a prosječna godišnja cijena je iznosila 2.388 dolara po unci, što je porast od 23% u odnosu na prosječnu cijenu iz 2023. godine. Središnje banke nastavile su kupovati zlato, dok je potražnja od strane ostalih investitora također porasla, jer su geopolitičke tenzije i ekonomske slabosti potaknule ulaganje u zlato kao sigurno utočište. Obnovljeni trgovinski sporovi između SAD-a, Kine i EU, te špekulacije na tržištu fjučersa, doveli su do rekordnih cijena zlata u travnju 2025. godine. Tijekom svibnja dolazi do korekcije cijene zlata naniže uslijed blagog smanjenja geopolitičkih tenzija, ali se ona i dalje nalazi na izrazito visokoj razini (Grafikon 1.3).

1.2. Pregled glavnih rizika u EU i eurozoni

Ključni izvori rizika i ranjivosti za financijsku stabilnost eurozone su povećana geopolitička neizvjesnost, slabe fiskalne osnove i usporen ekonomski rast koji izazivaju zabrinutost u vezi s održivošću javnog duga u nekim zemljama eurozone, te kreditni rizik u pojedinim segmentima korporativnog sektora koji može ugroziti kvalitetu aktive banaka.

Geopolitička neizvjesnost bi se mogla materijalizirati u obliku vrlo negativnih učinaka na ekonomsku aktivnost i stabilnost financijskih tržišta, te averziju prema riziku. Posebice su relevantne neizvjesnosti u vezi s politikama SAD-a (u trgovinskoj i fiskalnoj politici, financijskoj regulaciji i okolišu), te moguća eskalacija vojnih sukoba.

1.2.1. Efekti na bankovni sektor

Banke eurozone su u 2024. godini ostvarile visoku profitabilnost i značajan dio dobiti su zadržale u kapitalu, što je doprinijelo održavanju stabilnih pokazatelja kapitaliziranosti. Prihodi europskih banaka nadmašili su očekivanja, što je dovelo i do povećanja vrijednosti dionica banaka. Rast je potaknut snažnim prihodima od naknada, neto prihodima od kamata, te povećanjem učinkovitosti poslovanja ulaganjem u vještačku inteligenciju i digitalnu transformaciju. Ipak, u narednom razdoblju se očekuje blagi pad profitabilnosti većine banaka, budući da su slijedom pada referentnih kamatnih stopa promjenljive kamatne stope na kredite već počele da opadaju. Banke očekuju daljnji oporavak potražnje za kreditima u svim segmentima kredita, a posebice segmentu stambenih kredita. Također očekuju da će standardi kreditiranja biti ublaženi za stambene kredite, ali će biti blago pooštreni za poduzeća. Međutim, ukupan pad neto prihoda od kamata će vjerojatno ostati ograničen, jer tržišta očekuju da će kamatne stope ostati znatno iznad razine prije ciklusa povećanja referentnih kamatnih stopa, što bi podržalo kreditne marže. Osim toga, banke planiraju nastaviti s naporima da kontroliraju troškove, što je već dovelo do smanjenja omjera troškova i prihoda u posljednjih nekoliko godina.

Kvaliteta aktive banaka u eurozoni je ostala na zadovoljavajućoj razini, budući da je NPL omjer blizu povijesno najniže razine, unatoč blagom povećanju u 2024. godini, dok je omjer kredita s povećanom razinom kreditnog rizika (Stage 2 kredita) uglavnom nepromijenjen u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, u segmentu kredita za komercijalne nekretnine i dalje dolazi do pogoršanja kvalitete imovine, iako sporijim tempom nego prethodne godine. Kvaliteta kredita za mala i srednja poduzeća se neznatno pogoršala, dok je kvaliteta potrošačkih kredita također pokazala blago slabljenje, jer su se kašnjenja u otplati povećala u četvrtom tromjesečju 2024. godine, iako je omjer NPL-ova ostao uglavnom nepromijenjen. Banke se suočavaju s mogućnošću daljnjeg pada kvalitete aktive u segmentima kredita malim i srednjim poduzećima i potrošačkih kredita uslijed slabljenja ekonomskih izgleda. Rastuće globalne trgovinske tenzije također bi mogle povećati kreditni rizik u nefinancijskom sektoru. Profitabilnost tvrtki može biti negativno pogođena primjenom carina u nekim proizvodnim segmentima koji su u velikoj mjeri izloženi trgovini izvan EU, kao što su proizvodnja automobila i strojeva.

Dugotrajniji makroekonomski efekti neizvjesnosti trgovinske politike bi mogli dovesti do pogoršanja kvalitete bankovne imovine, iako s većim utjecajem na banke sa značajnijom izloženošću sektorima koji su orijentirani na trgovinu izvan EU.

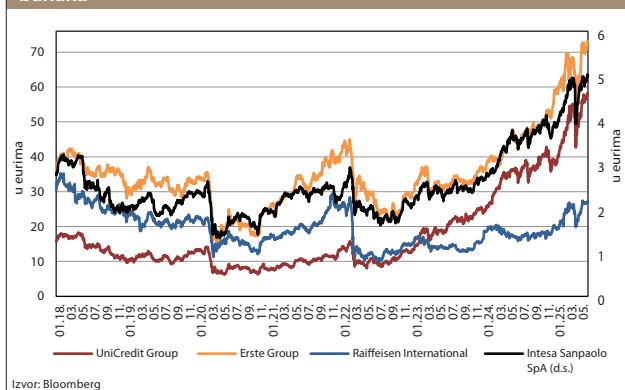
Kreditni rejtinzi bankovnih grupacija koje posluju u BiH su tijekom 2024. godine potvrđeni, dok su izgledi nepromijenjeni ili revidirani naviše. Rejting agencija S&P je u ožujku 2025. godine potvrdila dugoročni kreditni rejting Raiffeisen banke A- i promijenila izgled s negativnih na stabilne, kao odraz stava da je rizik od daljnjih financijskih gubitaka značajno manji nakon napretka menadžmenta u smanjenju opsega poslovanja ruske podružnice i prodaje podružnice u Bjelorusiji, te ocjene da će Raiffeisen banka prodati ili otpisati svoj udio u ruskoj podružnici AO Raiffeisen bank u narednih 12-24 mjeseca. Rejting agencija S&P predviđa da će Raiffeisen bank grupacija ostvariti neto profit od oko 3,8 milijardi eura u 2024. godini, manji od 4,5 milijarde eura ostvarenih u 2023. godini. Očekivani pad profita od oko 16% poglavito se može pripisati jednokratnim utjecajima prodaje bjeloruske Priorbanke d.d. i zakonskih rezerviranja vezanih uz sudsku odluku u Rusiji. Pogoršanje kvalitete aktive koje se ogleda u omjeru nekvalitetne aktive (NPA) od 3,1% u 2023. godini i procijenjenih 3,6% u 2024. godini, uglavnom je rezultat izazova u Austriji, posebice defaulta u sektoru komercijalnih nekretnina. Rejting agencija S&P je u studenom 2024. godine revidirala izgled Erste Group Bank AG sa stabilnih na pozitivne i potvrdila dugoročne i kratkoročne rejtinge A+/A-1, zahvaljujući jačanju kapitalnih pozicija, dobroj kvaliteti aktive, te stabilnim pokazateljima likvidnosti i financiranja.

Rejting agencija S&P je u travnju 2025. godine povećala suvereni kreditni rejting Italije na BBB+ sa BBB zahvaljujući jačanju vanjske pozicije i smanjenju fiskalnih neravnoteža, što olakšava pritisak ekonomskih neravnoteža s kojima se italijanske financijske institucije suočavaju. Također je zabilježeno strukturno poboljšanje profitabilnosti italijanskih banaka, s prosječnim povratom na kapital koji je ostao iznad cijene kapitala za većinu banaka. Italijanske banke su zabilježile i veću operativnu učinkovitost, otpornije poslovne modele i poboljšanu kvalitetu aktive. Sukladno navedenoj promjeni suverenog kreditnog rejtinga, agencija S&P je povećala dugoročni kreditni rejting UniCredit SpA i Intesi Sanpaolo SpA na BBB+ sa BBB uz pozitivne i stabilne izgleda.

Cijene dionica banaka eurozone značajno su se oporavile tijekom ciklusa monetarnog pooštavanja, uz povećanje profitabilnosti, te su nadmašile tržišni rast i apsorbirale tržišna previranja iz ožujka 2023. godine. U 2024. godini je nastavljen trend snažnog rasta cijena dionica banaka eurozone na najviše razine u posljednjih nekoliko godina uslijed dobrih poslovnih rezultata ostvarenih u ovoj godini. Indeks

Stoxx Europe 600 banaka je zabilježio rast od 26%. Europskom bankovnom sektoru pomogli su visoki omjeri kapitala i veća profitabilnost, ostvarena zahvaljujući smanjenim troškovima i ostvarenim koristima od diverzifikacije i visokih kamatnih stopa. Cijene dionica banaka eurozone su početkom travnja 2025. godine bilježile pad (Grafikon 1.4), jer su sveobuhvatne carine američke administracije izazvale strah od trgovinskog rata i globalne ekonomske recesije. Krajem travnja 2025. godine cijene dionica banaka su ponovno bilježile rast, uslijed veoma dobrih podataka o dobiti ostvarenoj u prvom tromjesečju 2025. godine. Tržišta su se stabilizirala u svibnju zbog optimizma u pogledu dogovora između SAD-a i trgovinskih partnera, posebice Kine.

Grafikon 1.4: Kretanje cijena dionica banaka majki domaćih banaka

1.2.2. Efekti na realni sektor

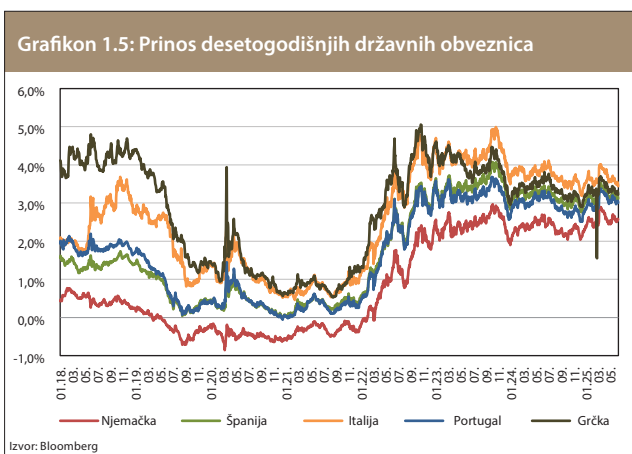
Proračunski deficit zemalja eurozone je u 2024. godini nastavio trend pada, dok je omjer proračunskog deficita i BDP-a smanjen poglavito zbog smanjenja državne potrošnje i blagog povećanja nominalnog BDP-a. Udio javnog duga u BDP-u zemalja članica eurozone je ostao na gotovo istoj razini iz prethodne godine. Proračunski deficit zemalja eurozone je zabilježio pad s razine od 3,5% BDP-a iz 2023. godine, na razinu od 3,1% BDP-a na kraju 2024. godine, dok je udio javnog duga u BDP-u blago povećan s 87,3% BDP-a koliko je iznosio u 2023. godini, na 87,4% na kraju 2024. godine. Porast inflacije i strožija monetarna politika, koja je bila potrebna ranijih godina za postizanje stabilnosti cijena, rezultirali su povećanjem tereta financiranja duga u većini zemalja članica EU. Uz dospijanje javnog duga koji se refinancira po višim kamatnim stopama, troškovi servisiranja javnog duga rastu, uglavnom u zemljama u kojima su potrebe za kratkoročnim refinanciranjem veće. Visoka razina javnog duga i rastući kamatni rashodi smanjuju prostor za kontracikličnu ekonomsku politiku. Zemlje s visokim javnim dugom nisu u mogućnosti pokrenuti dovoljno snažne investicijske i poticajne programe zbog sve većeg dužničkog tereta i mogu čak biti prinuđene smanjiti primarnu potrošnju, što također

može imati negativan utjecaj na ekonomski rast zbog nerealiziranih investicija javnog sektora.

Tijekom 2024. godine, prinosi na desetogodišnje državne obveznice eurozone zabilježili su porast.

Desetogodišnji prinos na njemačke državne obveznice (Bunds) porastao je s oko 2% početkom godine na oko 2,4% krajem prosinca, krećući se između 2% i 2,7%. Nagib krive prinosa se izravnao u 2024. godini, jer je smanjenje referentnih kamatnih stopa dovelo do smanjenja prinosa na kratkoročne obveznice u odnosu na prinose dugoročnih obveznica. Razlika između prinosa na desetogodišnje i dvogodišnje obveznice je u 2024. godini ponovo postala pozitivna, kako u SAD-u tako i u eurozoni, nakon prethodne dvije godine koje su bile obilježene inverznom krivom prinosa².

U prvoj polovini 2025. godine, prinosi državnih obveznica eurozone su bilježili oscilacije pod utjecajem očekivanja daljnjeg smanjenja kamatnih stopa od strane ECB-a i globalnih tenzija. U ožujku 2025. godine nova njemačka vlada je objavila da će ublažiti prethodno strogo ograničenje fiskalnih pravila i primjenu zakonske „dužničke kočnice“ (eng. „debt brake“) kako bi mogla povećati ulaganja u odbranu i infrastrukturu. Tržišni sudionici su anticipirali znatno veće zaduživanje države na tržištu kapitala kako bi se navedene investicije financirale, što je dovelo do naglog skoka prinosa. Međutim, najave o uvođenju novih američkih carina na robu iz EU početkom travnja su značajno utjecale na kretanje prinosa njemačkih državnih obveznica. Ove carine su izazvale pad prinosa zbog povećane potražnje za sigurnim investicijama, što je dovelo do porasta cijena ove imovine.

Tijekom 2024. godine rejting agencije su povećale suverene kreditne rejtinge nekoliko zemalja, te potvrdile kreditne rejtinge većine ostalih zemalja eurozone i revidirale izgleda kreditnog rejtinga naviše. Rejting agencije su povećale kreditne rejtinge

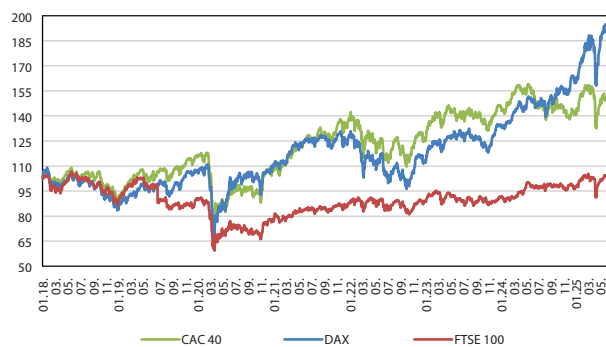
Italije, Grčke, Kipra, Hrvatske i Portugala. S druge strane, rejting agencije Moody's i S&P su snizile suvereni kreditni rejting Francuske s Aa2 na Aa3, odnosno sa AA na AA- sa stabilnim izgledima, koji su kasnije revidirani na negativne izgleda. Ova promjena odražava rastuću zabrinutost zbog stanja javnih financija u Francuskoj, koje karakteriziraju stalno visoki proračunski deficiti, rastući javni dug i ograničen politički konsenzus za provedbu značajnih fiskalnih reformi. Agencija S&P prognozira rast francuske ekonomije od samo 0,8% u 2025. godini, što je pad u odnosu na 1,1% iz 2024. godine, uslijed slabih investicija, visokog javnog i privatnog duga, te pritiska koji dolaze iz međunarodnog okruženja. Iako je potrošnja kućanstava i dalje otporna, a tekući račun uglavnom uravnotežen, strukturni izazovi, uključujući visoku potrošnju za socijalna davanja i izostanak primarnog proračunskog suficita od 2001. godine, vjerojatno će utjecati na daljnji rast javnog duga, koji bi do 2028. godine mogao dostići oko 119% BDP-a. Rejting agencija S&P je također snizila kreditne rejtinge Litvanije i Latvije i revidirala kreditne izgleda Slovačke i Belgije sa stabilnih na negativne.

Glavni burzanski indeksi su u 2024. godini zabilježili značajan porast, uslijed nižih dugoročnih kamatnih stopa i jakih korporativnih profita.

Zabilježen je rast vrijednosti dionica u gotovo svim sektorima, iako su ciklične dionice (one koje su najtješnje povezane s potrošačkim okruženjem i, posebice, tehnološkim sektorom, zajedno s onima koje se odnose na umjetnu inteligenciju) pokazale osobito dobre rezultate. Ipak, glavni burzanski indeksi su u drugoj polovini godine zabilježili epizode korekcija i volatilnosti, što ukazuje da su cijene rizične imovine posebice osjetljive na makroekonomske okolnosti. Visoke cijene rizične imovine povećavaju vjerojatnoću naglih korekcija. Nepovoljni makroekonomski događaji ili značajna revizija naniže projiciranih zarada za ključne tehnološke tvrtke mogli bi izazvati korekcije cijena rizične imovine. Snažan rast cijena europskih dionica zabilježen početkom 2025. godine poništen je u travnju, nakon uvođenja carina koje su premašile očekivanja tržišnih sudionika i dovele do preispitivanja potencijalnih efekata na globalne lance opskrbe te revizije ranijih financijskih projekcija. Globalno su cijene dionica zabilježile oštar pad, jer su investitori tražili sigurno utočište zbog zabrinutosti od moguće recesije. Carinske stope, koje su premašile inicijalna očekivanja, nisu bile u potpunosti uračunate u procjene većine investitora i poduzeća, što može rezultirati usporavanjem rasta, nižim prihodima i smanjenjem profitabilnosti korporativnog sektora. Ipak, vrijednosti globalnih burzanskih indeksa su se naknadno stabilizirale, te su europski indeksi do sada u 2025. godini zabilježili dobitke, potaknuti dobrom profitabilnošću bankovnog sektora i izgledima o većoj potrošnji na odbranu.

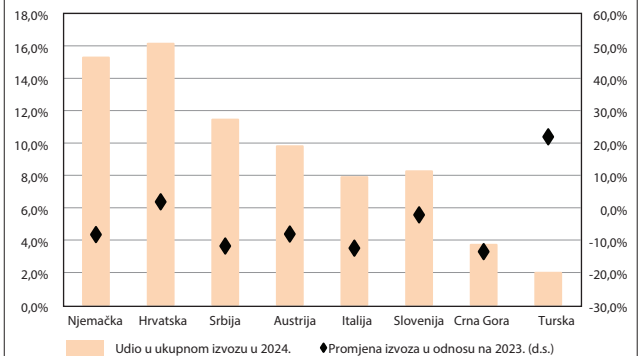
² Kada su prinosi na dvogodišnje obveznice veći od prinosa na referentne desetogodišnje obveznice, kriva prinosa je inverzna, jer investitori percipiraju veći rizik investiranja u kratkom roku u odnosu na duži rok.

Grafikon 1.6: Kretanje glavnih tržišnih indeksa

Izvor: Bloomberg, CBBIH, prosječna vrijednost tržišnih indeksa u 2017. = 100

Grafikon 1.7: Izvoz BiH u zemlje glavne trgovinske partnere

Izvor: BHAS, CBBIH

Stopa neuposlenosti eurozone nastavila je bilježiti pad i u 2024. godini. Slab rast ekonomske aktivnosti eurozone uglavnom se nije odrazio na pokazatelje tržišta rada, koje je i dalje snažno. Uvjeti na tržištu rada su se stabilizirali, s tromjesečnim rastom uposlenosti od 0,2%. Najnoviji podaci o tržištu rada i dalje ukazuju na solidno i otporno okruženje za zapošljavanje u eurozoni. Unatoč slabijoj ekonomskoj aktivnosti, stopa neuposlenosti u travnju 2025. godine bila je na najnižoj razini od 6,2%. Ipak, uočavaju se promjene na tržištima rada, u odnosu na postpandemijsko razdoblje, budući da potražnja za radnom snagom u ključnim sektorima kao što su proizvodnja i građevinarstvo opada.

Porast vrijednosti međunarodne trgovine u 2024. godini ostvaren je uglavnom zahvaljujući rastu trgovine uslugama. Došlo je do smanjenja uvoza roba u EU u 2024. godini, te je sukladno tomu došlo i do smanjenja vanjske potražnje za robama iz BiH. Ukupan izvoz iz BiH u zemlje EU smanjen je za 3,6% u odnosu na 2023. godinu i iznosi 11,8 milijarde KM. Izvoz je smanjen u gotovo sve zemlje glavne vanjskotrgovinske partnere BiH (Grafikon 1.8). Pokrivenost uvoza izvozom smanjena je u odnosu na prethodnu godinu i iznosila je 56,1%, dok je vanjskotrgovinski robni deficit iznosio 12,6 milijardi KM u usporedbi s 11,7 milijardi u 2023. godini. U 2025. godini, uvođenje mnoštva novih carinskih mjera dovelo je do značajnog smanjenja projekcija za globalnu trgovinu robom, nakon što je ranije projiciran nastavak ekspanzije svjetske trgovine u 2025. i 2026. godini, uz rast opsega trgovine robom.

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

MAKROEKONOMSKI TRENDovi I RIZICI U BiH

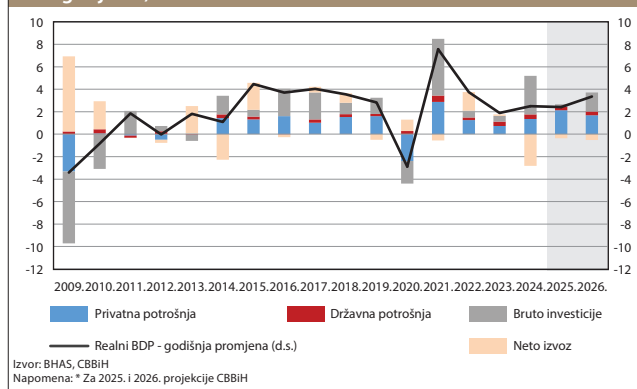
2. MAKROEKONOMSKI TRENDVI I RIZICI U BIH

Rizici iz domaćeg makroekonomskog okruženja smanjili su se poglavito pod utjecajem značajnog usporavanja inflacije, čija se razina tijekom 2024. godine postupno smanjivala prema povijesnom prosjeku, nakon snažnog rasta u prethodne dvije godine. Uz smanjenje inflatornih pritisaka i blago smanjenje neuposlenosti, rast realnih neto plaća doprinio je jačanju osobne potrošnje i rastu ekonomske aktivnosti. Tržište nekretnina karakterizira snažan rast cijena u posljednje tri godine, dok se istodobno izloženost banaka prema ovom segmentu blago povećala, ali ne čini značajniji dio kreditnog portfelja, te su rizici po financijsku stabilnost koji dolaze s ovog tržišta ublaženi. S druge strane, povećane vanjske ranjivosti zemlje zabilježene su uslijed slabljenja vanjske potražnje i nešto nepovoljnije platnobilančne pozicije BiH u usporedbi s prethodnom godinom. Pokazatelji rizika fiskalne održivosti blago su pogoršani slijedom povećanja fiskalnog deficita sektora generalne vlade, te blagog povećanje udjela ukupnog javnoga duga u BDP-u, ali i dalje ukazuju na nisku razinu izloženosti rizicima povezanim s fiskalnom politikom.

Ekonomska aktivnost je u 2024. godini blago ojačala zahvaljujući rastu domaće potražnje i povećanju investicija, dok je zbog povišene razine rizika u međunarodnom makroekonomskom okruženju i nedovoljnog ekonomskog rasta glavnih vanjskotrgovinskih partnera iz EU nastavljeno slabljenje vanjske potražnje. Posljednje dostupne makroekonomske projekcije upućuju da će intenzitet realne ekonomske aktivnosti u 2025. godini ostati relativno skroman uslijed ponovnog jačanja inflatornih pritisaka i slabe vanjske potražnje koja će dodatno biti opterećena negativnim učincima promjena u trgovinskim politikama i jačanjem globalnog protekcionizma. Bh. ekonomija je u 2024. godini zabilježila godišnji rast realne ekonomske aktivnosti od 2,5%, pri čemu je rast bio viši za 60 bb u odnosu na prethodnu godinu. Do blagog ubrzavanja rasta poglavito je došlo zbog povećanja investicijske potrošnje najvećim dijelom kroz realizaciju radova na velikim infrastrukturnim projektima, te su bruto ulaganja dala pozitivan doprinos ekonomskom rastu od 3,4 procenta boda. Istodobno, osobna potrošnja je ojačala zahvaljujući i porastu realnih neto plaća, a rast osobne potrošnje je dodatno bio potaknut rastom priljeva po osnovi doznaka iz inozemstva i povoljnim uvjetima financiranja koji su se odrazili na snažnu kreditnu aktivnost u sektoru stanovništva. Uz značajan doprinos osobne potrošnje (1,4 pb), manji doprinos rastu ekonomske aktivnosti dala je državna potrošnja (40 bb) slijedom povećanja plaća u javnom sektoru, te socijalnih i fiskalnih mjera potpore stanovništvu i područjima koja su bila ugrožena poplavama u posljednjem tromjesečju 2024. godine.

S druge strane, industrijska proizvodnja i izvoz nastavili su bilježiti trend pada uslijed pojačanih geopolitičkih tenzija i smanjenja inozemne potražnje glavnih vanjskotrgovinskih partnera BiH, te je na godišnjoj razini realni izvoz roba i usluga bio manji za 3,1%. Istodobno, zbog snažne domaće potražnje, uvoz roba i usluga se povećao za 2,8%, te je negativan doprinos neto izvoza realnom BDP-u u 2024. godini bio prilično visok (Grafikon 2.1).

Grafikon 2.1: BDP BiH (godišnja promjena i doprinos rastu po kategorijama)

Prema projekcijama CBBiH³, u 2025. i 2026. godini ukupna ekonomska aktivnost trebala bi ostvariti realni rast od 2,4% i 3,3%, respektivno, a očekuje se da će najznačajniji doprinos ekonomskom rastu u naredne dvije godine dati privatna potrošnja, s obzirom na povećanja plaća i očekivanu dinamiku priljeva doznaka iz inozemstva koja u značajnoj mjeri doprinosi kupovnoj moći i raspoloživom dohotku stanovništva. Iako se u naredne dvije godine očekuje blagi rast realnog izvoza roba i usluga, vanjska potražnja će ostati relativno slaba pod utjecajem visoke razine geopolitičke neizvjesnosti i promjena u trgovinskim politikama, odnosno fragmentacije svjetske trgovine. Uz snažnu domaću potražnju, neto izvoz će i dalje negativno doprinositi ekonomskom rastu, ali znatno manje nego u 2024. godini.

Promatrano prema ekonomskim djelatnostima, povoljna gospodarska kretanja zabilježena su u uslužnim djelatnostima, te u sektoru građevinarstva i IT sektoru, dok je uslijed nastavka pada industrijske proizvodnje i izvoza negativan doprinos proizvodnih djelatnosti bruto dodanoj vrijednosti bio veći nego u prethodnoj godini. Najveća stopa rasta ostvarena je u djelatnosti Hotelijerstvo i ugostiteljstvo (9,1%), zahvaljujući nastavku jačanja potražnje za turističkim uslugama inozemnih i domaćih turista, dok je rast domaće potražnje utjecao na porast

³ Proljetni krug srednjoročnih makroekonomskih projekcija iz travnja 2025. godine.

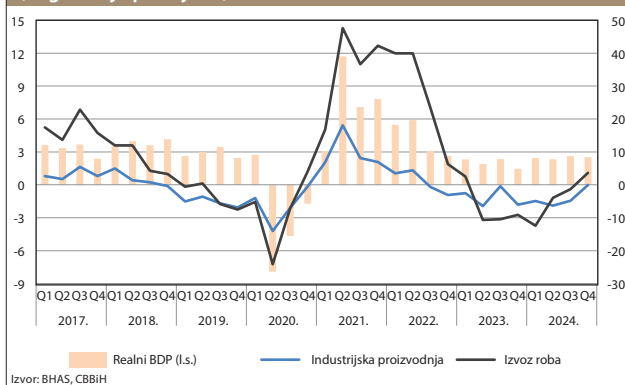
bruto dodane vrijednosti u djelatnosti Trgovina na veliko i malo (7,5%). Zahvaljujući realizaciji velikih infrastrukturnih projekata, kao i povećanom opsegu radova u oblasti stanogradnje, rast bruto dodane vrijednosti u djelatnosti Građevinarstvo iznosio je 6,9%, a primjetniji rast bruto dodane vrijednosti već drugu godinu zaredom ostvaren je u djelatnosti Komunikacije i informacija (6,6%). S druge strane, pad realne ekonomske aktivnosti u djelatnosti Prerađivačke industrije bio je veći nego u prethodnoj godini (-6,7%) slijedom nastavaka slabljenja vanjske potražnje i posljedičnog smanjenja opsega industrijske proizvodnje u ovoj djelatnosti, koji je bio niži za 7,6% na godišnjoj razini. Također, zabilježen je pad bruto dodane vrijednosti u djelatnosti proizvodnje i opskrbe električnom energijom, plinom, parom i klimatizacijom (-2,9%). Uslijed izrazito nepovoljne hidrološke situacije u 2024. godini zabilježen je pad bruto proizvodnje električne energije u hidroelektranama od čak 25%, dok je u termoelektranama ostvaren blagi rast proizvodnje (0,8%) u usporedbi s prethodnom godinom⁴. Pozitivan trend zabilježen je u proizvodnji električne energije dobijene iz obnovljivih izvora, gdje je zabilježen rast proizvodnje u vjetroelektranama i solarnim elektranama od 36,2%, s tim da je proizvodnja energije iz obnovljivih izvora činila svega 4,52% ukupne proizvodnje električne energije u BiH u 2024. godini. Budući da se najveći udio električne energije dobija iz proizvodnje u termoelektranama,⁵ jedan od glavnih izazova u narednom razdoblju upravo je vezan uz tranziciju elektro-energetskog sektora i dekarbonizaciju bh. gospodarstva. Uvođenje karbonske naknade na izvozne proizvode iz BiH od početka 2026. godinu⁶, uz slabu vanjsku potražnju i visoke troškove energetske tranzicije u narednom razdoblju predstavljat će dodatno opterećenje za industrijsku proizvodnju i ekonomsku aktivnost u BiH.

Trend pada industrijske proizvodnje nastavio se do kraja 2024. godine, pri čemu je ukupan opseg industrijske proizvodnje zabilježio godišnji pad od 4%, dok je izvoz roba ostvario pad od 3,5% (Grafikon 2.2). S obzirom na relativno slabe kratkoročne izgleda za snažniji ekonomski oporavak glavnih vanjskotrgovinskih partnera BiH očekuje se da će vanjska potražnja ostati slaba tijekom 2025. godine, što neće značajnije doprinijeti ublažavanju negativnih trendova u industrijskoj proizvodnji u BiH. Ipak u određenim segmentima industrijske proizvodnje mogu se očekivati pozitivni trendovi, kao u slučaju proizvodnje naoružanja i vojne opreme, čiji je udio u ukupnom izvozu vrlo mali, ali bilježi značajan rast u ovoj godini koji bi se mogao nastaviti u narednom razdoblju, imajući u vidu sve veća ulaganja u obranu na razini Europske unije.

Unatoč nastavku pada industrijske proizvodnje u prerađivačkoj industriji, u 2024. godini još uvijek nije

zabilježeno značajnije pogoršanje kvalitete kreditnog portfelja poduzeća koja posluju u ovoj djelatnosti, ali će zbog slabe vanjske potražnje i visokih troškova energetske tranzicije koji podrazumijeva smanjenja emisije CO₂, mogućnost materijalizacije kreditnog rizika u mnogim industrijskim djelatnostima ostati povišena, što će utjecati i na ključne pokazatelje kvalitete aktive na razini bankovnog sektora u narednom razdoblju.

Grafikon 2.2: BDP, izvoz roba i industrijska proizvodnja (% godišnje promjene)

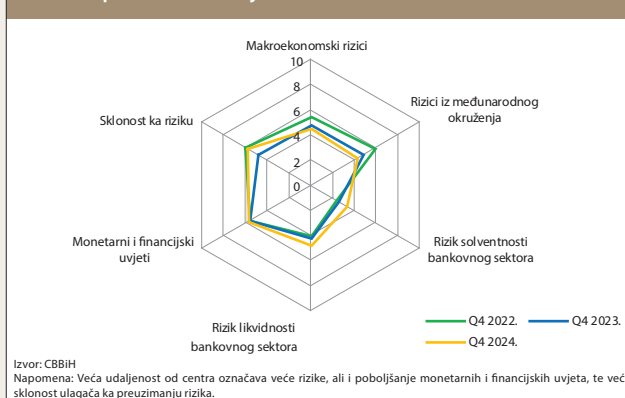

Izvor: BHAS, CBBiH

Tekstni okvir 1: Ocjena glavnih makrofinancijskih rizika po financijsku stabilnost

Ocjena glavnih makrofinancijskih rizika koji mogu nastati u realnom, fiskalnom, vanjskom ili financijskom sektoru ili kao rezultat njihove međusobne povezanosti, kao i procjena monetarnih i financijskih uvjeta i sklonosti investitora ka riziku urađena je na temelju kvantitativnog alata (eng. Dashboard). Procjena rizika utemeljena je na pojednostavljenoj standardizaciji i rangiranju pozicija sveobuhvatnog seta pokazatelja koji predstavljaju temelj za kvantifikaciju sintetičke ocjene stupnja rizika iz različitih segmenata sustava. Ocjena u rasponu od 1 do 5 predstavlja izrazito nizak do blago umjeren stupanj izloženosti rizicima; ocjena u rasponu od 5 do 8 umjeren do blago visok stupanj izloženosti rizicima; ocjena u rasponu od 8 do 10 predstavlja visok stupanj izloženosti rizicima. Rangiranje ocjena za monetarne i financijske uvjete i sklonosti ka riziku kreće se u suprotnom smjeru, odnosno povećanje udaljenosti od središta grafikona predstavlja poboljšanje monetarnih i financijskih uvjeta, tj. povećanje sklonosti investitora ka preuzimanju rizika.

TO 1: Mapa makrofinancijskih rizika

Izvor: CBBiH

Napomena: Veća udaljenost od centra označava veće rizike, ali i poboljšanje monetarnih i financijskih uvjeta, te veću sklonost ulagača ka preuzimanju rizika.

⁴ Izvor: BHAS, mjesečni kratkoročni pokazatelji energetske statistike za 2023. i 2024. godinu, kalkulacija autora.

⁵ U 2024. godini 63% električne energije dobijeno je iz proizvodnje u termoelektranama.

⁶ Utjecaj uvođenja karbonske naknade na poslovanje poduzeća i gospodarstvo u BiH detaljnije je opisan u Tekstnom okviru 3 u FSR za 2023. godinu.

Ukupna izloženost financijskog sustava makro-financijskim rizicima u 2024. godini ostala je u teritoriju blagog do umjerenog stupnja rizika, ali se neznatno povećala u odnosu na prethodnu godinu. U segmentu solventnosti i likvidnosti bankovnog sektora zabilježen je blagi rast rizika kao odraz snažnog rasta zaduženosti privatnog nefinancijskog sektora i blagog smanjenja pokazatelja likvidnosti, dok su rizici iz međunarodnog i domaćeg okruženja niži u usporedbi s prethodnom godinom. Monetarni i financijski uvjeti ostali su povoljni, što je uz blago smanjenje izloženosti rizicima u makroekonomskom okruženju dovelo do povećanja sklonosti investitora ka preuzimanju rizika. Glavni izvori rizika iz međunarodnog okruženja za financijsku stabilnost koji se odražavaju na domaća makroekonomska kretanja, proizlaze iz postojećih globalnih neizvjesnosti koje su dodatno povećane jačanjem međunarodnih trgovinskih napetosti, te njihovim učincima na ekonomski rast u zemljama koje su ključni trgovinski partneri za BiH. Kao rezultat slabe vanjske potražnje zabilježene su povećane vanjske ranjivosti zemlje i nešto nepovoljnija platnobilančna pozicija BiH u usporedbi s prethodnom godinom. Ipak, zahvaljujući jačanju investicijske i osobne potrošnje, ostvareno je povećanje ekonomske aktivnosti u BiH, što je uz slabljenje inflatornih pritisaka, smanjenje stope neuposlenosti, te postupni rast realnih neto plaća smanjilo izloženost makroekonomskim rizicima u 2024. godini. Projekcije ekonomskog rasta za naredne dvije godine su tek nešto povoljnije budući da se u narednom razdoblju očekuje nastavak jačanja osobne potrošnje, dok će, s druge strane, zbog jačanja domaćih inflatornih pritisaka i slabe vanjske potražnje ekonomski rast ostati relativno skroman.

Trendovi s globalnih tržišta koji se uzimaju u obzir prilikom procjene **rizika iz međunarodnog okruženja na domaću ekonomiju** nisu zabilježili značajnije poremećaje u 2024. godini, te su i ovi rizici niži u usporedbi s prethodnom godinom. Već od prvog tromjesečja 2024. godine šestomjesečni Euribor je bilježio opadajući trend, te je nakon početka ublažavanja restriktivne monetarne politike ECB-a u lipnju 2024. godine ova kamatna stopa zadržala opadajući trend do kraja godine, što je u konačnici u značajnoj mjeri ublažilo pritiske na rast troškova zaduživanja na domaćem tržištu. Također, stabilizacija cijena nafte na svjetskim tržištima, uz blago opadajući trend tijekom 2024. godine, doprinijela je smanjenju inflatornih pritisaka i ublažavanju rizika koji dolaze iz međunarodnog okruženja. Na smanjenje ocjene rizika iz međunarodnog okruženja također je utjecao snažan rast deviznih rezervi koje su na kraju 2024. dosegle povijesni maksimum od 17,6 milijardi KM, a koje predstavljaju zaštitni sloj domaćoj ekonomiji za apsorpiranje vanjskih šokova. S druge strane, smanjenje izvoza uz istodobno povećanje uvoza u strukturi BDP-a povećalo je vanjske ranjivosti zemlje i imalo je negativan utjecaj na rast bruto domaćeg proizvoda. S obzirom na snažan rast privatne potrošnje u 2024. godini zabilježeni

rast uvoza dodatno je povećao opseg trgovinskih veza BiH s inozemstvom, što je utjecalo na povećanje ocjene stupnja rizika pokazatelja *uvoza izraženog u % BDP-a*, koji se već nalazio u teritoriju umjerenog do blago povišenog stupnja rizika. Također, zabilježen je blagi rast rizika koji proizlazi iz financijskih veza domaćih sektora s inozemstvom. Naime, u 2024. godini nastavljen je rast inozemne aktive komercijalnih banaka, te se i ovaj pokazatelj nalazi u teritoriju umjerenog do blago povišenog stupnja rizika.

Rizik solventnosti bankovnog sektora još uvijek se nalazi u teritoriju niskog stupnja rizika, iako je znatno veći u usporedbi s prethodnom godinom. Snažan rast kreditne aktivnosti i povećanje zaduženosti stanovništva i korporativnog sektora rezultirali su povećanjem ocjene rizika u segmentu solventnosti. S duge strane, svi pokazatelji financijskog zdravlja nalaze se na zadovoljavajućoj razini, te je bankovni sektor na kraju 2024. godine povećao stabilnost zahvaljujući snažnom rastu profitabilnosti, dobroj kapitaliziranosti, koja je kontinuirano praćena visokim pokazateljima likvidnosti.

Rizik likvidnosti je povećan kao odraz neznatnog smanjenja pokazatelja likvidnosti, dok se zbog snažnije kreditne aktivnosti rizik financiranja također blago povećao, budući da je procentualni kreditni rast premašio rast depozita domaćih rezidentnih sektora u 2024. godini. U segmentu izvora financiranja rizik ročne transformacije za banke i dalje je visok zbog kontinuiranog pogoršavanja ročne strukture izvora sredstava, unatoč blagom rastu kamatnih stopa na oročene depozite.

Ocjena sveukupnih monetarnih i financijskih uvjeta je povećana u odnosu na prethodnu godinu što ukazuje da su uvjeti zaduživanja u 2024. godini bili povoljniji u odnosu na prethodnu godinu, unatoč blagom rastu kamatnih stopa na domaćem tržištu koji je nastavljen u 2024. godini. Kreditni standardi za odobravanje kredita u sektoru stanovništva bili su ublaženi, naročito u segmentu stambenih kredita, što je uz povećanu sklonost ka potrošnji rezultiralo jačanjem kreditne aktivnosti u ovom sektoru. S druge strane, kreditni standardi za kredite nefinancijskim poduzećima bili su pooštreni tijekom cijele 2024. godine kao odraz povećane percepcije rizika u makroekonomskom okruženju, izuzev u posljednjem tromjesečju kada je uslijedilo ublažavanje kreditnih standarda za poduzeća. Unatoč pooštrenim standardima ostvaren je snažan kreditni rast u sektoru privatnih nefinancijskih poduzeća. Slijedom navedenog, zabilježeno je smanjenje negativnog jaza koji mjeri omjer kredita privatnom sektoru i BDP-a, kao i povećanje realne novčane mase, što je utjecalo da se ukupna ocjena monetarnih i financijskih uvjeta poboljša. Blagi pad kamatnih stopa, uz snažan rast kreditne aktivnosti nastavljen je u prvom tromjesečju 2025. godine, što bi uz nastavak snažne potražnje poduzeća i stanovništva za kreditima i nepromijenjene kreditne standarde trebalo imati pozitivan utjecaj na ocjenu financijskih uvjeta u 2025. godini.

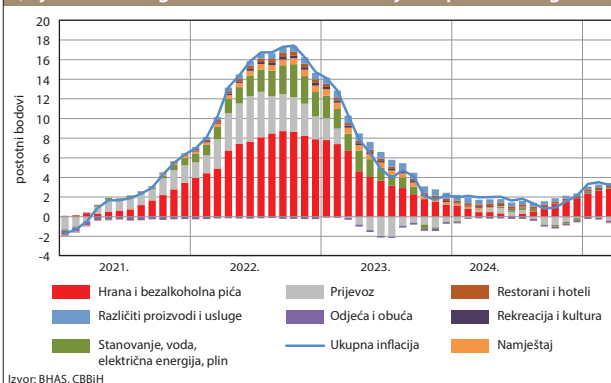
Kao odraz smanjenja razine izloženosti rizicima koji dolaze iz međunarodnog i domaćeg okruženja došlo je do povećane **sklonosti investitora ka preuzimanju rizika** u 2024. godini. Povoljni trendovi zabilježeni u oblasti izravnih inozemnih investicija, portfelj i ostalih investicija tijekom 2024. godine značajno su pridonijeli poboljšanju ocjene u ovoj kategoriji. Također, na obje bh. burze je zabilježen rast redovitog prometa kao i burzanskih indeksa u odnosu na prethodnu godinu, što u pogledu ulaganja na domaćem tržištu kapitala ukazuje na višu sklonost investitora ka preuzimanju rizika. S druge strane, iako je nastavljen rast cijena nekretnina u 2024. godini, percepcija rizika od strane investitora se nije značajnije promijenila budući da potražnja još uvijek premašuje ponudu na ovom tržištu.

Ukupna inflacija u BiH nastavila se usporavati u 2024. godini pod utjecajem stabilizacije cijena na svjetskim tržištima i iščezavanja temeljnog efekta, što je značajno pridonijelo smanjenju rizika u domaćem makroekonomskom okruženju. Na godišnjoj razini rast potrošačkih cijena iznosio je 1,7%, a usporavanje ukupne inflacije bilo je rezultat usporavanja inflacije svih glavnih komponenata. Najznačajnije usporavanje rasta cijena zabilježeno je u kategoriji hrane i bezalkoholnih pića, gdje je inflacija usporila s razine od 10,9% u 2023. godini na razinu od 2,1% u 2024. godini. U kategoriji stanovanja, opskrbe električnom energijom i ostalih režijskih troškova također je zabilježeno značajnije usporavanje rasta cijena u odnosu na prethodnu godinu (s razine od 7,8% na 0,1%), ali se zbog povećanja cijena električne energije za kućanstva u FBiH i RS očekuje jačanje inflacije u narednoj godini⁷. Tekući inflatorni pritisci ostali su najviši u kategoriji usluga, gdje je rast cijena u restoranima i hotelima iznosio 7,2%, dok je rast cijena u kategoriji ostalih proizvoda i usluga iznosio 5,3%. Primjetniji rast cijena zabilježen je i u kategoriji alkoholnih pića i duhana (4,2%). S druge strane, zabilježeno je blago smanjenje cijena u kategoriji prijevoza (-0,8%), što je uz nastavak deflatornih trendova u kategoriji odjeće i obuće u manjoj mjeri doprinijelo smanjenju ukupne inflacije. Najniža godišnja stopa inflacije zabilježena je u rujnu 2024. godine (0,8%), nakon čega su inflatorni pritisci ponovo počeli jačati pod utjecajem rasta cijena hrane koja najviše doprinosi kretanju ukupne inflacije, a sličan trend je nastavljen i u prvom tromjesečju 2025. godine (Grafikon 2.3).

Prema posljednjim srednjoročnim projekcijama CBBiH iz travnja 2025. godine, u 2025. godini očekuje se jačanje inflacije zbog povećanja troškova radne snage kroz rast minimalnih plaća, te zbog već spomenutog rasta cijena električne energije, koji će imati utjecaj i na rast cijena ostalih proizvoda i usluga, ali se do kraja 2026. godine očekuje postupno slabljenje domaćih inflatornih pritisaka.

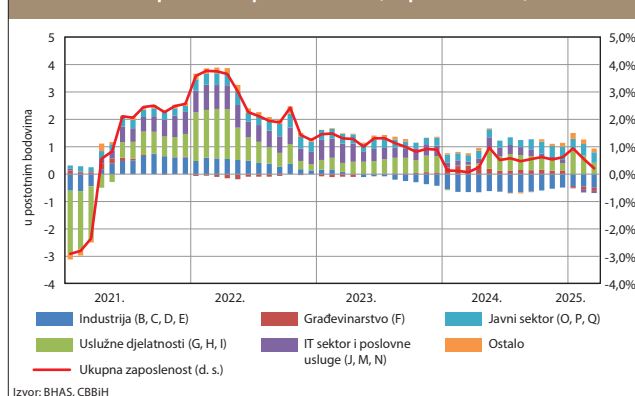
⁷ U FBiH cijene električne energije povećale su se za 10%, za kućanstva, te za oko 8% za male poduzetnike od početka kolovoza 2024. godine, dok su u RS cijene električne energije povećane za kućanstva za 7,7% od početka 2025. godine.

Grafikon 2.3: Inflacija u BiH i doprinosi glavnih komponenti (mjesec tekuće godine u odnosu na isti mjesec prethodne godine)

U uvjetima umjerenog rasta ekonomske aktivnosti i usporavanja inflacije, 2024. godinu obilježio je nastavak povećanja realnog dohotka i blagi pozitivni trendovi na tržištu rada što je poticalo snažno kreditiranje kućanstva, ali i rast cijena na tržištu stambenih nekretnina. Slično kao i u prethodnoj godini, pozitivni trendovi na tržišta rada i povećanje broja uposlenih zabilježeni su u uslužnim djelatnostima i građevinarstvu, dok je u industrijskim djelatnostima u kojima je ostvaren pad bruto dodane vrijednosti nastavljeno smanjenje broja uposlenih osoba (Grafikon 2.4). Prema podacima iz Ankete o radnoj snazi, prema ILO metodologiji, prosječna stopa neuposlenosti u 2024. godini još uvijek je visoka (12,6%), a strukturne neravnoteže na tržištu rada u značajnoj mjeri ograničavaju potencijal za veći ekonomski rast u BiH⁸.

Grafikon 2.4: Uposlenost po sektorima (doprinosi rastu)

Istodobno, nastavljen je rast prosječnih nominalnih i realnih plaća tijekom cijele 2024. godine, što uz snažan rast priljeva doznaka iz inozemstva povoljno utječe na kupovnu moć i povećanje raspoloživog dohotka kućanstava. Prosječan rast nominalnih i realnih plaća na godišnjoj razini iznosio je 9,4% i 7,7%, respektivno, dok su priljevi po osnovi personalnih transfera iznosili 4,12 milijardi KM ili 8,1% BDP-a u 2024. godini i bili su viši za 379,9 milijuna KM ili 10% nego u prethodnoj godini. Rast realnog dohotka je u značajnoj mjeri poticao

⁸ Detaljnije opisano u Godišnjem izvješću CBBiH za 2024. godinu.

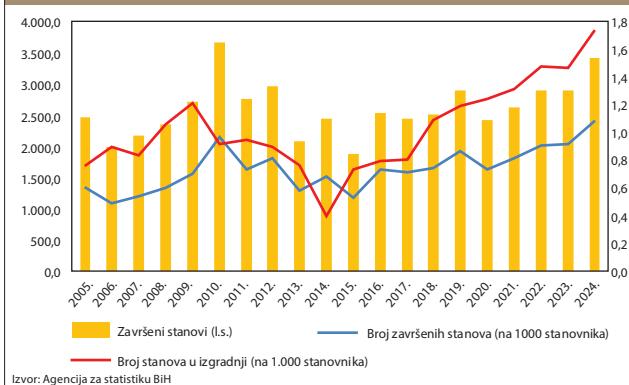
kreditiranje stanovništva i rast potražnje za stambenim nekretninama, što je bio jedan od čimbenika zbog kojeg su cijene na tržištu stambenih nekretnina nastavile rasti u 2024. godini (Tekstni okvir 2).

Tekstni okvir 2: Tržište nekretnina

Trendovi na tržištu nekretnina u 2024. godini nisu značajnije odstupali od onih zabilježenih godinu dana ranije. Snažnija potražnja od ponude nekretnina zadržala je dvocifren rast cijena kako u oblasti starogradnje, tako i u oblasti novogradnje. Imajući u vidu da se u 2025. godini očekuju stabilne ekonomske prilike u BiH i umjerena razina inflacije, potražnja za nekretninama ostat će visoka, što u kombinaciji s nedovoljnom ponudom neće zaustaviti pritiske na rast cijena stambenih nekretnina. Iako rizici po finansijsku stabilnost koji dolaze s tržišta nekretnina još uvijek nisu značajni s obzirom na niski udio stambenih kredita u ukupnom portfelju bankovnog sektora, kontinuirani rast cijena nekretnina može dovesti do pregrijavanja ovog tržišta u dužem roku i potencijalnog rasta kreditnog rizika.

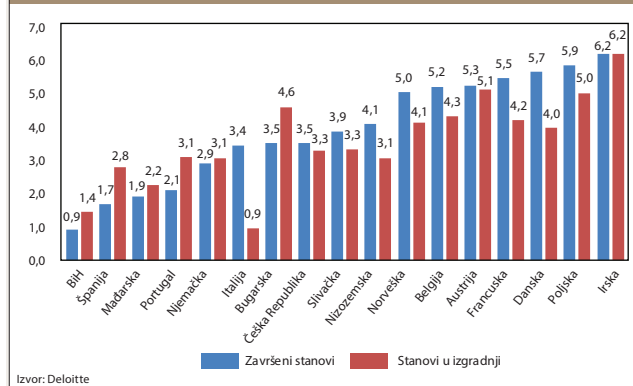
Na tržišnu dinamiku u 2024. godini poticajno su djelovali rast ukupne bh. ekonomije, povećanje raspoloživog dohotka mjereno jačanjem tržišta rada (rast neto plaća i smanjenje neuposlenosti), rekordno visok iznos doznaka iz inozemstva, te još uvijek povoljniji uvjeti financiranja. U suprotnom pravcu djelovali su i dalje niska ponuda nekretnina na tržištu BiH, što je uz kontinuirani rast cijena građevinskih radova i visoku potražnju uzrokovalo snažan rast cijena stambenih nekretnina. Unatoč činjenici da broj završenih stanova u BiH nominalno raste (broj završenih stanova u 2024. godini iznosio je 3.420, što je najveći broj još od 2010. godine), ukupna ponuda novih nekretnina na tržištu je i dalje niska ukoliko se taj broj stavi u odnos s ukupnim brojem stanovnika (Grafikon TO 2.1).

Grafikon TO 2.1: Broj završenih i stanova u izgradnji (na 1.000 stanovnika)

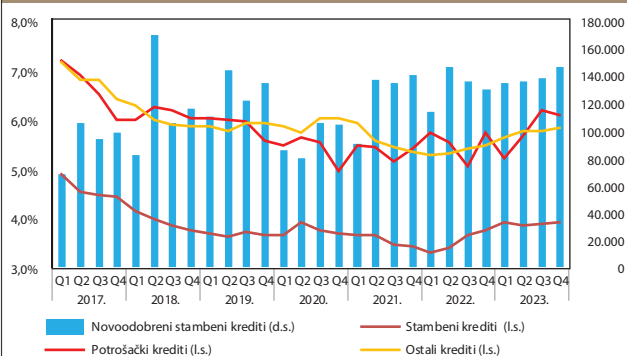
Zaključno s 2024. godinom, indeks novoizgrađenih stanova na 1.000 stanovnika iznosio je 1,08, što je najviša vrijednost u prethodna dva desetljeća. Unatoč navedenom pozitivnom trendu, BiH je i dalje na začelju zemalja po vrijednosti ovog pokazatelja. Naime, prema podacima iz 2023. godine (zadnji dostupni podatci za ostale zemlje), BiH je prema oba gore navedena pokazatelja značajno ispod EU prosjeka, što jasno ukazuje na manjak ponude nekretnina na tržištu (Grafikon TO 2.2).

Grafikon TO 2.2: Indeks završenih i stanova u izgradnji (na 1.000 stanovnika), 2023.

S druge strane, potražnja za nekretninama i dalje raste, na što sve veći utjecaj ima snažan rast turizma i porast kratkoročnog najma u BiH u posljednjih nekoliko godina, koji ujedno povećava ekonomsku korist vlasnika nekretnina. U 2024. godini komercijalne banke u BiH su plasirale novih 703 milijuna KM vrijednosti stambenih kredita, što je rekordna nominalna vrijednost zabilježena u jednoj godini. Rast novoodobrenih stambenih kredita ostvaren je unatoč blagom rastu kamatnih stopa koji je zabilježen, uz kontinuirano ublažavanje kreditnih standarda u odobravanju stambenih kredita tijekom 2024. godine. Prosječna ponderirana kamatna stopa na stambene kredite u 2024. godini iznosila je 3,95%, te ovi krediti još uvijek predstavljaju kredite s najnižom prosječnom kamatnom stopom na bh. finansijskom tržištu (Grafikon 3). Zaključno s 2024. godinom stambeni krediti su činili 11,9% ukupnih kredita bh. bankovnog sektora, čime rizici po finansijsku stabilnost povezani s ovim tržištem ostaju ublaženi. Vrijedno je istaknuti i da se udio nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima u ovom segmentu smanjio na 0,7% što je još uvijek najniži udio nekvalitetnih u ukupnim kreditima u usporedbi s drugim kategorijama kredita stanovništvu.

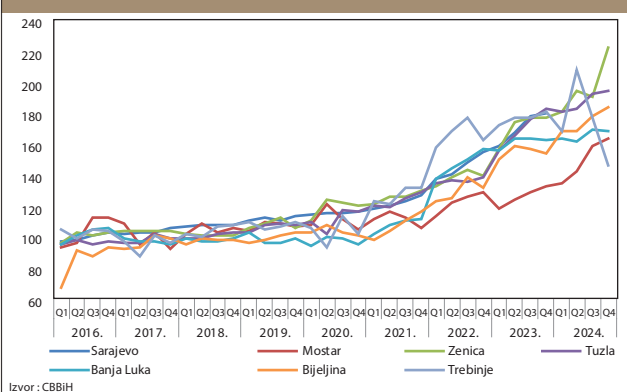
Grafikon TO 2.3: Kamatne stope na kredite stanovništvu i iznos novoodobrenih stambenih kredita

Izvor: CBBiH

Veća potražnja od ponude na tržištu jedan je od ključnih pokretača rasta cijena na tržištu nekretnina i u 2024. godini. Prosječna ponderirana cijena četvornog metra u novogradnji tijekom 2024. godine je veća za 13,1% u odnosu na godinu dana ranije. Sličan cjenovni trend je zabilježen i u oblasti starogradnje, gdje je indeks cijena nekretnina zabilježio dvocifren rast u skoro svim općinama/gradovima obuhvaćenim indeksom (Grafikon TO 2.4).

Grafikon TO 2.4: Indeks cijena nekretnina

Izvor: CBBiH

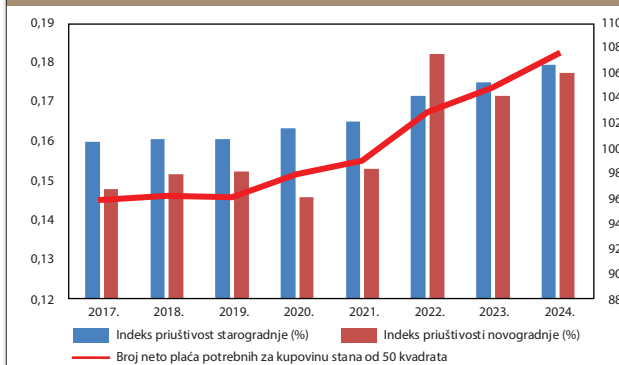
Pad cijena nekretnina zabilježen je samo u najmanjoj općini obuhvaćenoj indeksom (Trebinje) koja nije imala značajniji utjecaj na ukupan indeks. Naposlijetku, ukupan indeks cijena nekretnina je ostvario rast od 11,6%, što je treća uzastopna godina da indeks bilježi dvocifrenu stopu rasta, ali je istodobno i najniža stopa rasta u navedene tri godine.

Rast cijena na tržištu nekretnina još uvijek premašuje rast raspoloživog dohotka mjenjenog kroz iznos neto-plaća, te posljedično nije došlo do pozitivnog preokreta u trendu indeksa priuštivosti nekretnina u BiH⁹. Blagi porast kamatnih stopa na stambene kredite također je imao negativan utjecaj na priuštivost kupovine nekretnina.

⁹ Indeks priuštivosti pokazuje koliko je građanima dostupna kupovina nekretnina stambene namjene. On predstavlja omjer prosječne cijene četvornog metra stana i prosječne godišnje plaće po uposlenom. Visoka vrijednost indeksa ukazuje na nisku priuštivost kupovine i obrnuto.

Zaključno s 2024. godinom indeks priuštivosti starogradnje i novogradnje se gotovo izjednačio, te je iznosio 17,7% za novogradnju i 17,9% za starogradnju, što znači da građani BiH za četvorni metar stana moraju izdvojiti u prosjeku 17,7% ili 17,9% svojih godišnjih primanja, izračunatih na temelju prosječne neto-plaće za 2024. godinu (1.381 KM). Promatrano povijesno, indeks priuštivosti nam pokazuje da je priuštivost nekretnina starogradnje u 2024. godini bila na najnižoj razini u posljednjih 15 godina, dok se kod novogradnje priuštivost ponovo pogoršala u 2024. godini nakon blagog poboljšanja u godini ranije. Zbog ograničene serije podataka, indeks priuštivosti novogradnje moguće je pratiti tek od 2017. godine. Promatrajući indeks priuštivosti u odnosu na neto-plaće, prema podacima iz 2024. godine za stan od 50 četvornih metara u BiH potrebno je izdvojiti između 106 i 107 prosječnih neto-plaća u BiH (Grafikon TO 2.5).

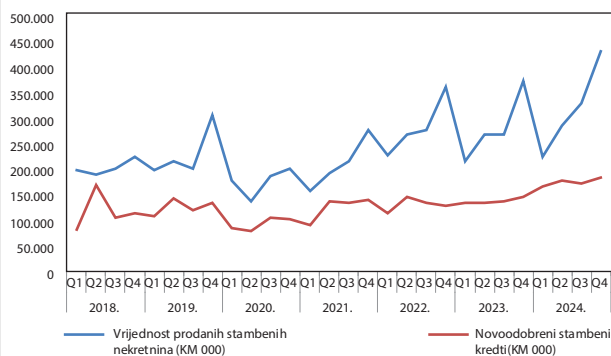
Grafikon TO 2.5: Indeks priuštivosti nekretnina na bh. tržištu

Izvor: Agencija za statistiku BiH, CBBiH

Ovakva kretanja ukazuju na sve manju dostupnost nekretnina za građane s prosječnim primanjima, što potvrđuje i činjenica da se samo oko polovine kupoprodaje stambenih nekretnina financira iz bankovnih kredita (Grafikon TO 2.6.). Snažna potražnja za nekretninama u značajnoj mjeri je uvjetlovana potražnjom iz dijasporne i povećanim ulaganjem u nekretnine s ciljem najma, što doprinosi cjenovnom pritisku i manjoj priuštivosti nekretnina za rezidencijalne svrhe, čime se potencijalno stvaraju neravnoteže na ovom tržištu. Međutim, rizici po finansijsku stabilnost ipak još uvijek nisu značajno povećani budući da se jedna četvrtina kreditnog portfelja kućanstava odnosi na stambene kredite, što uz visoke regulatorne zahtjeve u pogledu visine primanja i adekvatne pokrivenosti kolateralom ove kredite čini manje rizičnim u odnosu na nenamjenske potrošačke kredite, zbog čega stambeni krediti ujedno imaju i najnižu stopu NPL ratioa.

Grafikon TO 2.6: Vrijednost prodatih stambenih nekretnina na bh. tržištu

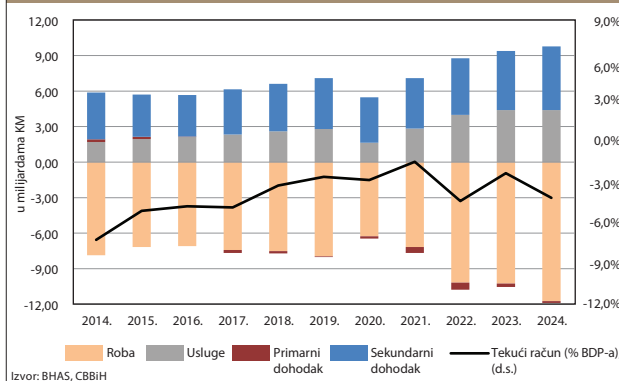

U 2025. godini na tržištu nekretnina može se očekivati nastavak dinamike iz 2024. godine, bez većih oscilacija. Na stabilnost tržišta nekretnina stimulatивно će djelovati očekivani ekonomski rast u BiH, umjerena razina inflacije, te povećanje realnog raspoloživog dohotka. Sukladno ekonomskoj dinamici, potražnja za nekretninama se neće smanjivati, a prvi podatci za prvo tromjesečje 2025. godine o kreditnoj aktivnosti bankovnog sektora potvrđuju navedeni trend. Naime, u prva tri mjeseca ove godine iznos novoodobrenih kredita za stambene namjene je veći za 33,6% u odnosu na isto tromjesečje 2024. godine. Pritom, pozitivno je istaknuti da su stambeni krediti plasirani po istoj kamatnoj stopi kao u prethodnoj godini, te da uvjeti financiranja u tom smislu nisu promijenjeni. S druge strane, u 2025. godini vjerojatno neće doći do značajnijeg povećanja na strani ponude, pa se ne može očekivati ni značajnija korekcija cijena nekretnina, naročito u oblasti novogradnje. Prema podacima o izdanim građevinskim dozvolama, broj stanova planiranih za izgradnju u prvom tromjesečju 2025. godine manji je za 12% u odnosu na isto tromjesečje prethodne godine. Može se očekivati da će cijene nekretnina nastaviti rasti, s tim da će intenzitet rasta biti ipak nešto slabiji u odnosu na prethodne tri godine kada su cijene nekretnina rasle po dvocifrenim stopama.

Vanjske ranjivosti koje proizlaze iz platnobilančne pozicije zemlje blago su povećane uslijed rasta deficita tekućeg računa u odnosu na BDP. Deficit na tekućem računu platne bilance na kraju 2024. godine iznosio je 2,13 milijardi KM (4,15% BDP) i bio je viši za 1,83 postotna boda u odnosu na prethodnu godinu. Povećane vanjske ranjivosti nastale su slijedom usporavanja vanjske potražnje i pada izvoza, što je uz istodobno snažniju domaću uvozu potražnju značajno produbilo robni deficit i utjecalo na rast deficita tekućeg računa (Grafikon 2.5). Ključne suficitarne kategorije, usluge i sekundarni dohodak doprinijele su ublažavanju deficita tekućeg računa. Na računu usluga posebice se izdvaja povećanje priljeva po osnovi dolazaka stranih turista na potražnoj strani, ali je istodobno zabilježeno i povećanje debitnih transakcija, te je u konačnici ostvaren skroman rast neto priljeva po osnovi usluga od svega 0,3%. Na računu

sekundarnog dohotka zabilježen je rast neto priljeva od 7,5% u odnosu na prethodnu godinu, čemu je u najvećoj mjeri doprinio već ranije spomenuti rast priljeva po osnovi doznaka iz inozemstva. Uz rast neto priljeva glavnih suficitarnih kategorija, smanjenje deficita na računu primarnog dohotka također je utjecalo na ublažavanje deficita tekućeg računa u 2024. godini. Zahvaljujući povoljnim tržišnim uvjetima, Centralna banka BiH je ostvarila značajniji rast investicijskog dohotka po osnovi ulaganja deviznih rezervi, slijedom čega je zabilježeno smanjenje deficita na račun primarnog dohotka (44,2%).

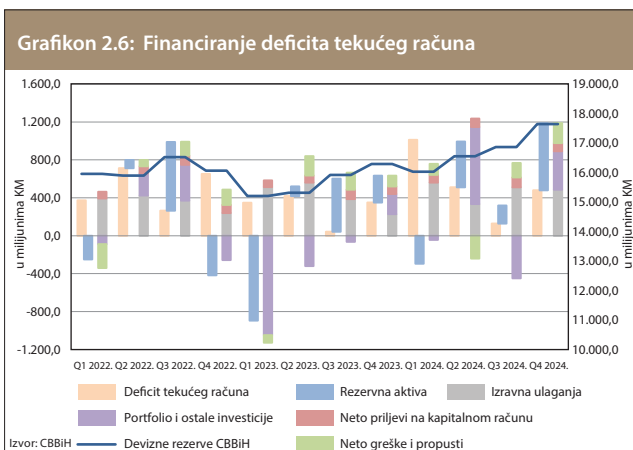
Grafikon 2.5: Struktura tekućeg računa BiH

Na finansijskom računu neto priljevi su se gotovo utrostručili u usporedbi s prethodnom godinom, što je značajno ublažilo pritiske na strani izvora financiranja platne bilance. Ostvareni su rekordni priljevi po osnovi izravnih inozemnih ulaganja u iznosu od 1,9 milijardi KM, sa stopom rasta od 12,1% u usporedbi s prethodnom godinom. U okviru portfelj ulaganja zabilježen je neto odljev sredstava u iznosu od 393,8 milijuna KM, što je kao i prethodne godine bio rezultat povećanog ulaganja u strane dužničke vrijednosne papire koje su najvećim dijelom realizirale banke i druge finansijske institucije. Na računu ostalih investicija bilježe se neto priljevi u iznosu od 1,12 milijardi KM. U okviru debitnih stavki povećano je inozemno zaduživanje vladinog sektora, kao i povećanje priljeva po osnovi valute i depozita nerezidenta, dok je opseg zaduživanja privatnog sektora u inozemstvu putem trgovačkih kredita i avansa ostao na približno istoj razini kao i prethodne godine, te su u konačnici priljevi u okviru ostalih investicija iznosili 1,81 milijardu KM. Istodobno, u 2024. godini nastavljeno je ulaganje rezidentnih sektora u inozemnu aktivu, najviše po osnovi ulaganja banaka u kratkoročne depozite nerezidenta, te su ukupna ostala ulaganja rezidentnih sektora u finansijsku aktivu, odnosno odljevi s računa iznosili 691 milijun KM.

Neto priljevi na finansijskom i kapitalnom računu platne bilance bili su viši od deficita tekućeg računa u 2024. godini, međutim rezervna aktiva je djelomice sudjelovala u pokrivanju deficita tekućeg računa jedino u prvom tromjesečju 2024. godine, kada je zabilježen tromjesečni deficit tekućeg računa premašio iznos

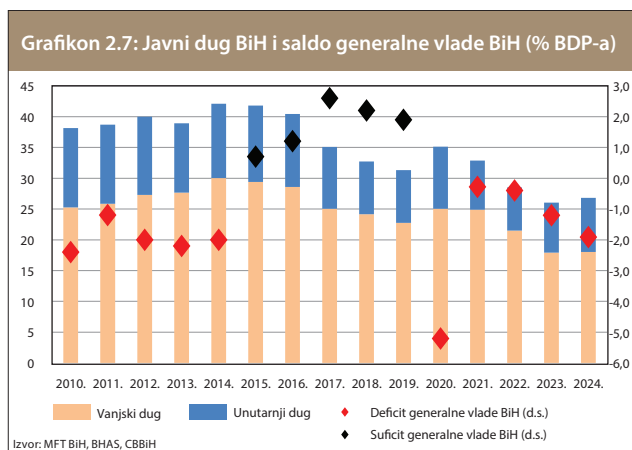
priljeva na financijskom i kapitalnom računu platne bilance (Grafikon 2.6). Značajni neto priljevi na rezervnoj aktivi rezultirali su snažnim godišnjim rastom deviznih rezervi, te s aspekta stabilnosti financijskog sustava, nema pojačanih rizika koji se odnose na valutu i devizne rezerve. Koeficijent pokrivenosti monetarne pasive deviznim rezervama na kraju 2024. godine iznosio je 108,4%.

U narednom razdoblju deficit tekućeg računa mogao bi se blago smanjiti, budući da se prema projekcijama CBBiH očekuje da će se neto izvoz zadržati na približno istoj razini kao u prethodnoj godini, što bi uz rast priljeva glavnih suficitarnih kategorija (usluga i sekundarnog dohotka) moglo ublažiti pritisak na deficit tekućeg računa. Ipak, izloženost vanjskim ranjivostima zemlje mogla bi i dalje ostati povišena s obzirom na aktualne geopolitičke rizike i neizvjesnosti u globalnom makroekonomskom okruženju.

Fiskalna pozicija sektora generalne vlade BiH je u 2024. godini blago pogoršana budući da je zabilježen rast fiskalnog deficita na konsolidiranoj razini BiH i blago povećanje udjela javnog duga u BDP-u. Međutim, pokazatelji fiskalne održivosti i dalje ukazuju na nisku razinu izloženosti rizicima povezanu s fiskalnom politikom. Istodobno, izloženost banaka prema sektoru Vlade blago se povećala, ali još uvijek nije visoka, te rizici po financijsku stabilnost koji dolaze iz ovog sektora nisu izraženi.

Prema podacima CBBiH, sektor generalne vlade je u 2024. godini zabilježio rast fiskalnog deficita uslijed nešto snažnijeg rasta proračunske potrošnje u odnosu na rast proračunskih prihoda, pri čemu je zabilježeno i značajnije povećanje kapitalnih investicija koje je doprinijelo produbljivanju deficita u ovoj godini (Grafikon 2.7).

Na prihodovnoj strani ističe se rast prihoda po osnovi poreza (14,2%) koji je ostvaren kao rezultat jačanja privatne potrošnje i nastavka jačanja ekonomske aktivnosti u uslužnim djelatnostima, naročito u sektoru turizma, gdje je zadržana visoka razina cijena. Također, ostvaren je i rast prihoda po osnovi socijalnih doprinosa (10,3%) slijedom blagog rasta uposlenosti i povećanja nonimalnih plaća, na čiji je rast utjecalo i povećanje minimalne plaće, a čiji su efekti detaljnije opisani u Tekstnom okviru 3. Fiskalni izazovi najviše su vezani uz rast proračunskih rashoda, posebice što u strukturi proračunske potrošnje sektora generalne vlade i dalje dominira tekuća potrošnja, a najveće udjele u navedenoj potrošnji imaju socijalna davanja i kompenzacije uposlenih koje su rasle po stopama od 10,4% i 8,6%, respektivno. Entitetske vlade su u 2024. godini nastavile s provedbom fiskalnih mjera za ublažavanja posljedica inflacije za ranjive kategorije stanovništva, što je uz rast izdataka za plaće u javnom sektoru i rast subvencija javnim i privatnim poduzećima utjecalo na povećanje stavki na rashodovnoj strani proračuna. Investicije u fiksnu aktivu (neto nabava nefinancijskih sredstava) su uslijed realizacije velikih infrastrukturnih projekata zabilježile primjetnije povećanje (17,1%), što je također doprinijelo produbljivanju deficita u ovoj godini.

Tekstni okvir 3: Potencijalni efekti povećanja minimalne plaće na poslovanje poduzeća u BiH

Početkom 2024. i u prvoj polovini 2025. godine, entitetske vlade u Bosni i Hercegovini implementirale su značajne fiskalne promjene s ciljem poboljšanja životnog standarda stanovništva, smanjenja fiskalnog opterećenja i poboljšanja poslovnog okruženja za poduzetnike, te poticanje ekonomskog rasta. Jedna od najznačajnijih fiskalnih mjera koje su entitetske vlade implementirale jeste povećanje minimalne plaće.

Vlada FBiH je fiskalne promjene odlučila implementirati u fazama, iako je u prethodnim razdobljima bilo najavljivano usvajanje sveobuhvatnog paketa fiskalnih zakona. Prva faza koja se odnosi na implementaciju Odluke o povećanju minimalne plaće stupila je na snagu 1. siječnja 2025. godine, te je minimalna plaća u FBiH povećana sa 619 KM na 1.000 KM. Nakon što je odluka o povećanju minimalne plaće stupila na snagu, kao druga faza implementacije fiskalnih zakona usvojen je Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o doprinosima. Navedenim Zakonom se predviđa smanjenje ukupne stope doprinosa za poslodavce sa 41,5% na 36%, a izmjene Zakona stupaju na snagu 1. 7. 2025. godine. Prema novom Zakonu, ukupni trošak doprinosa, koji je u prethodnim razdobljima iznosio 648,2 KM pri stopi od 41,5%, smanjuje se na 562,3 KM nakon primjene nove stope na doprinose od 36%. Treća faza fiskalnih promjena koja još nije usvojena i trenutno je u fazi pripreme obuhvaća uvođenje fiskalizacije transakcija¹⁰ (potencijalno uključenje u sustav fiskalizacije fizičkih osoba i malih obrta koji godišnje ostvare prihod veći od 5.000 KM, te elektroničko evidentiranje podataka kroz Centralnu platformu za fiskalizaciju (CPF), kojom upravlja Porezna uprava FBiH); dodatno smanjenje stope doprinosa, odnosno izmjene zakona o porezu na dohodak; te izmjene zakona o porezu na dobit, što bi se trebalo početi primjenjivati od 2026. godine.

Za razliku od FBiH, u Republici Srpskoj minimalna plaća povećana je godinu dana ranije za 200 KM i od 1. 1. 2024. godine iznosi 900 KM. Međutim, Vlada RS u siječnju 2025. godine je donijela Odluku sukladno kojoj će minimalna plaća ovisiti o stručnoj spremi predviđenoj za određeno radno mjesto, te je shodno navedenom diferencirala minimalne plaće prema stupnju obrazovanja uposlenih, na sljedeći način: 900 KM – za nekvalificirane i polukvalificirane radnike; 950 KM – za radnike s trećim stupnjem obrazovanja; 1.000 KM – za radnike sa srednjom stručnom spremom; te 1.300 KM – za radnike s visokom stručnom spremom. Diferenciranje minimalne plaće u RS povećalo je socijalnu ravnopravnost s jedne strane, ali i troškove za poslodavce s druge strane.

U pogledu fiskalizacije u RS, novi zakon vezan uz unaprjeđenje sustava fiskalizacije i obveznu uporabu elektronskih fiskalnih uređaja za većinu djelatnosti je donesen u veljači 2022. godine¹¹. U 2024. godini započela je fiskalizacija prve skupine obveznika, dok je u 2025. godini planirana fiskalizacija druge skupine, odnosno završetak inicijalne fiskalizacije svih obveznika u RS. Navedeno će pojednostaviti cjelokupan proces kod obveznika fiskalizacije, pružit će veću transparentnost potrošačima u smislu provjere validnosti računa, te predstavlja kvalitetan alat Poreznoj upravi RS u suzbijanju sive ekonomije. I u RS se očekuje donošenje zakona o izmjenama i dopunama zakona o doprinosima, te zakona o izmjenama i dopunama zakona o porezu na dohodak, a u cilju poreznog rasterećenja rada.

Povećanje minimalne plaće u oba entiteta u BiH inicijalno može dovesti do rasta plaća i u ostalim razredovnim kategorijama. Iako će realni efekti povećanja minimalne plaće biti vidljivi tek na kraju 2025. godine, u teoriji, povećanje minimalne plaće, u kombinaciji sa strožijim fiskalnim nadzorima, trebalo bi dati doprinos smanjenju sive ekonomije, te slijedom rasta doprinosa povećati prihode države. S druge strane, ova mjera ima značajan utjecaj na povećanje troškova poslovanja poduzeća, te bi u okolnostima povećanih makroekonomskih rizika moglo doći do smanjenja dobiti poduzeća u BiH u 2025. godini. Najveći negativni efekti povećanja minimalne plaće u narednom razdoblju mogli bi se odraziti na poslovanje i konkurentnost malih i srednjih poduzeća u BiH koja su znatno ranjivija i teže se prilagođavaju ovakvoj vrsti promjena u poslovnom ozračju. Analizirajući poslovanje poduzeća po djelatnostima, može se zaključiti da će povećanje minimalne plaće najviše pogoditi poduzeća iz proizvodnih djelatnosti, koja pretežno zapošljavaju jeftinu radnu snagu i imaju niske profitne marže. U prilog navedenom govori činjenica da je prosječna neto-plaća u prerađivačkoj industriji, koja je prema zvaničnim statističkim podacima zapošljavala gotovo petinu stanovništva u BiH u prosincu 2024. godine, i dalje značajno ispod prosječne neto-plaće u BiH. Također, poduzeća iz navedenih djelatnosti koja su pretežno izvozno orijentirana, već treću godinu zaredom uslijed smanjenja vanjske potražnje, turbulencija na međunarodnom tržištu i smanjenja industrijske proizvodnje otežano posluju, te se može zaključiti da će povećanje troškova na poreze i doprinose u prvoj polovini 2025. godine predstavljati dodatni pritisak na profitabilnost ovih poduzeća.

¹⁰ Postojeći sustav fiskalizacije baziran je na Zakonu o fiskalnim sustavima iz 2009. godine.

¹¹ Zakon o fiskalizaciji RS – „Službeni glasnik Republike Srpske“, br: 15/22.

U veljači 2025. godine je Vlada FBiH donijela uredbu o mjerama financijske pomoći za očuvanje radnih mjesta u FBiH za 2025. godinu, a koja je usmjerena na niskoakumulativne djelatnosti. Vlada je predvidjela program refundiranja već isplaćenog dijela plaće za uposlenike za razdoblje od 1. 1. do 31. 12. 2025. godine, a koji su imali plaće manje od 800 KM zaključno sa 30. 11. 2024. godine, uz uvjet da poslodavac ima ostvarenu neto-dobit od poslovanja manju od 6.500 KM po uposlenom radniku¹². Međutim, značajnija potpora, koja će rasteretiti realni sektor i kojom će se djelomice amortizirati rast troškova poslodavaca iz prve polovine godine, urađena je kroz smanjenje poreznog opterećenja, koje će uslijediti u FBiH u drugoj polovini 2025. godine. URS je početkom 2025. godine usvojena uredba o dodjeli poticaja za povećanje plaća radnika kojom se refundiraju novčana sredstva u vrijednosti 70% uplaćenih doprinosa na uvećani dio plaća radnika¹³. Navedena uredba će jednim dijelom ublažiti troškove povećanja plaća za poslodavce u RS. Ipak, ostaje otvoreno pitanje u kojoj mjeri će poduzeća u BiH (naročito mala i srednja) biti sposobna prevazići nastali jaz, imajući u vidu jačanje inflatornih pritisaka, na koje djeluje i porast plaća, a intenzitet i efekt potencijalnog dodatnog rasta cijene odrazit će se tek u narednom razdoblju.

Iako su vlade oba entiteta u BiH kroz uredbe i izmjene zakona pružile potporu poduzećima, izvjesno je da povećanje minimalne plaće u narednom razdoblju dijelom može utjecati na smanjenje dobiti poduzeća u sektorima s niskim profitnim maržama. Važan iskorak u nastavku šire fiskalne reforme predstavljat će primjena sveobuhvatnih fiskalnih zakona, koji bi dali značajan doprinos rasterećenju troškova poduzeća, suzbijanju sive ekonomije, povećanju konkurentnosti poduzeća te u konačnici trajnom poboljšanju životnih uvjeta u BiH. Zbog svega navedenog poduzeća će u narednom razdoblju nastojati prilagoditi svoje poslovne strategije kako bi optimizirali svoje fiskalne obveze i iskoristili porezne olakšice, te će realni efekti izmjene fiskalnih zakona na poslovanje poduzeća biti vidljivi na kraju 2025. godine.

U 2024. godini udio javnog duga u BDP-u se blago povećao, a prema kriterijima iz Maastrichta BiH i dalje spada u red umjereno zaduženih zemalja. Ukupan javni dug BiH na kraju 2024. godine iznosio je 13,74 milijarde KM¹⁴ ili 26,8% BDP-a. U odnosu na prethodnu godinu javni dug je zabilježio rast od 6%, pri čemu je zabilježen rast unutarnje i vanjske zaduženosti BiH. Vanjski dug BiH¹⁵ na kraju 2024. godine iznosio je 9,23 milijarde KM i zabilježio je povećanje od 3,5% u odnosu na prethodnu godinu.

U 2024. godini došlo je do povećanja kapitalnih investicija, te je kao rezultat značajnijeg povlačenja sredstava od ino-kreditora u odnosu na otplatu vanjskog duga došlo do povećanja vanjske zaduženosti BiH.

Povećane potrebe za financiranjem vlade su se realizirale kroz rast zaduženosti u bankama i na domaćem tržištu kapitala. Prema podacima MFT BiH, unutarnji dug vlada u BiH na kraju 2024. godine iznosio je 4,53 milijarde KM i zabilježeno je povećanje od 468,4 milijuna KM (11,6%) u odnosu na prethodnu godinu. Entitetske vlade su se najviše zaduživale na domaćem tržištu kapitala, te su tijekom 2024. godine dva bh. entiteta ukupno emitirala 1,24 milijarde KM dužničkih vrijednosnih papira, što je gotovo ista vrijednost emisije kao u prethodnoj godini¹⁶. Zaduzjenja vlade FBiH na domaćem tržištu u 2024. godini su realizirana uz nešto više kamatne stope u odnosu na prethodnu godinu, dok su zaduzjenja vlada RS realizirana uz gotovo istu kamatnu stopu kao u prihodnoj godini. Bankovni sektor je još uvijek jedan od najvećih kreditora sektora vlade, a ukupna izloženost bankovnog sektora prema svim razinama vlasti se u 2024. godini povećala za 32 bb, te na kraju godine iznosi 8,3% ukupne aktive bankovnog sektora (Tablica 2.1).

Tablica 2.1: Potraživanja komercijalnih banaka od sektora vlade
(u milijunima KM)

Potraživanja	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Centralna vlada	11,6	16,1	8,9	5,9	3,8
Kredit	11,6	16,1	8,9	5,9	3,8
Vrijednosni papiri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Vlada na razini entiteta	2.439,4	2.474,8	2.554,7	2.764,4	3.120,4
Kredit	605,7	584,6	517,8	463,2	542,1
Vrijednosni papiri	1.833,7	1.890,1	2.036,9	2.301,2	2.578,3
Vlada kantona	90,0	134,8	146,0	203,7	247,4
Kredit	80,9	125,7	146,0	203,7	247,4
Vrijednosni papiri	9,1	9,1	0,0	0,0	0,0
Vlada na razini općina	350,7	332,1	340,3	328,2	390,6
Kredit	341,0	323,8	333,5	323,3	387,3
Vrijednosni papiri	9,8	8,4	6,8	4,9	3,3
UKUPNO	2.891,7	2.957,8	3.050,0	3.302,2	3.762,2
(% od ukupne aktive)	8,2	7,8	7,8	8,0	8,3
Kredit	1.039,2	1.050,2	1.006,3	996,1	1.180,6
(% od ukupne aktive)	2,9	2,8	2,6	2,4	2,6
Vrijednosni papiri	1.852,6	1.907,6	2.043,7	2.306,1	2.581,6
(% od ukupne aktive)	5,2	5,0	5,2	5,6	5,7

Izvor: CBBiH

¹⁶ U iznos su uključene vrijednosti emisije obveznica i trezorskih zapisa FBiH i RS na domaćim tržištima kapitala.

Međunarodna kreditna agencija Standard and Poor's (S&P) zadržala je kreditni rejting BiH u 2024. godini na razini „B+“, uz stabilne izgleda, dok je sukladno ocjeni međunarodne rejting agencije Moody's Investor Service, kreditni rejting BiH zadržan na razini „B3“ sa stabilnim izgledima. Prema ocjeni analitičara, stabilni izgledi odražavaju otporan ekonomski rast BiH, smanjenje ukupne inflacije koja se približava povijesnom prosjeku nakon snažnih šokova u protekle dvije godine i povoljnu fiskalnu poziciju za koju se očekuje da će potrajati i narednih nekoliko godina. Prema navodima analitičara iz S&P-a, do povećanja kreditnog rejtinga može doći ukoliko se postignu političke odluke utemeljene na konsenzusu koje potencijalno ubrzavaju strukturne reforme - uključujući one koje se odnose na pristupanje zemlje EU, kao i odluke koje doprinose ekonomskom rastu.

Pokazatelji rizika fiskalne održivosti su blago pogoršani u odnosu na prethodnu godinu, ali i dalje upućuju na nisku razinu rizika po financijsku stabilnost koji dolaze iz sektora Vlade. U 2024. godini nekoliko pokazatelja fiskalne stabilnosti bilježi blago pogoršanje vrijednosti, ali se i dalje nalaze u sigurnom području prema definiranim referentnim razinama (Tablica 2.2). Iznimku od sigurnog područja kao i prethodne godine predstavlja ciklično prilagođen primarni saldo (izražen u postotcima potencijalnog BDP-a), što je sasvim očekivano imajući u vidu povećanje ostvarenog deficita sektora generalne vlade BiH u 2024. godini. Da bi nadomjestile povećanje proračunskih rashoda, entitetske vlade u BiH su imale povećanu potrebu za financiranjem, koje su pretežno realizirale kroz zaduženja na domaćem tržištu kapitala. Istodobno, kao rezultat povećanja kapitalnih investicija u 2024. godini povlačenje sredstva od ino-kreditora bilo je veće od iznosa servisiranja, odnosno otplate glavnice ino kredita, te je došlo do blagog povećanja vanjske i ukupne javne zaduženosti u BiH. Tako se omjer javne zaduženosti izražen u postotcima BDP-a, iako blago povećan, na kraju 2024. godine nalazi u sigurnom području znatno ispod gornje granice referentne razine pokazatelja fiskalne održivosti. Implicitna kamatna stopa na dug sektora Vlade se u 2024. godini nalazi duboko u negativnom teritoriju, iako se u odnosu na prethodnu godinu povećala, s obzirom na rast kamatnih troškova po osnovi servisiranja javnog duga u 2024. godini. Kao odraz značajnog usporavanja inflacije, implicitna kamatna stopa, koja se umanjuje za deflator BDP-a u 2024. godini prešla je iz negativnog u pozitivni teritorij, dok je prosječna petogodišnja stopa rasta realnog BDP-a, koja obuhvaća i projekcije za naredne dvije godine, bila nešto manja u odnosu na prethodnu godinu, što je također povećalo vrijednost implicitne stope u ovoj godini. S druge strane, uslijed smanjenja duga denominiranog u ostalim valutama izuzev eura, izloženost valutnom riziku se nastavila smanjivati i u 2024. godini. Također, prosječno dospijeeće javnog duga je nešto više nego u prethodnoj godini, čime je rizik refinanciranja blago

smanjen u usporedbi s prethodnom godinom. Budući da je u 2024. godini zabilježen rast zaduženosti po osnovi dugoročnih kreditnih aranžmana kod međunarodnih kreditora, te značajniji rast deviznih rezervi, zabilježeno je smanjenje kratkoročnog vanjskog duga u omjeru prema deviznim rezervama.

Tablica 2.2: Pokazatelji rizika fiskalne održivosti

Pokazatelj	Sigurno područje	Referentna razina	Razina u BiH	Promjene u odnosu na prethodnu godinu
$r - g^1$	<	1,1	-3,77	1,96
Javni dug sektora generalne vlade (% BDP-a)	<	42,8%	26,8%	0,8%
Ciklički prilagođen primarni saldo (% potencijalnog BDP-a) ²	>	-0,50%	-1,7%	0,2%
Potrebe za financiranjem (% BDP-a)	<	20,6%	6,2%	0,5%
Udio kratkoročnog duga u ukupnom dugu, preostala ročnost	<	44,0%	16,1%	-1,3%
Dug denominiran u inozemnoj valuti (osim eura) ³	<	40,3%	15,1%	-5,7%
Prosječno dospijeeće javnog duga (godine)	>	2,3	6,6	0,82
Kratkoročni inozemni javni dug (% deviznih rezervi), preostala ročnost	<	61,8%	6,8%	-0,3%

Izvor: CBBIH, MFT BiH, BHAS, Fiskalno vijeće BiH, MMF, Ministarstva financija FBiH i RS
Napomene:

¹ $r - g$ - Implicitna kamatna stopa na dug sektora Vlade umanjena za deflator BDP-a (pomični prosjek za pet godina); g - stopa rasta realnog BDP-a (pomični prosjek za pet godina)

² Za 2024. godinu korištena je projekcija MMF-a iz travnja 2025. godine

³ U kalkulaciju javnog duga denominiranog u inozemnim valutama, nije uključen dio javnog duga koji je denominiran u euro zbog fiksnog tečaja domicilne valute i eura.

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

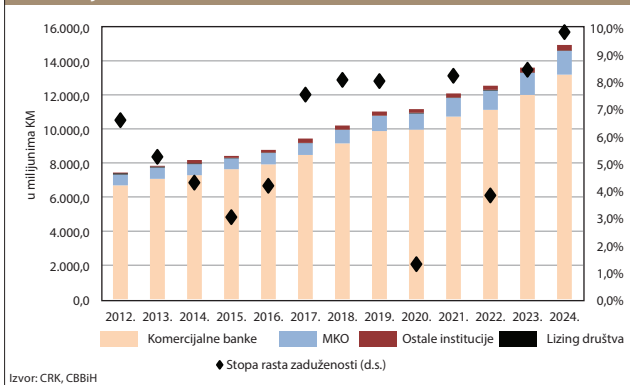
KUĆANSTVA

3. KUĆANSTVA

Povećana sklonost stanovništva ka potrošnji, uslijed slabljenja inflatornih pritisaka i rasta realnih plaća dovela je i do rasta tražnje za kreditima i rasta zaduženosti kućanstava u 2024. godini. Kućanstva se i dalje najviše zadužuju kod komercijalnih banaka, a porast zaduženosti je zabilježen u kategorijama kredita za opću potrošnju i stambenih kredita. Nastavljen je trend smanjenja nekvalitetnih u ukupnim kreditima sektora stanovništva, međutim, određeni dio stanovništva se suočio s problemima u redovitom servisiranju obveza, što se ogleda u povećanju kredita u razini kreditnog rizika 2 u kategoriji opće potrošnje i stambenih kredita. Trend smanjivanja zaduženosti stanovništva s varijabilnom kamatnom stopom ili razdobljem fiksacije do jedne godine je nastavljen, iako slabijim intenzitetom u usporedbi s prethodnom godinom. Na godišnjoj razini je došlo do rasta ukupnih depozita stanovništva, u svim kategorijama ročnosti.

U 2024. godini je zabilježen nastavak rasta zaduženosti sektora kućanstava, koji je bio potaknut porastom potrošnje u ovom sektoru. Ukupna zaduženost stanovništva na kraju 2024. godine, prema podacima iz CRK, iznosila je 14,9 milijardi KM i u odnosu na kraj prethodne godine porasla je za 9,8%. Tradicionalno, najveći dio zaduženosti stanovništva se odnosi na zaduženost po kreditima u komercijalnim bankama, koja je u 2024. godini zabilježila rast od 9,9% u odnosu na prethodnu godinu. Zaduzenost kod ovih finansijskih institucija u ukupnoj zaduzenosti sudjeluje sa 88,3%, što i dalje daje najveći doprinos rastu ukupne zaduzenosti stanovništva. Zaduzenost kućanstava kod mikrokreditnih organizacija je također porasla, te je prema podacima iz CRK u odnosu na prethodnu godinu veća za 8,6%. Zaduzenost kućanstava prema lizing kompanijama u 2024. godini je i dalje zanemariva (Grafikon 3.1).

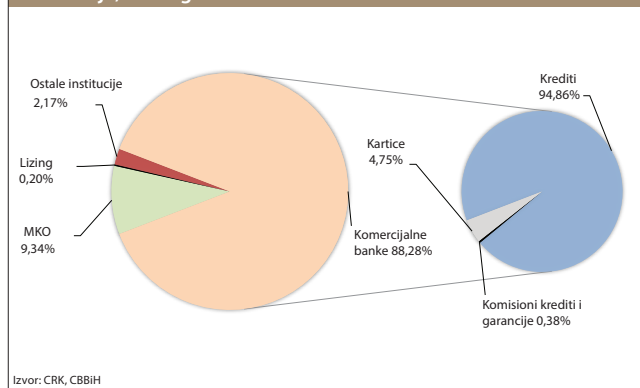
Grafikon 3.1: Zaduzenost stanovništva prema finansijskim institucijama

Struktura zaduzenosti stanovništva u komercijalnim bankama prema tipu zaduzenja u proteklom razdoblju nije se značajnije mijenjala, s tim da je u 2024. godini registrirano povećanje kod svih tipova potraživanja.

Rast ukupnih potraživanja od stanovništva najvećim dijelom je rezultat porasta zaduzenosti stanovništva po klasičnim kreditima kod komercijalnih banaka. Udio zaduzenosti po klasičnim kreditima u ukupnoj zaduzenosti stanovništva kod komercijalnih banaka i dalje je daleko najveći i iznosi 94,9% (Grafikon 3.2).

Grafikon 3.2: Zaduzenost stanovništva prema institucijama i tipu zaduzenja, 2024. godine

U 2024. godini zabilježeno je blago povećanje broja aktivnih platnih kartica. Također je evidentirano povećanje ukupnog iskorištenog dijela limita po karticama, kao i prosječne zaduzenosti stanovništva po platnoj kartici. Broj evidentiranih platnih kartica u 2024. godini je veći za 1% u odnosu na prethodnu godinu, što je najvećim dijelom posljedica povećanja broja kreditnih kartica. Odobreni limit po svim vrstama kartica je povećan, tako da je ukupan iznos odobrenog limita svih aktivnih kartica zabilježio rast od 5,6%. Iskorišteni dio limita svih aktivnih kartica je zabilježio povećanje za 2,7% u odnosu na prethodnu godinu. (Tablica 3.1)¹⁷. Prosječna zaduzenost stanovništva po kreditnim karticama je zabilježila pad od 5,2% u 2024. u odnosu na 2023. godinu, budući da ovaj oblik zaduživanja nosi visoke kamatne stope, dok je prosječna zaduzenost po debitnim karticama porasla za 4,6%. Budući da je limit po debitnim karticama najčešće određen visinom prosječnih mjesečnih primanja, iskorišteni dio limita po kartici može se koristiti kao pokazatelj potrošnje stanovništva u odnosu na visinu svojih primanja. Prosječno zaduženje po debitnim karticama na kraju 2024. godine iznosilo je 557 KM, što predstavlja 40,3% prosječne neto-plaće u 2024. godini.

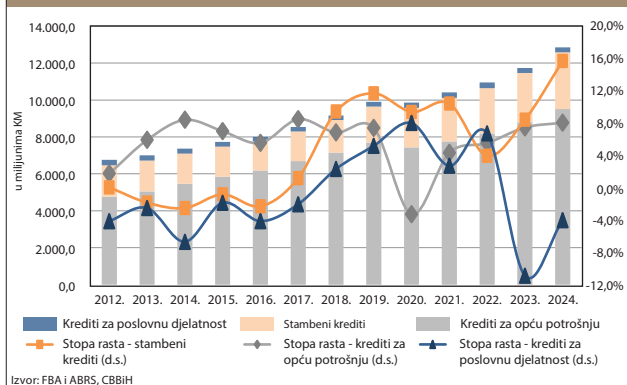
¹⁷ Prilikom analize u obzir nisu uzete debitne kartice bez odobrenog iznosa dozvoljenog prekoračenja i po kojima ne postoji zaduzenost stanovništva, a koje su banke evidentirale u CRK.

Tablica 3.1: Potraživanja od stanovništva, kartice								u KM
	Broj aktivnih kartica		Odobreni iznos		Iskorišteni iznos		Zaduženje po kartici	
	2024.	Godišnja promjena	2024.	Godišnja promjena	2024.	Godišnja promjena	2024.	Godišnja promjena
Debitne kartice	672.994	-1,7%	1.018.799.988	5,3%	374.550.011	2,9%	557	4,6%
Kreditne kartice	277.889	5,8%	378.989.207	6,1%	166.186.668	0,4%	598	-5,2%
Kartice sa odgođenim plaćanjem	168.682	4,8%	193.855.313	6,0%	45.243.720	9,8%	268	4,8%
UKUPNO	1.119.565	1,0%	1.591.644.508	5,6%	585.980.399	2,7%	523	1,6%

Izvor: SRK

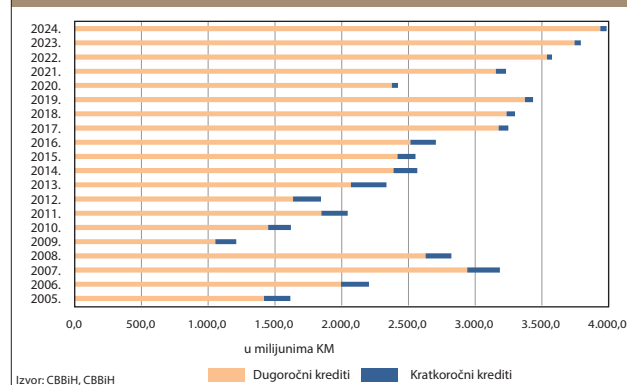
Promatrajući strukturu potraživanja od stanovništva, u 2024. godini registriran je rast zaduženosti po svim tipovima kredita prema namjeni, izuzev u kategoriji kredita za poslovnu djelatnost. Kao i prethodnih godina, u strukturi potraživanja od stanovništva dominiraju krediti za opću potrošnju, u koje su uključena i potraživanja po svim tipovima kartica. Struktura kredita stanovništvu je ostala gotovo nepromijenjena u odnosu na prethodnu godinu (Grafikon 3.3), te najveći udio u ukupnim kreditima stanovništvu čine krediti za opću potrošnju (74%), potom stambeni krediti (24%), dok se ostatak odnosi na kredite za poslovnu djelatnost (2%). Krediti za opću potrošnju su u 2024. godini nastavili bilježiti rast, po stopi od 8%. Rast kredita za opću potrošnju bio je potaknut povećanjem potrošačkog optimizma, s obzirom na trend usporavanja inflacije i poboljšane pokazatelje s tržišta rada u vidu rasta realnih plaća i smanjenja neuposlenosti. Stambeni krediti su u 2024. godini zabilježili značajniji rast od 15,7% u odnosu na prethodnu godinu, a njihov udio u ukupnim kreditima je povećan za 1,3 postotna boda. Opisana kretanja na tržištu nekretnina (Tekstni okvir 2.) su u posljednjih nekoliko godina utjecala na rast potražnje za stambenim kreditima. Pored toga, krediti za opću potrošnju se posljednjih nekoliko godina u manjoj mjeri koriste za financiranje stambenih potreba, što je dovelo do jačanja potražnje za stambenim kreditima. Uvođenjem regulatornih limita u pogledu dužine trajanja i iznosa nenamjenskih i zamjenskih kredita, uz kontinuirani rast cijena nekretnina, krediti za opću potrošnju su u posljednjih nekoliko godina sve manje primjereni za financiranje stambenih potreba. Zaduženost stanovništva po osnovi kredita za poslovnu djelatnost je u 2024. godini zabilježila pad od 4%, te je i udio u ukupnoj zaduženosti stanovništva smanjen za 30 baznih bodova.

Grafikon 3.3: Krediti stanovništvu po namjeni i kreditni rast

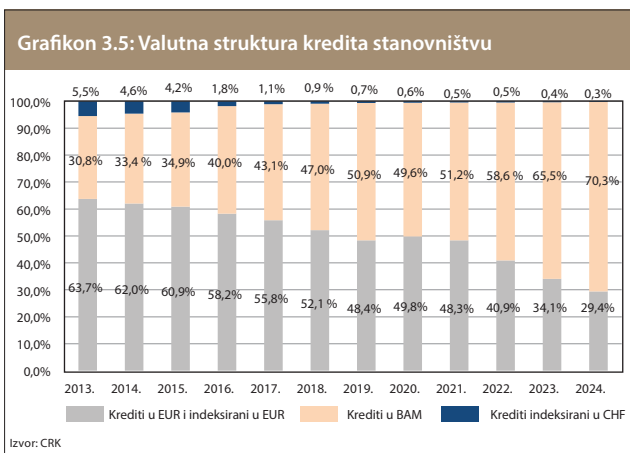

Prema podacima CBBiH u 2024. godini je evidentirano 4 milijarde KM novoodobrenih kredita stanovništvu, što predstavlja porast od 5,1% u odnosu na prethodnu godinu što ukazuje na povećanu kreditnu aktivnost banaka u protekloj godini. U 2024. godini sektoru stanovništva odobreno je ili reprogramirano 192,8 milijuna KM kredita više u odnosu na 2023. godinu, pri čemu nije evidentna promjena u potražnji kada je riječ o ročnosti kredita (Grafikon 3.4).

Grafikon 3.4: Novoodobreni krediti stanovništvu

U valutnoj strukturi kredita stanovništvu nastavljeno je smanjenje udjela kredita s valutnom klauzulom u euru u ukupnim kreditima. Iako za građane koji se zadužuju uz valutnu klauzulu u monetarnom režimu valutnog odbora praktički ne postoji rizik od povećanja kreditnih obveza uslijed promjene valutnog tečaja, ovakvi trendovi mogu se ocijeniti pozitivnim. Financiranje iz pretežno domaćih izvora također ima utjecaj na ovaj trend. Posljednjih godina je primjetan trend smanjenja udjela kredita u inozemnoj valuti i indeksiranih kredita u ukupnim kreditima stanovništvu, koji je nastavljen i u 2024. godini (Grafikon 3.5). Prema podacima iz CRK, krediti u EUR valuti i krediti s valutnom klauzulom u EUR u 2024. godini su zabilježili smanjenje za 5,3%, dok su krediti u KM zabilježili porast od 17,7%.

Razina nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima sektora kućanstva nastavio se smanjivati i u 2024. godini, dvanaestu godinu uzastopno. Udio nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima na kraju 2024. godine smanjen je u odnosu na prethodnu godinu za 46 bb i iznosio je 3,2% (Grafikon 3.6). U 2024. godini je došlo do porasta kreditnih plasmana stanovništvu, što je uz smanjenje iznosa nekvalitetnih kredita doprinijelo poboljšanju pokazatelja nekvalitetnih prema ukupnim kreditima. Poboljšanje kvalitete kreditnog portfelja u sektoru kućanstava kao i u proteklim godinama bilo je rezultat aktivnosti koje su provodile banke, poput računovodstvenog i trajnog otpisa nekvalitetnih kredita i učinkovitijeg upravljanja kreditnim rizikom. Ukoliko se promatra kretanje nekvalitetnih kredita po namjeni, nekvalitetni krediti za opću potrošnju na kraju 2024. godine bilježe pad od 3,9% u odnosu na kraj prethodne godine, dok su nekvalitetni krediti za stambenu izgradnju u promatranom razdoblju bili manji za 7,8%, a nekvalitetni krediti za obavljanje poslovne djelatnosti bilježe smanjenje od 4,7%.

U 2024. godini evidentirano je povećanje kredita u razini kreditnog rizika 2, u iznosu od 36,5 milijuna KM ili 4,4%, od čega najveći dio predstavlja porast kredita koji imaju povećani kreditni rizik u kategoriji opće potrošnje od 21,2 milijuna KM ili 3,1%, te stambenih kredita od 10,6 milijuna KM ili 8,5%, što ukazuje da je došlo do kašnjenja u otplati određenog dijela kredita i rasta kreditnog rizika u ovim kategorijama.

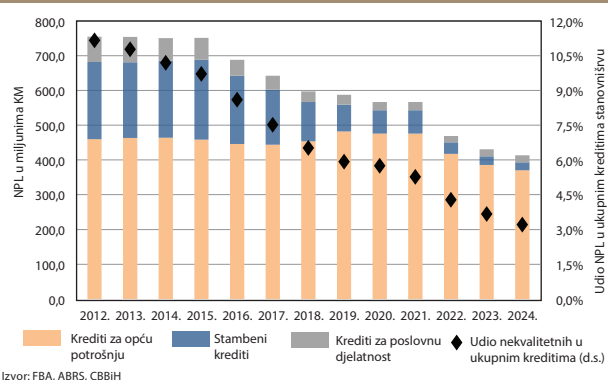
U 2024. godini je zabilježen rast kratkoročnih i dugoročnih kredita u svim kategorijama ročnosti. Zaduženost stanovništva u EUR i s valutnom klauzulom u EUR bilježi pad u kategorijama ročnosti preko 5 godina, dok je zaduženost u KM zabilježila znatan rast. Promatrajući ročnu strukturu, stanovništvo je najviše zaduženo po kreditima ugovorene ročnosti preko deset godina, a zatim po kreditima ročnosti od pet do deset godina (Tablica 3.2). Snažan rast kredita u KM u kategoriji ročnosti preko 10 godina rezultat je visoke potražnje za stambenim nekretninama i rasta cijena nekretnina koji je zabilježen u 2024. godini.

Tablica 3.2: Krediti stanovništvu, ročna i valutna struktura

Ročnost / Valuta	Ostatak duga i dospjela nenaplaćena glavnica, u tisućama KM							
	KM		Krediti u stranoj valuti i krediti s valutnom klauzulom				UKUPNO	
			EUR		Ostali krediti u stranoj valuti			
	2024.	Godišnja promjena	2024.	Godišnja promjena	2024.	Godišnja promjena	2024.	Godišnja promjena
do 1 godine	69.979	4,9%	4.760	8,9%	0	0,0%	74.739	5,2%
1 - 3 godine	253.048	7,4%	55.146	4,9%	3.555	-3,1%	343.749	17,8%
3 - 5 godina	665.326	12,6%	97.992	8,8%	22.939	-0,4%	788.256	12,0%
5 - 10 godina	2.861.356	10,1%	607.890	-10,0%	11.103	-16,8%	3.484.349	6,0%
preko 10 godina	4.913.970	23,8%	2.896.917	-5,4%	1.009	-17,0%	7.811.406	11,1%
UKUPNO	8.763.679	17,4%	3.662.704	-5,7%	40.606	-1,6%	12.502.499	9,8%

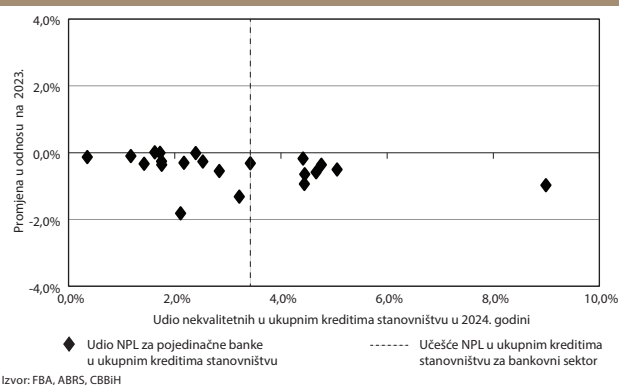
Izvor: SRK

Grafikon 3.6: Nekvalitetni krediti u sektoru stanovništva po kategorijama

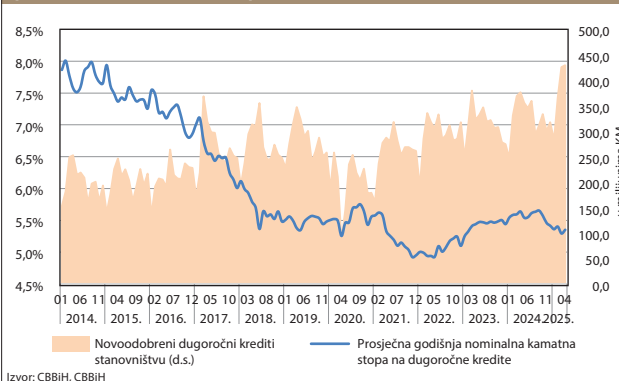
Promatrajući kvalitetu kreditnog portfelja u segmentu stanovništva po pojedinačnim bankama, može se uočiti da se udio nekvalitetnih u ukupnim kreditima stanovništva u 2024. godini smanjio kod gotovo svih banaka u sektoru, uključujući i banke s najvećom koncentracijom nekvalitetnih kredita (Grafikon 3.7).

Grafikon 3.7: Nekvalitetni u ukupnim kreditima stanovništva, po bankama

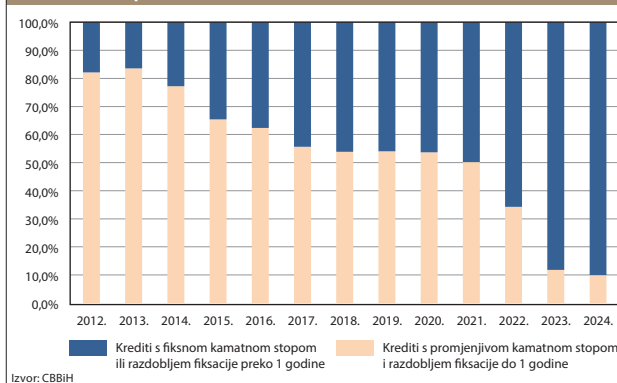
Kamatne stope na kredite stanovništvu su zabilježile blagi rast u toku 2024. godine, dok je u prvom tromjesečju 2025. godine zabilježen blagi pad. Porast kamatnih stopa se odrazio na rast prosječne godišnje nominalne kamatne stope na dugoročne kredite u 2024. godini, koja je iznosila 5,57% i bila je veća za 13 baznih bodova u odnosu na prethodnu godinu (Grafikon 3.8).

Grafikon 3.8: Novoodobreni dugoročni krediti i prosječne ponderirane kamatne stope

Kamatni rizik u sektoru stanovništva je ublažen, što se može zaključiti na temelju povećanog opsega kreditiranja uz fiksnu kamatnu stopu ili produžavanjem razdoblja fiksacije kamatne stope. Trend smanjivanja udjela kredita s varijabilnom kamatnom stopom ili razdobljem fiksacije do jedne godine u novoodobrenim kreditima stanovništvu nastavljen je i u 2024. godini, ali je bio nešto slabijeg intenziteta nego prethodnih godina. Krediti s varijabilnom kamatnom stopom ili razdobljem fiksacije do jedne godine su u 2024. godini činili 9,9% ukupnih novoodobrenih kredita stanovništvu, što je za 1,9 postotnih bodova manje u odnosu na kraj 2023. godine (Grafikon 3.9). Isti trend je nastavljen i u prva četiri mjeseca 2025. godine, te je udio kredita s varijabilnom kamatnom stopom ili razdobljem fiksacije do jedne godine u novoodobrenim kreditima stanovništvu pao na 9,2%.

Grafikon 3.9: Novoodobreni krediti prema razdoblju fiksacije kamatne stope

U 2024. godini je zabilježen rast ukupnih depozita stanovništva, kako sredstava na transakcijskim računima, tako i kratkoročnih i dugoročnih oročenih depozita. Ukupni depoziti stanovništva su na kraju 2024. godine iznosili 17,7 milijardi KM. U strukturi depozita po ročnosti i dalje preovladavaju transakcijski računi i depoziti po viđenju koji su dostigli vrijednost od 12,2 milijarde KM, te čine 69,3% ukupnih depozita stanovništva. Najveći rast od 15,7% je zabilježen u kategoriji dugoročnih depozita, za razliku od prethodnih godina kada je najveći rast bilježen na transakcijskim računima i depozitima po viđenju, jer su se kućanstva, uslijed pada inflacije u 2024. godini, te njezinog utjecaja na raspoloživi dohodak, u većoj mjeri odlučivala na zaključivanje novih depozitnih ugovora na duži rok (Grafikon 3.10). Ipak, dugoročni depoziti čine 28,4% ukupnih depozita.

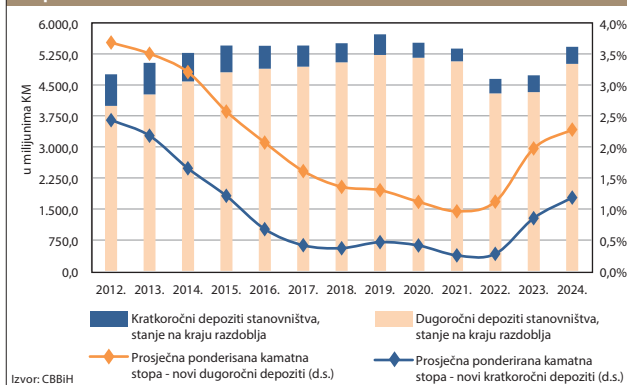
Godišnji rast depozita je posljednjih pet godina bio izražajni od kreditnog rasta, izuzev u 2022. godini, kada je zabilježen blagi pad ukupnih depozita stanovništva, zbog šoka snažnog povlačenja depozita iz banaka, nakon izbijanja rata u Ukrajini i problema s kojima se suočila ruska grupacija Sberbank. Konstantan porast depozita je prije svega rezultat otpornosti i stabilnosti domaćeg bankovnog sustava što, uz pouzdan sustav za osiguranje depozita pruža jamstvo stanovništvu da svoja financijska sredstva drži na računima u bankama.

Budući da su ograničene prilike i mogućnosti za ulaganje na tržištu kapitala, stanovništvo većinu svoje uštedevine drži u vidu depozita kod komercijalnih banaka. Oživljavanje tržišta kapitala, razvoj sekundarnog tržišta kapitala i novih instrumenata plasiranja slobodnih finansijskih sredstava bi utjecalo na rast konkurencije, te potencijalni rast pasivnih kamatnih stopa.

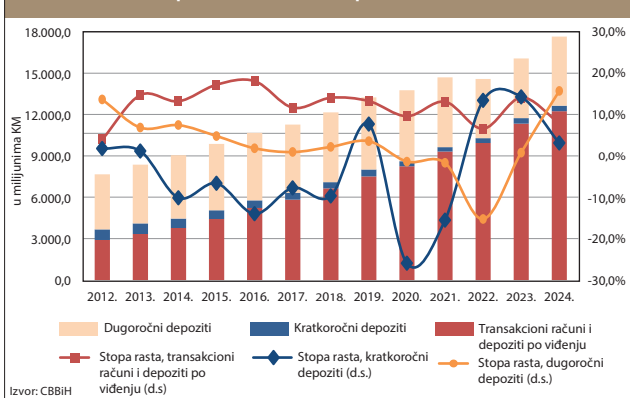
Prema podacima Agencije za osiguranje depozita BiH za 2024. godinu u kategorijama depozita koji premašuju iznos osiguranog štednog uloga od 70 tisuća KM bilježi se veći rast u broju zaključenih ugovora. Depoziti u kategoriji preko 70 tisuća KM su u promatranom razdoblju ostvarili rast broja zaključenih depozitnih ugovora od 14,7% u odnosu na 2023. godinu, te rast iznosa depozita od 9,8%. S druge strane, depoziti do 70 tisuća KM su zabilježili pad broja zaključenih ugovora od 1,7%, dok je ukupan iznos porastao za 9,6%. Od ukupnog broja depozitnih računa svega 1,7% se odnosi na depozite preko 70 tisuća KM, ali oni čine 43,5% ukupnih depozita stanovništva (7,7 milijardi KM). Navedeno ukazuje na izrazitu finansijsku nejednakost među stanovništvom u BiH budući da vrlo mali broj deponenata raspolaže visokim iznosima uštedevine, što je uobičajeno u zemljama istog ili sličnog stupnja razvoja poput naše. Anketni podaci o nefinancijskoj imovini kućanstava u BiH još uvijek nisu raspoloživi, a na temelju istih bi se dobila šira socijalna i ekonomska slika u smislu posjedovanja nefinancijske i finansijske imovine, duga, neto bogatstva, dohotka i potrošnje stanovništva BiH.

Pasivne kamatne stope na depozite stanovništva, koje su posljednjih nekoliko godina bile na izrazito niskim razinama, u 2023. godini počele su bilježiti značajniji porast, što je nastavljeno i u 2024. godini, iako slabijim intenzitetom. Prosječna ponderirana kamatna stopa na depozite stanovništva s dogovorenim dospeljem (oročeni depoziti) u 2024. godini je iznosila 2,13% i veća je za 31 bazni bod u odnosu na 2023. godinu. Prosječna ponderirana kamatna stopa na dugoročne depozite je iznosila 2,28% i viša je za 30 baznih bodova, a kamatna stopa na kratkoročne depozite stanovništva je iznosila 1,18% i viša je za 33 bazna boda u odnosu na prethodnu godinu (Grafikon 3.11).

Grafikon 3.11: Oročeni depoziti stanovništva i kamatne stope na depozite

Grafikon 3.10: Depoziti stanovništva po ročnosti

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

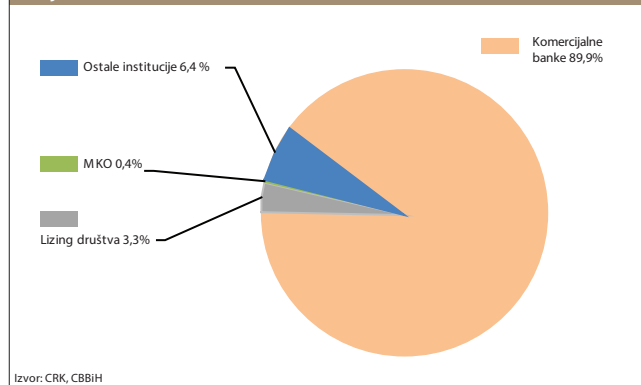
PODUZEĆA

4. PODUZEĆA

Iako su rizici iz domaćeg i međunarodnog makroekonomskog okruženja kojima je sektor poduzeća izložen bili povišeni tijekom 2024. godine, ukupna zaduženost sektora nefinancijskih poduzeća prema domaćim financijskim posrednicima u 2024. godini zabilježila je značajniji rast. Također, nastavljen je i dugogodišnji rast vanjske zaduženosti poduzeća koji uzima sve veći udio u strukturi njihove ukupne zaduženosti. Tradicionalno, u financiranju poslovnih aktivnosti sektor poduzeća se najviše oslanjao na kreditnu potporu banaka, koje su u 2024. godini plasirale kredite po tek blago višim kamatnim stopama, te se može zaključiti da su uvjeti financiranja nefinancijskih poduzeća u BiH i dalje povoljni. Kako bi smanjila izloženost kamatnom riziku, poduzeća su se u značajnoj mjeri opredjeljivala na zaduživanje uz fiksnu kamatnu stopu. Rast poslovnih prihoda nefinancijskih poduzeća i zadovoljavajuća kapitaliziranost ukazuju da su poduzeća u konačnici uspješno amortizirala rizike kojima je ovaj sektor bio izložen, što je dalo doprinos smanjenju razine nekvalitetnih potraživanja u bankama i adekvatnim kapacitetima za daljnje zaduživanje. Međutim, u narednom razdoblju, ključni rizici za poslovanje poduzeća predstavljaju nastavak slabljenja vanjske potražnje uz očekivano povećanje inflatornih pritisaka u 2025. godini, kao i značajne investicije u energetska tranziciju i prelazak na obnovljive izvore energije, što može rezultirati značajnim povećanjem troškova poslovanja poduzeća i dovesti u pitanje sposobnost urednog servisiranja obveza sektora poduzeća. Također, dodatno opterećenje za poslovanje poduzeća predstavljat će uvođenje karbonske naknade na izvozne proizvode u EU.

Ukupna zaduženost sektora nefinancijskih poduzeća prema domaćim financijskim posrednicima u 2024. godini zabilježila je značajnije povećanje u odnosu na prethodnu godinu. Prema podacima iz CRK, ukupna zaduženost pravnih osoba prema svim skupinama financijskih posrednika na kraju 2024. godine iznosi 16,4 milijarde KM i veća je za 10,1 % u odnosu na prethodnu godinu. Mjereno udjelom u BDP-u, ukupna zaduženost poduzeća prema svim skupinama financijskih posrednika iznosi 32% BDP-a. Zaduzenost korporativnog sektora može se, u najvećoj mjeri, promatrati kao zaduzenost prema bankovnom sektoru. Uzimajući u obzir slabu razvijenost ostalih segmenata financijskog tržišta, primarni izvor financiranja poduzeća u BiH su banke. Udio bankovnog sektora u ukupnom dugu poduzeća čini čak 89,9% duga poduzeća prema svim skupinama financijskih posrednika u BiH, dok je zaduživanje na tržištu kapitala i dalje neznatno (Grafikon 4.1).

Grafikon 4.1: Potraživanja od poduzeća prema tipu zaduženja na kraju 2024.

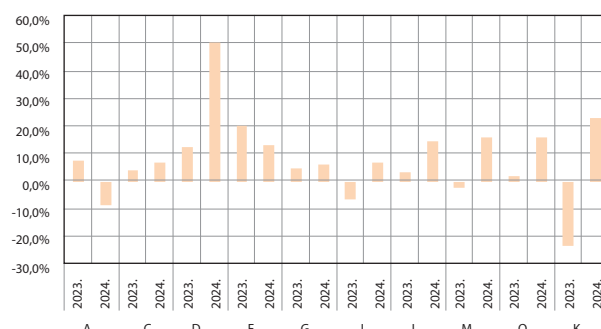

Prema podacima iz CRK ukupan dug pravnih osoba prema bankama u BiH na kraju 2024. godine iznosi 29% BDP-a. U strukturi bankovnih potraživanja pravnih lica, potraživanja po osnovu klasičnih (kratkoročnih i dugoročnih kredita) i revolving kredita čine najznačajniji dio ukupnih potraživanja, dok izloženosti po osnovu garancija, akreditiva i faktoringa čine manji dio ukupnih potraživanja i nemaju sustavsku važnost. Udio duga pravnih osoba prema mikrokreditnim organizacijama i lizing društvima je i dalje zanemarivo u ukupnom dugu.

Iako je ekonomska aktivnost u 2024. godini zabilježila tek blagi i umjereni rast, u većini ekonomskih industrija zabilježen je snažniji kreditni rast poduzeća. Ukupna izloženost bankovnog sektora prema pravnim licima iznosila je 12,9 milijardi KM i veća je za 9,7% u usporedbi s prethodnom godinom. Promatrano prema ekonomskim djelatnostima, izloženost bankovnog sektora u BiH tradicionalno je najveća prema poduzećima iz djelatnosti *Trgovine* i *Prerađivačke industrije*, na koje se odnosi 51,8% ukupne izloženosti bankovnog sektora prema svim pravnim licima. Kao rezultat nastavka snažne ekspanzije turizma i povećanja opsega usluga, najznačajniji doprinos skromnom rastu realne ekonomske aktivnosti u 2024. godini ostvaren je u djelatnostima *Hotelijerstvo i ugostiteljstvo* (9,1%) i djelatnosti *Trgovine* (7,7%), te se može zaključiti kako ukupna ekonomska aktivnost sve više ovisi o uslužnom sektoru. Uslijed povećane ekonomske aktivnosti, poduzeća iz ovih djelatnosti zabilježila su i rast kreditne zaduženosti u bankama. Nakon prošlogodišnjeg pada kreditne zaduženosti, poduzeća iz djelatnosti stručne znanstvene i tehničke djelatnosti bilježe rast obveza po uzetim kreditima, kao i rast bruto dodane vrijednosti.

S druge strane, u 2024. godini proizvodne djelatnosti koje su najviše izvozno orijentirane ostvarile su pad bruto dodane vrijednosti uslijed nastavka usporavanja ekonomske aktivnosti u EU, kao i globalnih geopolitičkih tenzija, što je rezultiralo padom potražnje na tržištima glavnih vanjskotrgovinskih partnera BiH. Iznimka navedenom je proizvodna djelatnost *Vađenje ruda i kamena*, koja je zabilježila značajnu godišnju stopu rasta, ali njezin udio u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti je zanemariv. Poduzeća iz navedene djelatnosti zabilježila su pad kreditne zaduženosti i pad opsega proizvodnje što ukazuje na postupnu kontrakciju ove industrije. Najviše pogođena poduzeća bila su iz djelatnosti *Prerađivačke industrije* koja su ostvarila najveći pad realne ekonomske aktivnosti (6,7%). U okviru djelatnosti prerađivačke industrije koja je najviše doprinijela ukupnom padu industrijske proizvodnje u 2024. godini, pad opsega proizvodnje gotovih metala imao je najveći utjecaj, kao izravna posljedica globalnog pada potražnje za čelikom. Ipak, zaduženost poduzeća iz djelatnosti *Prerađivačke industrije* povećana je za 7,1% u odnosu na prethodnu godinu. Izgledi za snažniji ekonomski oporavak glavnih vanjskotrgovinskih partnera u narednom razdoblju su prilično pesimistični, te se bez oporavka vanjske potražnje ne može očekivati značajniji oporavak industrijske proizvodnje u BiH, što u narednom razdoblju može dovesti do materijalizacije kreditnog rizika u bankovnom sektoru BiH, imajući u vidu visoku razinu izloženosti banaka prema poduzećima iz djelatnosti prerađivačke industrije. S druge strane, bruto dodana vrijednost u djelatnosti *Građevinarstvo* zabilježila je snažniji rast (6,9%), koji se može objasniti značajnim rastom opsega proizvodnje u građevinskom sektoru u toku 2024. godine. Istodobno, kao posljedica rasta opsega proizvodnje i nastavka rasta cijena izvođačkih radova, poduzeća iz djelatnosti *Građevinarstva* zabilježila su značajniji rast kreditne zaduženosti u bankama od 13,1%. Najveći procentualni rast kreditne zaduženosti zabilježen je kod poduzeća koja se bave *proizvodnjom i opskrbom električne energije, plinom, parom i klimatizacijom*, uslijed značajnog povećanja ulaganja javnih i privatnih poduzeća iz ove djelatnosti u energetska tranziciju, odnosno ulaganja u prelazak na obnovljive izvore energije. Budući da se ova poduzeća nalaze u prvoj fazi ulaganja u obnovljive izvore energije pod pretpostavkom da postoji određeni vremenski jaz od trenutka investicija do trenutka realizacije istih, u narednom razdoblju može se očekivati povećanje bruto dodatne vrijednosti u djelatnostima koje se bave proizvodnjom i opskrbom električne energije (Grafikon 4.2).

Grafikon 4.2: Godišnje promjene potraživanja od poduzeća prema odabranim djelatnostima

Izvor: CRK, CBBiH

Legenda:

- A - Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov i ribolov
- C - Prerađivačka industrija
- D - Proizvodnja i opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacijom
- F - Građevinarstvo
- G - Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala
- I - Djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)
- K - Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
- L - Poslovanje nekretnostima
- M - Stručne, naučne i tehničke djelatnosti
- O - Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje

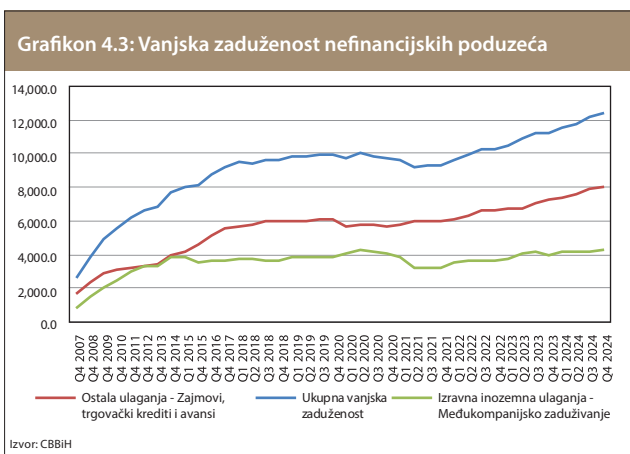
OSTALO:

- E - Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom, te djelatnosti sanacije okoliša
- J - Informacije i komunikacije
- N - Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
- P - Obrazovanje
- Q - Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite
- R - Umjetnost, zabava i rekreacija
- S - Ostale uslužne djelatnosti

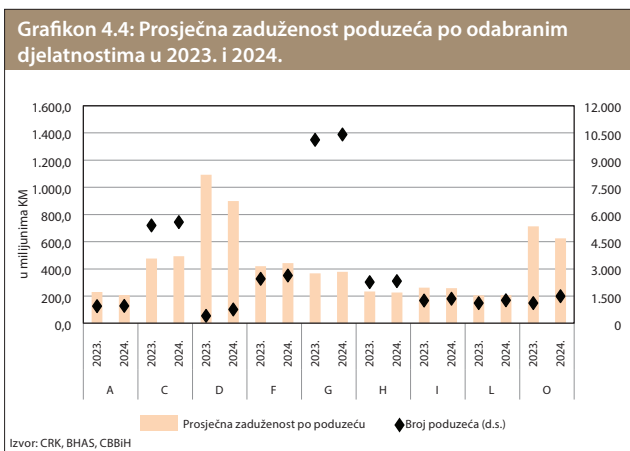
U 2024. godini vanjska zaduženost nefinancijskih poduzeća u BiH nastavila je bilježiti značajniji rast i preuzimati sve veći udio u strukturi njihove ukupne zaduženosti, što ukazuje da nefinancijska poduzeća u BiH potrebe za financiranjem svog poslovanja u značajnoj mjeri realiziraju putem vanjskog zaduživanja na inozemnom tržištu. Prema podacima CBBiH iz Statistike međunarodne investicijske pozicije BiH¹⁸, ukupna zaduženost nefinancijskih poduzeća prema inozemstvu, uključujući i neprofitne institucije koje služe kućanstvima (NPISH) na kraju 2024. godine iznosi 12,37 milijardi KM, što je za 1,1 milijardu KM ili 10% više u odnosu na kraj 2023. godine. Od ukupnih financijskih obveza, 65% zaduženosti nefinancijskih poduzeća se odnosi na vanjsku zaduženost po osnovi zajmova i trgovačkih kredita i avansa, dok se 35% zaduženosti odnosi na izravno međukompanijsko zaduživanje između poduzeća.

¹⁸ Međunarodna investicijska pozicija je statističko izvješće koje prikazuje vrijednost i kompoziciju financijske aktive rezidenata jedne ekonomije, koja predstavlja potraživanja promatrane ekonomije od nerezidenata, te financijsku pasivu rezidenata jedne ekonomije, koja predstavlja obveze rezidenata promatrane ekonomije prema nerezidentima.

U 2024. godini najveći rast vanjske zaduženosti poduzeća zabilježen je po osnovi zajmova koji su bili veći za 791,6 milijuna KM ili 10,8%, dok je izravno međukompanijsko zaduživanje bilo veće za 335,1 milijun KM ili 8,4%. Kontinuirani trend rasta vanjske zaduženosti ovog sektora, koji je izražen u posljednjih dvanaest godina, ukazuje na činjenicu da nefinancijska poduzeća u BiH potrebe za financiranjem svoga poslovanja u značajnoj mjeri realiziraju putem vanjskog zaduživanja na stranom tržištu. Razlozi ovakvog trenda zaduživanja nefinancijskih poduzeća na inozemnom tržištu mogu se pripisati fleksibilnijim uvjetima financiranja, budući da domaće banke imaju prilično rigorozne kriterije prilikom odobravanja kreditnih plasmana poduzećima. Također, tržište kapitala u BiH je slabo razvijeno, što dodatno ograničava mogućnosti financiranja (Grafikon 4.3).

Analizirajući prosječnu zaduženost po poduzeću i broj novih poduzeća, može se zaključiti da unatoč povišenoj razini makroekonomskih rizika, nije došlo do značajnijih promjena u broju i prosječnoj zaduženosti poduzeća u većini djelatnosti, što može ukazivati da su poduzeća poslovala stabilno i bez većih oscilacija. (Grafikon 4.4).

U 2024. godini je došlo do značajnijeg povećanja duga po osnovi klasičnih kredita u sektoru poduzeća. Analizirajući strukturu klasičnih kredita prema ugovorenoj ročnosti, i dalje prevladavaju dugoročni krediti, a prosječan rok do dospelja je veoma blago povećan. Tradicionalno, poduzeća u BiH u financiranju svojih poslovnih aktivnosti se u najvećoj mjeri oslanjaju na financiranje putem klasičnih kredita. Ukupan dug poduzeća po osnovi klasičnih kredita na kraju 2024. godine viši je za 10,3% u odnosu na prethodnu godinu. U sektoru poduzeća, prema ugovorenoj ročnosti, kao i prethodnih godina preovladavaju dugoročni krediti, koji na kraju godine čine 92% ukupnih kredita. Prema podacima iz CRK, u 2024. godini je došlo do povećanja iznosa duga po osnovi klasičnih kredita poduzećima u svim kategorijama ročnosti, koje je najznačajnije u kategoriji od 3 do 5 godina i iznosi 15,3%. Također, u 2024. godini zabilježeno je nešto značajnije povećanje kredita poduzeća preko 10 godina, ali je udio kredita s kategorijom ročnosti preko 10 godina u ukupnim kreditima i dalje jako nizak. Najveći udio u ukupnim klasičnim kreditima (42%) imaju krediti od 5 do 10 godina (Tablica 4.1). Na temelju podataka o ročnoj strukturi kredita prema preostaloj ročnosti, prosječno dospelje je blago naraslo i iznosi 43,2 mjeseci.

Tablica 4.1: Krediti poduzećima, ročna i valutna struktura ostatka duga

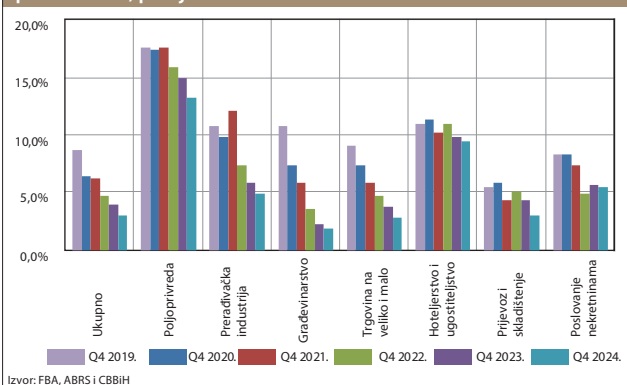
Ročnost	Ostatok duga i dospjela nenaplaćena glavnica				
	KM	Kreditni u stranoj valuti i krediti s valutnom klauzulom			
		EUR	CHF	USD	UKUPNO
do 1 godine	531.279	259.552	14.235	25.376	830.443
1 do 3 godine	1.216.421	300.505	0	0	1.516.926
3 do 5 godina	1.442.009	793.529	0	0	2.235.539
5 do 10 godina	2.207.005	1.873.214	327	3.729	4.084.274
preko 10 godina	519.427	800.571	0	177	1.320.175
UKUPNO	5.916.141	4.027.372	14.562	29.282	9.987.357

Izvor: CRK

Iako se kreditni rizik u sektoru poduzeća još uvijek nije materijalizirao, može se ocijeniti povećanim, imajući u vidu da već drugu godinu zaredom u pojedinim industrijama postoje naznake akumulacije kreditnog rizika. Također, vrlo je izvjesno da će visoki troškovi energetske tranzicije, nastavak slabljenja makroekonomskih prilika i smanjenje vanjske potražnje uz očekivano ubrzanje inflacije u 2025. godini, dovesti do rasta troškova u poduzećima, što bi u konačnici moglo rezultirati materijalizacijom kreditnog rizika u bankama. Udio nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima u sektoru poduzeća na kraju 2024. godine iznosio je 3,1%, što je za 0,9 postotnih bodova manje u odnosu na prethodnu godinu. Promatrajući kvalitetu kreditnog portfelja po djelatnostima na godišnjoj razini, u skoro svim skupinama ekonomskih djelatnosti zabilježeno je smanjenje nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima u 2024. godini (Grafikon 4.5).

Također, stopa defaulta u sektoru poduzeća ostala je na približno istoj razini od prošle godine, što ukazuje na to da nije došlo do materijalizacije kreditnog rizika. Međutim, imajući u vidu da se povišena razina rizika u makroekonomskom okruženju odrazila na poslovanja poduzeća u prerađivačkoj industriji i u djelatnosti građevinarstva, u kojima je zabilježen najveći rast kredita u razini kreditnog rizika 2, kreditni rizik u sektoru poduzeća može se ocijeniti povišenim. Udio kredita u razini kreditnog rizika 2 u ukupnim kreditima poduzeća iz prerađivačke industrije zabilježio je povećanje od 1,3%, dok se udio kredita razine kreditnog rizika 2 koji su plasirani poduzećima iz djelatnosti građevinarstva povećao za 1,4% poredeći s prethodnom godinom. Nastavak slabljenja makroekonomskih prilika i vanjske potražnje uz očekivano jačanje inflatornih pritisaka u narednom razdoblju može povećati troškove proizvodnje za poduzeća, što bi u konačnici moglo rezultirati povećanjem stope defaulta i pogoršanjem kvalitete kreditnog portfelja u bankama. Dodatni pritisak na rast troškova, kao i povećanje kreditnog rizika za poduzeća koja su izvozno orijentirana, predstavlja uvođenje karbonske naknade CBAM (engl. Carbon Border Adjustment Mechanism), što je detaljnije opisano u prošlogodišnjem izvješću o financijskoj stabilnosti (Tekstni okvir 3). Bosna i Hercegovina je krajem 2024. godine na sastanku Vijeća Energetske zajednice, zatražila odgodu primjene takse CBAM za 2027. godinu. Međutim, krajem lipnja 2025. godine, europski Parlament odlučio je da primjena CBAM mehanizma kreće od 2026. godine, ali će se naplaćivati od 2027. godine za 2026. godinu. Dodatno, poduzeća u BiH će shodno obvezi po ugovoru o Sofijskoj deklaraciji morati nastaviti s investicijama u energetska tranziciju, održivu mobilnost i cirkularnu ekonomiju, kako bi se ublažile posljedice klimatskih promjena, što će u narednom razdoblju nastaviti vršiti pritisak na rast troškova poduzeća u BiH.

Grafikon 4.5: Udio nekvalitetnih u ukupnim kreditima poduzećima, po djelatnostima

Ukupni prihodi poduzeća u 2024. godini zabilježili su značajniji rast, najviše kao rezultat značajnijeg povećanja prihoda onih poduzeća koja posluju u uslužnim djelatnostima. Analizirajući prihode po djelatnostima, može se zaključiti da su s jedne strane uslijed nastavka smanjenja vanjske potražnje koja je rezultirala smanjenjem izvoza, ali i prekida željezničkog prometa u posljednjem tromjesečju, prihodi poduzeća u djelatnostima koja su izvozno orijentirana zabilježili veoma skroman rast ili čak pad poslovnih prihoda. Prema podacima Dun & Bradstreet kompanije koja se bavi pružanjem poslovnih i bonitetnih informacija, u 2024. godini ukupni prihodi poduzeća BiH rasli su stopom od 6,3%. (Tablica 4.2). Uslijed značajnijeg oporavka osobne potrošnje i nastavka povećanja cijena, poduzeća koja se bave uslužnim djelatnostima zabilježila su značajnije povećanje poslovnih prihoda. Kao rezultat rasta cijena na tržištu nekretnina, najveći rast poslovnih prihoda ostvarila su poduzeća koja se bave poslovanjem nekretninama (55,8%), međutim, udio poduzeća u ovoj djelatnosti u ukupnim prihodima je veoma skroman i iznosi svega 0,5%. Također, uslijed veoma uspješne turističke sezone u 2024. godini, značajniji rast prihoda ostvarila su i poduzeća koja se bave hotelijerstvom i ugostiteljstvom (15,07%). Poduzeća koja se bave djelatnostima trgovina na veliko i malo, imaju najveći udio prihoda u ukupnim poslovnim prihodima poduzeća u BiH (45,3%), te je njihov rast znatno veći poredeći s prethodnom godinom i iznosi 8,4%. S druge strane, kao rezultat nastavka smanjenja vrijednosti izvoza električne energije, poduzeća koja se bave proizvodnjom i opskrbom električne energije zabilježila su pad poslovnih prihoda drugu godinu zaredom. Navedena djelatnost je jedina u kojoj su poduzeća u 2024. godini zabilježila pad prihoda, dok su poduzeća koja posluju u oblasti prerađivačke industrije i zauzimaju visok udio u ukupnim poslovnim prihodima, zabilježila veoma skroman rast prihoda od svega 1%. Nastavak pada industrijske proizvodnje, usporavanje ekonomske aktivnosti glavnih vanjskotrgovinskih partnera BiH, kao i dalje prisutne geopolitičke tenzije, odrazile su se na izuzetno slab rast poslovnih prihoda u djelatnostima prerađivačke industrije. Također, bujične poplave koje su se desile u listopadu 2024. godine uništile su ključnu dionicu željezničke pruge, putem koje se odvijao transport sirovina i gotovih proizvoda. Potpuni prekid željezničkog prometa u posljednjem tromjesečju 2024. godine rezultirao je zastojem u transportu, što je dijelom utjecalo na usporen rast prihoda poduzeća koja su izvozno orijentirana. Rizici za poslovanje mnogih nefinancijskih poduzeća su dodatno pojačani uslijed očekivanih povećanja inflatornih pritisaka, nepovoljnih izgleda u vanjskotrgovinskoj razmjeni za 2025. godinu, praćeni nastavkom jačanja geopolitičkih tenzija. Navedeni rizici, u narednom razdoblju će nastaviti vršiti pritisak na poslovanje poduzeća iz proizvodnih djelatnosti, što bi se moglo odraziti na nastavak pada njihovih prihoda. Dodatni pritisak na poslovanje poduzeća u 2025. godini može predstavljati povećanje minimalne plaće, što je ranije detaljno opisano u Tekstnom okviru 3.

Tablica 4.2: Poslovni prihodi poduzeća, po djelatnostima

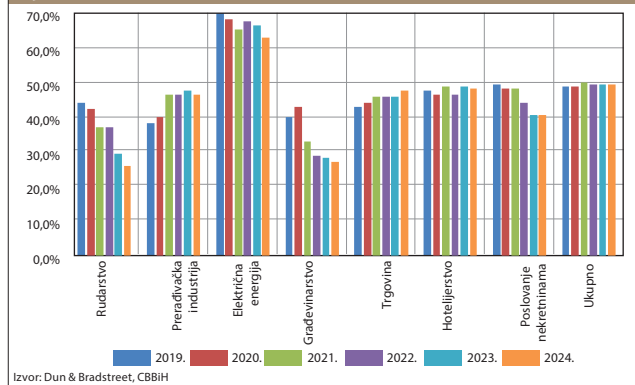
	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
A- Poljoprivreda	987,05	1.021,06	1.084,89	1.301,57	1.352,28	1.369,87
B- Rudarstvo	917,14	909,13	887,78	1.032,47	1.109,50	1.218,70
C- Prerađivačka industrija	17.661,09	16.302,43	20.686,81	26.095,19	24.958,32	25.217,23
D- Proizvodnja i opskrba električnom energijom	4.262,78	3.894,63	5.346,12	6.638,80	5.851,55	5.629,02
E- Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda	786,22	769,49	1.048,09	1.098,50	990,38	1.089,10
F- Građevinarstvo	3.433,65	3.495,23	4.048,00	4.512,36	4.910,98	5.613,02
G- Trgovina na veliko i malo	31.751,30	28.814,68	34.750,30	42.198,29	44.297,70	47.903,43
H- Prijevoz i skladištenje	2.832,17	2.492,72	2.895,83	3.667,06	3.724,30	3.947,49
I- Hotelijerstvo i ugostiteljstvo	503,13	286,04	474,67	630,82	772,88	889,38
J- Informacije i komunikacije	2.387,47	2.389,66	2.745,66	3.107,36	3.412,57	3.682,41
K- Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	346,52	326,10	382,08	465,55	459,91	549,83
L- Poslovanje nekretninama	229,26	202,08	246,40	287,47	345,26	538,13
M- Stručne znanstvene i tehničke djelatnosti	1.688,99	1.663,35	1.919,64	2.054,84	2.304,89	2.529,91
N- Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	485,77	442,88	565,58	724,89	874,93	1.002,71
O- Javna uprava i obrana	69,73	83,02	106,40	79,72	32,53	39,64
P- Obrazovanje	133,16	121,47	133,82	156,19	189,61	230,85
Q- Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite	1.680,42	1.764,36	2.041,26	2.309,22	2.677,89	2.978,98
R- Umjetnost, zabava i rekreacija	492,02	434,81	605,26	770,12	941,32	1.038,02
S- Ostale uslužne djelatnosti	96,46	97,40	108,26	127,53	146,76	177,43
T- Djelatnosti kućanstva kao poslodavca	0,00	0,00	0,00	0,05	0,00	0,00
U- Djelatnosti izvanteritorijalnih organizacija i tijela	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
UKUPNO	70.744,3136	65.510,53	80.076,84	97.257,99	99.353,54	105.645,14

Izvor: Dun & Bradstreet (Tvrtka koja se bavi pružanjem poslovnih i bonitetnih informacija)

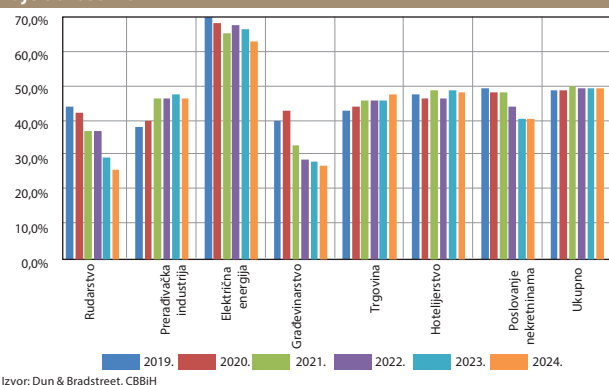
Analizirajući udio kapitala u pasivi poduzeća po djelatnostima, primjetno je blago smanjenje udjela kapitala u većini djelatnosti u 2024. godini (Grafikon 4.6). Ipak, sve djelatnosti osim *Rudarstva* i *Građevinarstva* i dalje imaju razinu kapitaliziranosti veću od 30%. Kao rezultat višegodišnjeg cikličnog poslovanja poduzeća u oblasti Rudarstva i njihovih smanjenih prihoda, u ovoj djelatnosti zabilježen je najniži udio kapitala u pasivi koji je u 2024. godini dodatno smanjen i iznosi 25,8%. Također, poduzeća koja posluju u oblasti građevinarstva bilježe veoma nizak udio kapitala u pasivi (27,2%), što se može objasniti kontinuiranom opredijeljenosti poduzeća iz ove djelatnosti za zaduživanjem kod banaka kao najznačajnijim izvorom sredstava za tekuće poslovanje ili investicijske projekte. U posljednje tri godine zaredom, usporedo s intenziviranjem zaduženosti ovih poduzeća u bankovnom sektoru, udio kapitala u pasivi smanjen je na razinu ispod 30%, što ukazuje da je koeficijent vlastitog financiranja poduzeća iz ovih djelatnosti izrazito nizak. S druge strane, iako je uslijed intenzivnijeg zaduživanja u 2024. godini, zabilježeno blago smanjenje udjela kapitala u pasivi, poduzeća koja posluju u oblasti hotelijerstva i ugostiteljstva imaju višegodišnju dobru kapitaliziranost.

Također, iako su poduzeća koja posluju u oblasti prerađivačke industrije već drugu godinu zaredom izložena visokim rizicima, nije došlo do pada njihove kapitaliziranosti. Unatoč veoma blagom smanjenju ukupnog udjela kapitala u pasivi u 2024. godini, može se zaključiti da je sektor poduzeća i dalje dobro kapitaliziran.

Grafikon 4.6: Udio kapitala u pasivi poduzeća u odabranim djelatnostima

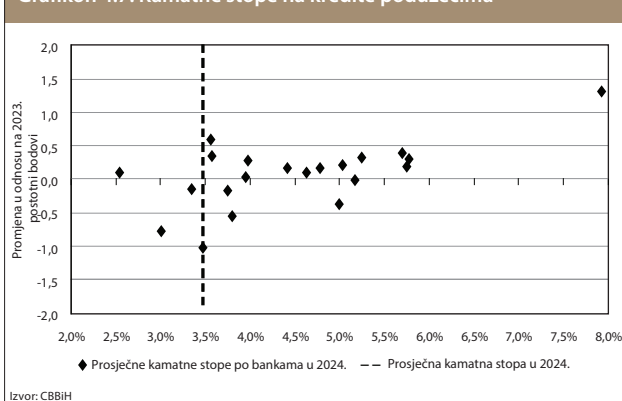

Grafikon 4.6: Udio kapitala u pasivi poduzeća u odabranim djelatnostima

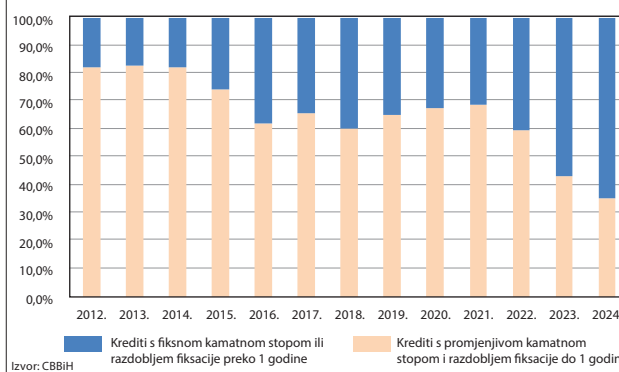
Kamatne stope na domaćem tržištu u sektoru poduzeća tijekom 2024. godine nisu se značajnije mijenjale. Prema podacima CBBiH, prosječna kamatna stopa¹⁹ na novoodobrene kredite sektoru nefinancijskih poduzeća u 2024. godini iznosila je 4,36%, te je bila veća za svega 27 bb u odnosu na prosječnu stopu iz 2023. godine. Promatrajući troškove zaduživanja po pojedinačnim bankama, evidentan je nastavak blagog i postupnog povećanja prosječne kamatne stope kod skoro svih banaka (Grafikon 4.7). Ipak, rast kamatnih stopa je bio ograničen, budući da snažniji efekt prelijevanja kako rasta kamatnih stopa u prethodnim razdobljima, tako i snižavanja istih tijekom 2024. godine iz eurozone na domaćem tržištu je izostao. Razlog ovakvog trenda kamatnih stopa na domaćem tržištu može se pripisati i dalje visokoj konkurenciji banaka i ograničenom broju kvalitetnih korporativnih klijenata koje su banke spremne kreditirati. Unatoč blagom i umjerenom rastu kamatnih stopa koji je otpočeo još u drugoj polovini 2022. godine, može se zaključiti da su uvjeti financiranja za sektor nefinancijskih poduzeća ostali povoljni tijekom cijele 2024. godine.

Grafikon 4.7: Kamatne stope na kredite poduzećima

Tijekom 2024. godine došlo je do smanjenja izloženosti kamatnom riziku sektora poduzeća, uslijed intenzivnijeg kreditnog zaduženja uz fiksnu kamatnu stopu. U strukturi novoodobrenih kredita tijekom 2024. godine zabilježeno je smanjenje udjela kredita s promjenjivom kamatnom stopom, odnosno inicijalnim razdobljem fiksacije kamatne stope do 1 godine, te njihov udio iznosi 35,24% (Grafikon 4.8). U okolnostima i dalje povišenih makroekonomskih rizika poduzeća su bila sklona fiksirati troškove po kojima su se mogla zaduživati na domaćem tržištu, što olakšava upravljanje kamatnim rizikom, te smanjuje njihov rizik refinanciranja.

Grafikon 4.8: Novoodobreni krediti prema razdoblju fiksacije kamatne stope

Poredeći s prethodnom godinom, izloženost sektora poduzeća valutnom riziku nije se značajnije mijenjala. Valutni rizik u postojećem monetarnom režimu ne predstavlja značajan izvor rizika po poslovanje poduzeća. Dug poduzeća po osnovi klasičnih kredita denominiran ili indeksiran u euro valuti, na kraju 2024. godine iznosi 40,3% ukupnih potraživanja banaka od sektora poduzeća. U odnosu na prethodnu godinu, njihov udio je smanjen za 90 baznih bodova. Istodobno, povećan je udio kredita odobrenih u domaćoj valuti, te je na kraju 2024. godine ostatak duga po osnovi ovih kredita činio 59,2% ukupne zaduženosti sektora poduzeća. Udio duga denominiranog u ostalim valutama iznosi svega 0,4%. Prema kategorijama ročnosti, u kategoriji ročnosti 5 do 10 godina, najveći dio duga denominiran je u EUR valuti, dok je u svim ostalim kategorijama ročnosti najveći dio duga denominiran u BAM.

¹⁹ Statistika kamatne stope se redovito objavljuju na web-stranici CBBiH, a za analitičke potrebe izračuna prosječnog troška zaduživanja sektora poduzeća vrši se kalkulacija, odnosno ponderiranje kamatnih stopa opsegom odobrenih kredita iz svih kategorija.

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

FINANCIJSKI
POSREDNICI

5. FINANCIJSKI POSREDNICI

Ukupna aktiva financijskih posrednika na kraju 2024. godine zabilježila je rast od 9,8%. Dominantni udio u ukupnoj aktivnosti i dalje zauzima bankovni sektor (Tablica 5.1).

Tablica 5.1: Vrijednost imovine financijskih posrednika						
	2022.		2023.		2024.	
	Vrijednost, milijuni KM	Udio, %	Vrijednost, milijuni KM	Udio, %	Vrijednost, milijuni KM	Udio, %
Banke ¹⁾	36.945,3	87,8	39.056,2	87,6	42.919,1	87,7
Lizing kompanije ¹⁾	437,0	1,0	525,3	1,2	568,5	1,2
Mikrokreditne organizacije ¹⁾	1.268,7	3,0	1.445,2	3,2	1.651,4	3,4
Investicijski fondovi ²⁾	1.069,3	2,5	1.041,7	2,3	1.131,1	2,3
Društva za osiguranje i reosiguranje ³⁾	2.335,0	5,6	2.496,8	5,6	2.657,3	5,4
Ukupno	42.055,4		44.565,1		48.927,5	

Izvor:

¹⁾ - FBA i ABRS

²⁾ - Komisija za vrijednosne papire FBiH i Komisija za hartije od vrijednosti RS

³⁾ - Entitetske agencije za nadzor osiguravajućih društava CBBiH

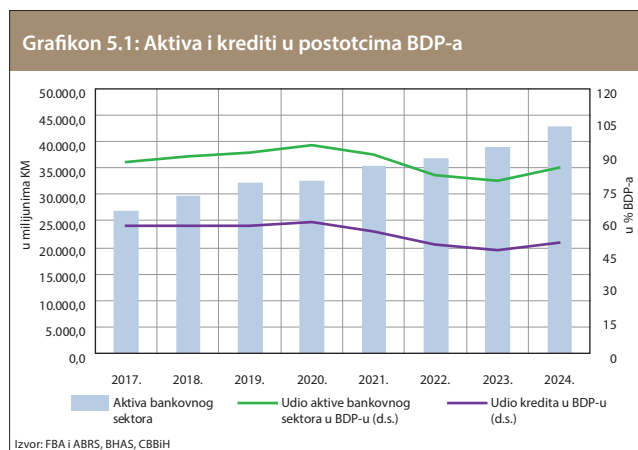
5.1. Bankovni sektor

Bankovni sektor BiH je i u 2024. godini ostao stabilan i povećao je otpornost na rizike u uvjetima umjerenog oporavka ekonomske aktivnosti. Zabilježen je nastavak pozitivnih trendova iz prethodne godine, što se ogleda u blagom rastu vrijednosti pokazatelja kapitaliziranosti, zadržanom trendu postupnog poboljšanja kvalitete aktive, jačanju profitabilnosti, te visokoj likvidnosti. Zadržavanje relativno povoljnih uvjeta financiranja i stabilna potražnja rezultirali su snažnim rastom kreditiranja privatnog nefinancijskog sektora i smanjenjem negativnog jaza omjera kredita privatnom sektoru i BDP-a, te postupnim oporavkom financijskog ciklusa. Financijski ciklus bi do kraja 2025. godine trebao dostići svoj dugoročni trend i nastaviti s fazom ekspanzije. S obzirom na ročnu strukturu i orijentiranost banaka na domaće izvore financiranja, referentne stope prosječnog troška financiranja banaka u BiH se i dalje nalaze na relativno niskim razinama. Ročna struktura izvora sredstava se neznatno poboljšala u 2024. godini, ali dominantni udio u izvorima sredstava i dalje imaju depoziti na transakcijskim računima.

Povišeni rizici koji proizlaze iz povećane globalne neizvjesnosti povezane s trgovinskim politikama i smanjenjem vanjske potražnje, te očekivano ubrzanje inflacije u 2025. godini će nastaviti vršiti pritisak na sposobnost urednog servisiranja obveza sektora poduzeća, dok je kreditni rizik u sektoru stanovništva u značajnoj mjeri amortiziran rastom realnih plaća. Međutim, intenzivirano kreditiranje sektora stanovništva, naročito u segmentu nenamjenskih kredita, doprinosi rastu kreditnog rizika u ovom sektoru. Rast kamatnog rizika povezan je s potencijalnim značajnijim pritiskom na rast troškova izvora financiranja, što uz istodobno snažan rast dugoročnog kreditiranja uz fiksnu kamatnu stopu povećava pritiske na održivu razinu neto kamatne marže. Potencijalno pogoršanje kvalitete aktive povezano sa slabim oporavkom ekonomske aktivnosti i povećani kamatni rizik bi mogli umanjiti profitabilnost bankovnog sektora u narednom razdoblju. Rezultati provedenog testiranja na stres su pokazali da je bankovni sektor sposoban amortizirati ekstremne makroekonomske šokove, kao i značajne likvidnosne odljeve. Uz dobre kapitalne pozicije koje bankama omogućavaju da apsorbiraju potencijalne makroekonomske šokove, otpornost bankovnog sektora dodatno će biti poboljšana uvođenjem zaštitnog sloja kapitala za sustavski značajne banke od sredine 2025. godine.

5.1.1. Ključna kretanja u bankovnom sektoru

Rast aktive bankovnog sektora u 2024. godini poglavito je ostvaren snažnom kreditnom aktivnošću i rastom kreditnog portfelja, te povećanjem inozemne aktive i rastom investicija u vrijednosne papire. Kretanja u ukupnoj aktivnosti banaka, kao i dosad, najvećim su dijelom određena kretanjima kredita, koji su ostvarili rast od 9,6%, što je najviša ostvarena stopa kreditnog rasta u posljednjih petnaest godina. Snažan kreditni rast uslijedio je nakon nekoliko godina iznimno slabe kreditne aktivnosti, što se može pripisati odgođenoj potrošnji i smanjenju raspoloživog dohotka u razdoblju visoke inflacije tijekom 2022. i u prvoj polovini 2023. godine. Kreditnom aktivnošću banaka podržan je rast ekonomske aktivnosti, pri čemu je ostvareni rast ukupne aktive i kredita u 2024. godini bio viši u odnosu na rast nominalnog BDP-a, te se udio aktive bankovnog sektora i kredita u nominalnom BDP-u blago povećao u usporedbi s prethodnom godinom (Grafikon 5.1).

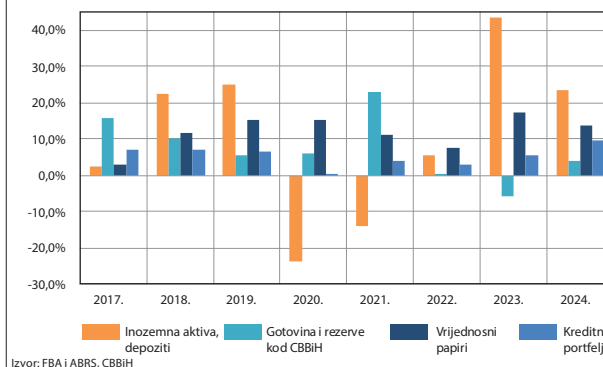

Uz značajan kreditni rast, kao ključna kretanja u aktivni banaka mogu se istaknuti povećanje sredstava na računima ino banaka od 23,6%, što je u najvećoj mjeri utjecalo na rast inozemne aktive, te rast portfelja vrijednosnih papira od 14,1% (Grafikon 5.2). Ulaganja banaka u stranu aktivu povećanjem sredstava na računima depozita kod ino banaka nastavljena su u 2024. godini zbog i dalje visoke razine kamatnih stopa u eurozoni, što je između ostalog doprinijelo rastu kamatnih prihoda i povećanju profitabilnosti bankovnog sektora u tekućoj godini. Gotovina i rezerve kod CBBiH, kao najznačajnija stavka likvidne aktive, također su povećane u odnosu na prošlu godinu za 4,3%, međutim, rast likvidne aktive, kao i prethodne godine, najvećim dijelom je ostvaren po osnovi već spomenutog povećanja depozita kod bankovnih institucija u inozemstvu. Rast portfelja vrijednosnih papira je ostvaren kroz povećanje investicija banaka u vrijednosne papire entitetskih vlada, s tim da je i u ovoj godini nastavljen rast investicija u vrijednosne papire nerezidenata, iako manjim intenzitetom u odnosu na 2023. godinu. Rast je bio djelomice limitiran budući da su na snazi bile odluke entitetskih agencija o ograničenju izloženosti banaka prema inozemnim središnjim bankama i inozemnim središnjim vladama²⁰. U 2024. godini izloženost bankovnog sektora prema sektoru vlade se povećala u odnosu na prethodnu godinu, ali se još uvijek nalazi na umjerenom razini, pa samim tim i rizici po finansijsku stabilnost koji proizlaze iz sektora vlade nisu značajni. Prema podacima monetarne i finansijske statistike CBBiH, ukupna izloženost bankovnog sektora prema sektoru vlade na kraju 2024. godine iznosila je 3,76 milijardi KM i veća je za 460 milijuna KM ili za 14% u odnosu na prethodnu godinu. Banke su u 2024. godini povećale izloženost prema sektoru vlade po osnovi kreditnih plasmana vladinim institucijama i po osnovi kupovine entitetskih vrijednosnih papira, te je u konačnici udio vladinog duga

²⁰ U FBiH izloženost je ograničena do visine 100% priznatog kapitala, a u RS do visine od 50% priznatog kapitala. Krajem trećeg tromjesečja 2024. ABRS je usvojio Odluku o izmjenama Odluke o privremenim mjerama za ograničavanje izloženosti kojom se ograničava izloženost banaka prema inozemnim središnjim bankama i inozemnim središnjim vladama do visine 50% priznatog kapitala, primjenjivo od 31. 12. 2024. godine, „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 84/24.

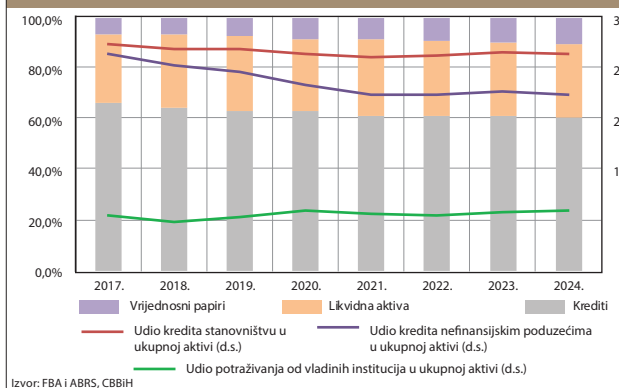
u ukupnoj aktivni bankovnog sektora povećan za 32 bb, na razinu od 8,3%. Na razini cjelokupnog bankovnog sustava, izloženost ka sektoru vlade na kraju 2024. godine je bila na razini od 74,3% regulatornog kapitala bankovnog sustava.

Grafikon 5.2: Promjene najvažnijih stavki aktive bankovnog sektora

Ubrzanju ukupne kreditne aktivnosti pogodovala je stabilizacija makroekonomskih prilika, u prvom redu kroz smanjenje inflacije i rast raspoloživog dohotka, relativno stabilna razina kamatnih stopa na domaćem tržištu i ublažavanje kreditnih standarda za kredite stanovništvu, uz stalni rast domaćih izvora financiranja. Dinamičan rast ukupnih kredita je najvećim dijelom bio rezultat snažnog rasta kredita stanovništvu i nefinancijskim privatnim poduzećima. Ukupni krediti na razini bankovnog sektora BiH iznosili su 25,8 milijardi KM, te je ostvaren kreditni rast u iznosu 2,26 milijardi KM ili 9,6%. Od ukupnih kredita, 12,84 milijardi KM ili 50% odnosi se na kredite stanovništvu; 10,44 milijarde KM ili 40,5% na kredite plasirane privatnim nefinancijskim poduzećima, dok se na kredite vladinim institucijama odnosi 957 milijuna KM ili 3,7% ukupnih kredita. Nije bilo značajnijih promjena u strukturi, te je udio kredita stanovništvu, udio kredita nefinancijskim poduzećima, kao i udio potraživanja od vladinih institucija u ukupnoj aktivni bankovnog sektora zadržan na približno istoj razini kao i u prethodnoj godini (Grafikon 5.3).

Grafikon 5.3: Aktiva bankovnog sektora

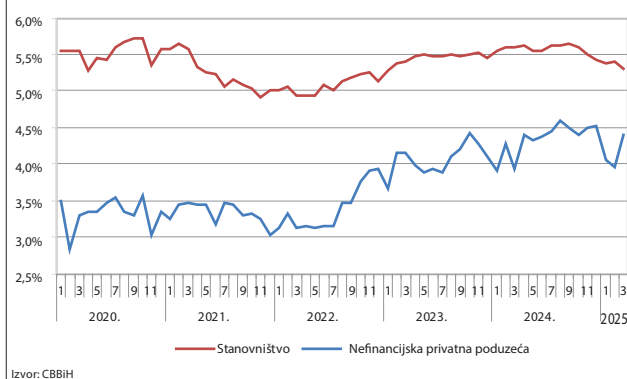
U okolnostima umjerenog rasta ekonomske aktivnosti, ostvaren je iznimno visok kreditni rast u sektoru stanovništva (9,5%). Uslijed jačanja osobne potrošnje krediti za opću potrošnju ostvarili su rast od 708 milijuna KM ili 8%, dok je najviši postotni rast zabilježen kod stambenih kredita (15,7%), te se njihov udio u ukupnim kreditima blago povećao u odnosu na prethodnu godinu i iznosi 24%. Snažan rast kreditne aktivnosti u sektoru stanovništva može se jednim dijelom pripisati i ublažavanju kreditnih standarda, koji su prema podacima iz Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka zabilježeni tijekom 2024. godine. Rezultati iz Ankete ukazuju na nižu percepciju kreditnog rizika u sektoru stanovništva cijelo promatrano razdoblje, izuzev zadnjeg tromjesečja 2024. godine, kada je zabilježeno pooštavanje standarda za odobravanje potrošačkih i nenamjenskih kredita u odnosu na prethodno tromjesečje. Rast potražnje stanovništva za stambenim, kao i za potrošačkim i nenamjenskim kreditima, zadržan je kroz sva tromjesečja 2024. godine. Istodobno, pooštreni financijski uvjeti za kredite poduzećima stabilizirali su se na relativno visokoj razini cijelo promatrano razdoblje, izuzev zadnjeg tromjesečja 2024. godine kada su ublaženi kreditni standardi za kratkoročne kredite poduzećima. Unatoč tome, kreditna aktivnost u sektoru privatnih nefinancijskih poduzeća je bila intenzivnija u odnosu na prethodnu godinu, te je godišnja stopa kreditnog rasta ovog sektora iznosila 8,4%.

U 2025. godini očekuje se nastavak dinamičnog rasta kredita stanovništva, sukladno očekivanom rastu osobne potrošnje, cijena nekretnina i potrošačkih cijena. Projicirani kreditni rast kod privatnih nefinancijskih poduzeća u 2025. godini je manje intenzivan od rasta kredita stanovništvu, uslijed postupno blagog zaoštavanja financijskih uvjeta i očekivanog rasta kamatnih stopa na kredite poduzećima.

Financijski uvjeti na domaćem tržištu ostali su povoljni tijekom 2024. godine, unatoč blagom rastu prosječnih kamatnih stopa koji je zabilježen na godišnjoj razini. Ciklus ublažavanja restriktivne monetarne politike ECB-a započeo u lipnju 2024. godine u blažoj mjeri počeo se prelijevati na financijske uvjete na domaćem tržištu od posljednjeg tromjesečja tekuće godine. Međutim, može se zaključiti da domaće kamatne stope još uvijek sporo reagiraju budući da ključan utjecaj na kretanje kamatnih stopa u BiH ima ročna struktura izvora sredstava u kojoj dominiraju kratkoročni domaći depoziti s još uvijek iznimno niskim troškom financiranja za banke. U 2024. godini prosječna ponderirana kamatna stopa na kredite stanovništvu je blago porasla za 12 baznih bodova, na razinu od 5,58%, dok je prosječna ponderirana kamatna stopa na kredite privatnim nefinancijskim poduzećima porasla za 27 bazna boda, i iznosila je 4,36%. Od četvrtog tromjesečja 2024. dolazi do blagog pada kamatnih stopa na kredite stanovništvu, što je nastavljeno i u prvom tromjesečju

2025. godine, kada su kamatne stope na kredite stanovništvu smanjene za 22 bazna boda u odnosu na prosječnu kamatnu stopu iz 2024. godine. Prosječna ponderirana kamatna stopa na kredite privatnim nefinancijskim poduzećima u prvom tromjesečju 2025. godine je pala također za 22 bazna boda u odnosu na prosječnu kamatnu stopu iz 2024. godine (Grafikon 5.4).

Grafikon 5.4: Prosječne ponderirane kamatne stope na novoodobrene kredite

Budući da su efekti prelijevanja u BiH povezani s rastom kamatnih stopa u eurozoni bili puno blaži i sporiji, izostaje i efekt sniženja istih, te domaće kamatne stope još uvijek sporo reagiraju na relaksaciju monetarne politike ECB-a, započetu u lipnju 2024. godine. Domaće banke su u mogućnosti održavati kamatne stope na kredite na relativno stabilnim razinama cijelo promatrano razdoblje zahvaljujući niskim troškovima financiranja, budući da u strukturi izvora banaka dominiraju depoziti domaćih rezidentnih sektora koji čine čak 78,8% u ukupnoj pasivi bankovnog sektora. Pri tome se skoro tri četvrtine odnosi na depozite na transakcijskim računima i depozite po viđenju, čije se kamatne stope kontinuirano nalaze na izrazito niskim razinama²¹.

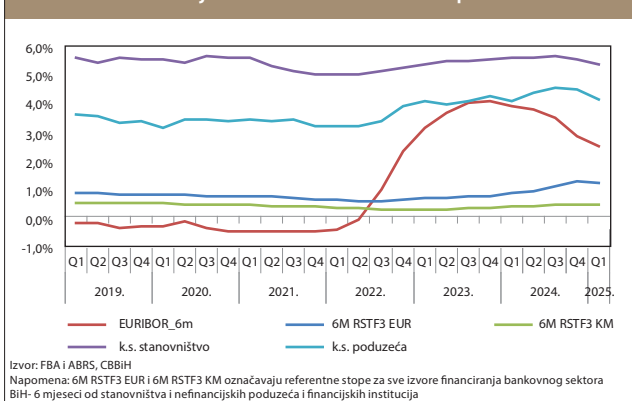
Referentne stope prosječnog ponderiranog troška financiranja banaka u BiH, također pokazuju da nije došlo do značajnijih promjena u troškovima financiranja banaka u BiH. Na temelju kretanja šestomjesečne referentne stope za KM i EUR valutu²², može se zaključiti da su troškovi financiranja banaka u BiH stabilni, te da se referentne stope prosječnog troška financiranja banaka u BiH i dalje nalaze na niskim razinama (Grafikonu 5.5). Na blagi rast troškova financiranja od trećeg tromjesečja 2024. godine poglavito je utjecalo financiranje instrumentima sa posebnom namjenom koje banke koriste u svrhu ispunjavanja minimalnog regulatornog zahtjeva za kapitalom i prihvatljivim obvezama banke (MREL).

²¹ Detaljnije opisano u poglavlju Kućanstva

²² CBBIH od listopada 2023. godine jednom tromjesečno objavljuje RSTF 3 za valute KM i EUR, i za dospjeća od 3, 6 i 12 mjeseci na statističkom portalu CBBIH (link: http://statistics.cbbh.ba/Panorama/novaview/SimpleLogin_cr_html.aspx).

MREL instrumenti su u pravilu uvijek skuplji izvori, jer su rizičniji, odnosno mogu se po potrebi pretvoriti u kapital ili otpisati u slučaju sanacije kreditne institucije. Prosječne ponderirane kamatne stope na oročene depozite stanovništva i poduzeća su blago porasle u 2024. godini. Financiranje iz izvora u domaćoj valuti je značajno jeftinije od izvora u euru, a u posljednjih osam tromjesečja se uočava nešto dinamičnije povećanje šestomjesečne referentne stope za izvore u EUR valuti u odnosu na izvore u KM valuti. Na kraju četvrtog tromjesečja 2024. godine 6M RSTF3 za KM iznosi 0,42%, dok 6M RSTF3 za EUR iznosi 1,21%.

Grafikon 5.5: Kretanje EURIBOR-a i kamatnih stopa u BiH

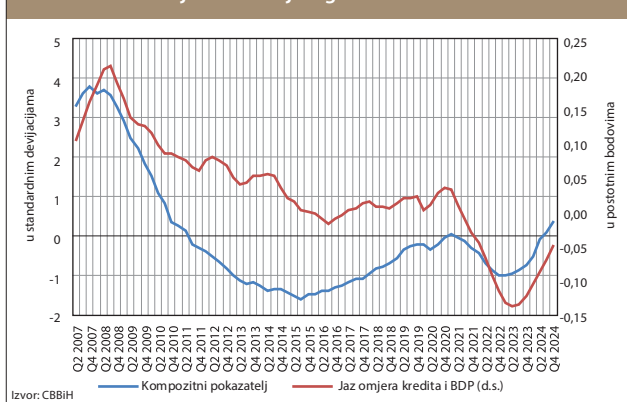

S obzirom na orijentiranost banaka na domaće izvore, troškovi financiranja banaka koje posluju u zemlji će ostati niski i u narednom razdoblju sve dok u strukturi izvora financiranja u najvećoj mjeri sudjeluju transferabilni i depoziti po viđenju.

Sukladno srednjoročnim projekcijama makroekonomskih kretanja u zemlji, u 2025. godini očekuje se postupni nastavak blagog rasta kamatnih stopa na oročene depozite i rast referentnih stopa. Međutim, pritisak na povećanje kamatnih troškova na domaće izvore sredstava nije značajan budući da je financijsko tržište u BiH još uvijek nerazvijeno i mogućnosti za alternativne vidove ulaganja viška sredstava kojima raspolaže stanovništvo su limitirane. Također, vrlo mali broj deponenata u BiH raspolaže depozitima značajnijih iznosa, dok se najveći broj depozita građana odnosi na depozite vrlo malih iznosa (detaljnije opisano u poglavlju Kućanstva), zbog čega je realno očekivati da će se i dalje znatan iznos sredstava zadržati na transakcijskim i tekućim računima na koje banke u prosjeku plaćaju zanemarive kamatne stope/naknade. Slijedom navedenog, evidentno je da banke u trenutačnim okolnostima računaju da mogu održati umjeren, ali stabilan rast depozita koji će biti dovoljan za financiranje kreditne potražnje, uz ograničeni rast kamatnih stopa na depozite.

Snažan rast kreditiranja privatnog nefinancijskog sektora rezultirao je smanjenjem negativnog jaza omjera kredita privatnom sektoru i BDP-a što ukazuje na postupni oporavak financijskog ciklusa (Grafikon 5.6). Na grafikonu je prikazana procjena financijskog ciklusa za BiH, bazirana na dva osnovna pokazatelja²³. Jaz omjera kredita i BDP-a predstavlja referentni, odnosno *benchmark* pokazatelj za procjenu kreditnog ciklusa i izražen je u postotnim bodovima (desna os grafikona). Kompozitni pokazatelj je kreiran na temelju većeg broja pojedinačnih financijskih i ekonomskih pokazatelja za koje je utvrđeno da u značajnoj mjeri odražavaju financijski ciklus BiH, a izražen je u standardnim devijacijama (lijeva os grafikona). Dinamika kretanja oba pokazatelja je slična i pokazuje izrazito visok pozitivan jaz u početnom razdoblju prikazanom na grafikonu, dok u recentnijem razdoblju sugerira kako se negativan jaz postupno zatvara.

Grafikon 5.6: Procjena financijskog ciklusa za BiH

Jaz omjera kredita i BDP-a pokazuje pozitivan ciklus od čak 20% tijekom 2008. godine, nakon čega slijedi naglo usporavanje kreditiranja, te kreditni ciklus u prvoj polovini 2016. godine ulazi u negativni teritorij. Od tada pa do drugog tromjesečja 2021. godine ciklus se kretao oko svog dugoročnog trenda s manjim pozitivnim i negativnim odstupanjima. Od trećeg tromjesečja 2021. godine financijski ciklus u BiH se nalazio u silaznoj fazi i negativan jaz se kontinuirano produbljivao do kraja prvog tromjesečja 2023. godine kada je čak iznosio -13,9%, što ukazuje na izrazito slabu kreditnu aktivnost bez opipljivih rizika od pregrijavanja. Zahvaljujući jačanju kreditne aktivnosti, od drugog tromjesečja 2023. godine, negativan jaz se blago smanjuje i na kraju zadnjeg tromjesečja 2024. godine iznosi -5%. Iako se pokazatelj još uvijek nalazi u negativnom teritoriju, financijski ciklus u posljednjih šest tromjesečja obilježen je snažnim rastom kreditiranja privatnog nefinancijskog sektora.

²³ Metodologija procjene financijskog ciklusa za BiH je urađena sukladno preporukama Bazelskog odbora za bankovnu superviziju (BCBS) i djelomice je prilagođena domaćoj ekonomiji i dostupnim serijama podataka. Detaljno opisano u Izvješću o financijskoj stabilnosti za 2021. godinu (Tekstni okvir 4: Procjena financijskog ciklusa za BiH) na sljedećem linku: <https://www.cbbi.ba/Content/Archive/575>.

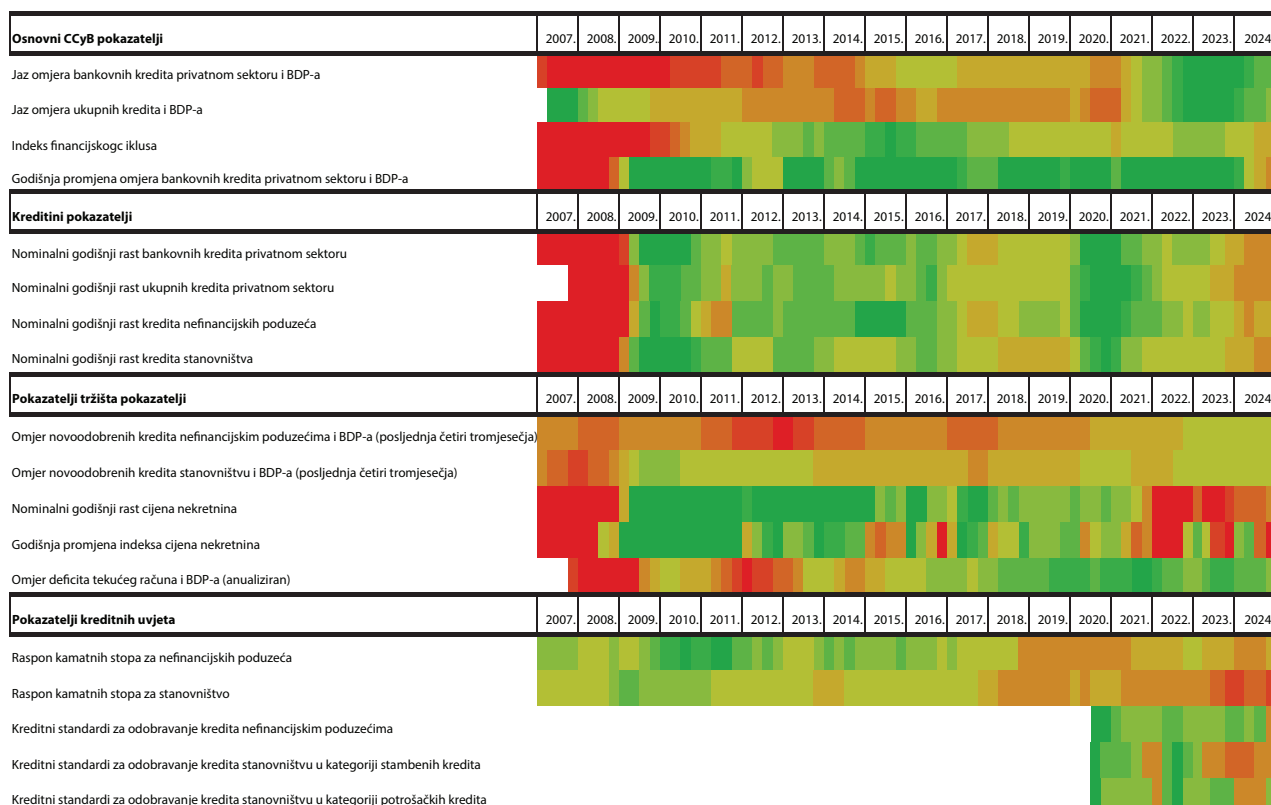
Rast kreditiranja naročito je izražen u sektoru stanovništva, posebice u segmentu nenamjenskih kredita, dok je tempo rasta stambenih kredita u istom razdoblju znatno jači, s obzirom na snažan rast cijena nekretnina i visoku potražnju. Istodobno, rast kredita nefinancijskim poduzećima snažno se ubrzavao do sredine 2024. godine, da bi u posljednja dva tromjesečja tempo rasta ovih kredita blago usporio. Sukladno rezultatima procjene CBBiH, financijski ciklus bi do kraja 2025. godine trebao dostići svoj dugoročni trend, nakon čega bi, pod nepromijenjenim okolnostima, ušao u fazu ekspanzije.

Kompozitni pokazatelj financijskog ciklusa je od trećeg tromjesečja 2024. godine pozitivan, nakon dvanaest tromjesečja negativnih vrijednosti, te u zadnjem tromjesečju 2024. iznosi 0,36 standardne devijacije. Pretkrizno razdoblje također ukazuje na značajno pregrijavanje uz jaz od preko 3 standardne devijacije. Međutim, prelaz u negativnu teritoriju događa se znatno ranije u odnosu na benchmark pokazatelj – već krajem 2011. godine, što je posljedica brže reakcije nekreditnih pokazatelja. Pozitivnoj vrijednosti kompozitnog pokazatelj u recentnom razdoblju značajno doprinosi snažan rast cijena nekretnina, te rast neto kamatnih prihoda, smanjenje nekvalitetnih kredita, pokazatelji s tržišta rada, i inozemno zaduživanje.

S druge strane, kao što je već spomenuto, sukladno rezultatima pokazatelja jaz omjera kredita i BDP-a, većina uključenih pokazatelja kreditiranja, zajedno s pokazateljima burzanskih indeksa još uvijek negativno doprinose kompozitnom pokazatelju financijskog ciklusa.

Rezultati analize razine cikličkih rizika na temelju podataka za četvrto tromjesečje 2024. godine prikazani su u Toplinskoj mapi. Prosječna ponderirana ocjena svih pokazatelja u četvrtom tromjesečju 2024. godine iznosi 6 i prvi put otkako je razvijen analitički okvir ukazuje na povećane sustavske rizike. Većina pokazatelja ukazuje da je došlo do prelaska u uzlaznu fazu ciklusa. Pozitivna vrijednost kompozitnog pokazatelja financijskog ciklusa, zajedno s ostalim kreditnim pokazateljima (nominalni godišnji rast bankovnih kredita privatnom sektoru, rast ukupnih kredita privatnom sektoru, rast kredita stanovništva kao i kredita nefinancijskih poduzeća) ukazuje na jačanje cikličkih rizika. Pokazatelj kreditnih uvjeta kao što su rasponi kamatnih stopa koji se smanjuju, uslijed smanjenja razlike aktivnih i pasivnih kamatnih stopa, te kreditni standardi za odobravanje kredita stanovništvu u kategoriji stambenih, kao i kredita nefinancijskim poduzećima, također pozitivno doprinose ukupnoj ocjeni.

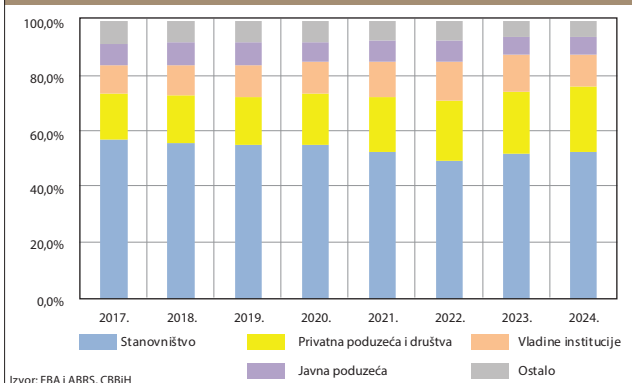
Toplinska mapa

Izvor: CBBiH

Dominantan generator rasta pasive bankovnog sektora i dalje predstavlja rast depozita domaćih sektora. Snažniji rast u odnosu na prethodnu godinu ostvaren je u uvjetima slabljenja inflatornih pritisaka, rasta realnih plaća i povećanja doznaka iz inozemstva. Depoziti stanovništva, pogotovo avista depoziti i depoziti kategorije ročnosti od 1 do 3 godine, bilježe značajan rast tijekom 2024. godine, što potvrđuje povjerenje građana u stabilnost bankovnog sektora BiH. Ukupni depoziti rezidenata na kraju godine iznosili su 33,76 milijardi KM i porasli su za 9% u odnosu na kraj 2023. godine. U 2024. godini najveći doprinos rastu su dali depoziti privatnih nefinancijskih poduzeća koji u ukupnim depozitima domaćih rezidentnih sektora sudjeluju s 23,6% i depoziti stanovništvu koji u ukupnim depozitima sudjeluju s 52,1% (Grafikon 5.7). Depoziti privatnih nefinancijskih poduzeća su na kraju 2024. godine iznosili 7,98 milijardi KM i zabilježili su porast od 14,6%, dok su depoziti stanovništva iznosili 17,8 milijardi KM i porasli su za 10,2% u odnosu na prethodnu godinu. Također, depoziti ostalih domaćih sektora su zabilježili rast u 2024. godini u iznosu od 11,5% u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, kod depozita vladinih institucija i javnih poduzeća evidentiran je blaži pad u odnosu na kraj 2023. godine.

Grafikon 5.7: Sektorska struktura depozita rezidenata

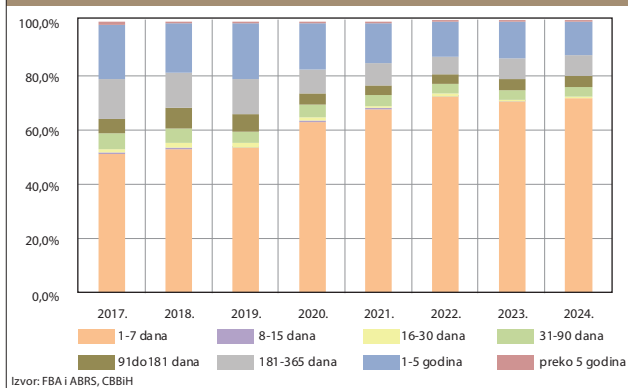

Prema podacima CBBiH, najintenzivniji rast u 2024. godini ostvarili su depoziti stanovništva na transakcijskim računima (1,26 milijardi KM ili 17,35%) i dugoročni depoziti (678,4 milijuna KM ili 15,7%); kratkoročni depoziti rasli su 12,6 milijuna KM ili 3,1%; pad je jedino evidentiran kod depozita po viđenju za 357 milijuna KM ili 8,8%. Na kraju 2024. godine a-vista depoziti čine čak 69,3% ukupnih depozita stanovništva, pri čemu depoziti na transakcijskim računima sudjeluju s 48,2%, a depoziti po viđenju s 21,1% u ukupnim depozitima stanovništva.

Promatrano na godišnjoj razini trend smanjivanja udjela dugoročnih oročenih depozita je zaustavljen u 2024. godini. Udio dugoročnih depozita u ukupnim depozitima stanovništva povećao se za 1,4 postotna boda u odnosu na prethodnu godinu, i iznosi 28,3%. Međutim, u prvom tromjesečju 2025. godine, ponovno su primjetne određene oscilacije i udio dugoročnih oročenih depozita u ukupnim depozitima stanovništva je blago smanjen. Dominantnom rastu depozita na transakcijskim računima, koji je nastavljen u prvom tromjesečju 2025. godine, doprinose još uvijek u prosjeku niske pasivne kamatne stope na oročene depozite stanovništva. Prosječna ponderirana kamatna stopa na oročene depozite stanovništva u 2024. godini zabilježila je rast od 31 bazni bod u odnosu na prethodnu godinu i iznosi 2,1%. Jačanje inflatornih pritisaka, uz još uvijek relativno niske pasivne kamatne stope ne doprinosi motivaciji stanovništva u pogledu oročavanja depozita, posebice na duži rok.

Ročna struktura izvora sredstava u 2024. godini nije se značajnije mijenjala. Preferencije domaćih sektora za oročenjem depozita nisu pojačane, usprkos blagom rastu kamatnih stopa na oročene depozite. Depoziti s rokom dospeljeća od 1 do 7 dana su u 2024. godini rasli za 10,6%, te je njihov udio u ukupnim depozitima povećan za 1 postotni bod, na razinu 71,2%. Najznačajnije povećanje od 23% ostvarili su depoziti ročnosti 91 do 181 dana i njihov udio je povećan na 4,2% u ukupnim depozitima. Jedino su depoziti kategorije ročnosti 1 do 5 godina blago smanjeni u 2024. godini u odnosu na prethodnu godinu za 2%, te sudjeluju s 12% u ukupnim depozitima. Udio dugoročnih depozita s preostalim ročnošću dužom od 5 godina čini svega 0,3% ukupnih depozita (Grafikon 5.8).

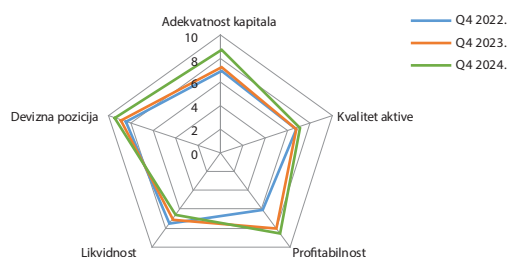
Grafikon 5.8: Struktura ukupnih depozita po preostaloj ročnosti

5.1.2. Otpornost bankovnog sektora na rizike i testovi na stres

Bankovni sektor BiH je u 2024. godini ostao stabilan i otporan na rizike u nešto povoljnijem makroekonomskom okruženju u odnosu na prethodnu godinu. Sveukupna ocjena pokazatelja financijskog zdravlja ukazuje da je otpornost bankovnog sektora povećana u odnosu na prethodnu godinu budući da su vrijednosti pokazatelja kapitaliziranosti zabilježile rast, zadržan je trend postupnog poboljšanja kvalitete aktive, pokazatelji u segmentima profitabilnosti su poboljšani, te je očuvana visoka likvidnost (Grafikon 5.9). U narednom razdoblju može se očekivati jačanje kreditnog rizika s obzirom na snažan kreditni rast i povišenu percepciju rizika u makroekonomskom okruženju, te usporavanje trenda rasta profitabilnosti pod utjecajem pritiska na rast troškova financiranja, slabijeg rasta kamatnih prihoda i rasta operativnih troškova. Potencijalno pogoršanje kvalitete aktive povezano sa slabim oporavkom ekonomske aktivnosti i povećani kamatni rizik također bi mogli umanjiti profitabilnost bankovnog sektora. Povišeni rizici koji dolaze iz međunarodnog makroekonomskog okruženja i prelijevaju se na domaća makroekonomska kretanja i očekivano jačanje inflacije u 2025. godini će nastaviti vršiti pritisak na sposobnost urednog servisiranja obveza sektora poduzeća, dok je kreditni rizik u sektoru stanovništva u značajnoj mjeri amortiziran rastom realnih plaća. Snažan kreditni rast u segmentu nenamjenskih kredita, potencijalno doprinosi jačanju kreditnog rizika u ovom sektoru. Rast kamatnog rizika povezan je s potencijalnim značajnijim pritiskom na rast troškova izvora financiranja, što uz istodobno snažan rast dugoročnog kreditiranja uz fiksnu kamatnu stopu povećava pritiske na neto kamatnu maržu.

Grafikon 5.9: Dijagram pokazatelja financijskog zdravlja bankovnog sektora

Napomena: Ocjena stabilnosti za svaku varijablu temeljena je na pojednostavljenoj standardizaciji nekoliko pokazatelja koji predstavljaju osnovu za kvantifikaciju sintetičke ocjene stupnja stabilnosti različitih segmenata poslovanja bankovnog sektora. Da bi pokazatelji bili usporedivi, potrebno ih je prvo transformirati, odnosno standardizirati, nakon čega se u ovisnosti o dobijenoj vrijednosti z-scora svakom pokazatelju dodjeljuje ocjena sukladno s relativnim položajem u odnosu na njegovu empirijsku distribuciju. Povećanje udaljenosti od središta dijagrama za svaku varijablu, odnosno viša ocjena ukazuje na porast stabilnosti u sustavu, dok ocjene koje su bliže središtu upozoravaju na porast rizičnosti ili smanjenje otpornosti bankovnog sektora i sukladno s tim i veću prijetnju stabilnosti.

Bankovni sektor BiH je na kraju 2024. godine adekvatno kapitaliziran i sve banke u sustavu ispunjavaju propisane regulatorne zahtjeve u pogledu adekvatnosti kapitala mjerene stopom adekvatnosti kapitala i stopom financijske poluge. Stopa osnovnog kapitala na kraju 2024. godine iznosi 18,71%, stopa redovitog osnovnog kapitala je 18,69%, dok stopa financijske poluge na razini sustava iznosi 10,65% (regulativni minimum je 6%). Stope osnovnog i regulatornog kapitala su zadržane na istoj razini kao na kraju prethodne godine, dok je stopa financijske poluge poboljšana 54 bb, što je utjecalo na povećanje ocjene u segmentu kapitaliziranosti. Najveći utjecaj na rast vrijednosti osnovnog i redovitog osnovnog kapitala na razini sustava imalo je uključivanje ostvarene dobiti u osnovni kapital. Ukupna izloženost riziku svih banaka u sustavu na kraju 2024. godine iznosi 25,6 milijardi KM, što predstavlja rast od 3,6 milijardi KM ili 16,2%. Na razini sustava, struktura ukupne izloženosti riziku se nije značajnije promijenila u odnosu na kraj prethodne godine, te su banke najviše izložene kreditnom riziku (91,5%), dok izloženosti operativnom i tržišnom riziku čine 7,8% i 0,7% ukupne izloženosti riziku.

Rezultati testiranja na stres solventnosti pokazuju da je bankovni sektor BiH, na postojećoj razini kapitaliziranosti, u stanju izdržati materijalizaciju rizika iz oba hipotetska ekstremna scenarija. S ciljem da se ispita otpornost bankovnog sektora na različite negativne šokove, ekstremni scenariji su po prvi put modelirani na način da se razlikuju ne samo po intenzitetu šoka, već i po njegovoj prirodi – prvi se temelji na šoku sa strane potražnje, dok drugi pretpostavlja šok koji dolazi sa strane ponude. Ovogodišnji stres-test uključuje i kvantifikaciju tržišnog rizika, a rezultati pokazuju da su banke otporne na promjene prinosa na vrijednosne papire iz dijela portfelja koji se vrednuju po fer vrijednosti.

Testiranje otpornosti na stres u razdoblju od 2025. do 2027. godine provodi se primjenom tri različita scenarija i to osnovnog i dva ekstremna scenarija. Kvantifikacija scenarija obuhvaća projekcije makroekonomskih i financijskih varijabli – kao što su realni BDP, inflacija, kreditni rast, kamatne stope na kredite stanovništvu i poduzećima i cijene nekretnina (Tablica 5.2).

Tablica 5.2: Glavne pretpostavke u osnovnom i ekstremnim scenarijima

	2024.	Osnovni scenarij			Ekstremni scenarij 1			Ekstremni scenarij 2		
		2025.	2026.	2027.	2025.	2026.	20267	2025.	2026.	2027.
Makroekonomska kretanja										
Realni BDP	2,5	2,6	2,8	3,0	-4,0	1,0	2,0	-4,1	-0,8	3,0
Inflacija (%)	1,7	1,9	2,0	2,0	1,4	1,6	2,0	3,0	5,0	2,5
Cijene nekretnina	11,6	2,9	1,1	4,0	0,2	-3,4	2,5	-2,0	-4,3	5,0
Uvjeti na financijskom tržištu										
Kamatne stope stanovništvo (%)	5,6	5,6	5,7	5,7	5,6	5,7	5,7	6,0	6,8	6,8
Kamatne stope poduzeća (%)	4,4	4,7	4,9	5,0	5,0	5,3	5,3	5,2	6,3	6,3
Kreditni rast stanovništvo	8,4	5,8	5,4	5,5	4,5	4,2	4,4	4,4	2,0	3,5
Kreditni rast poduzeća	8,2	5,1	4,7	5,0	-0,2	2,4	3,0	0,9	1,8	3,0

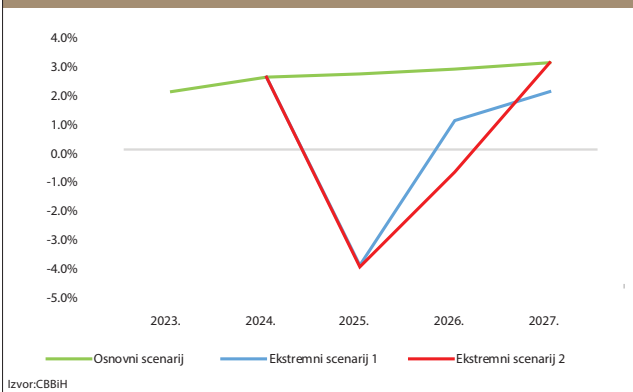
Izvor: CBBIH

Napomena: Podatci za makroekonomska kretanja i kreditni rast predstavljaju godišnju stopu promjene izraženu u postotcima.

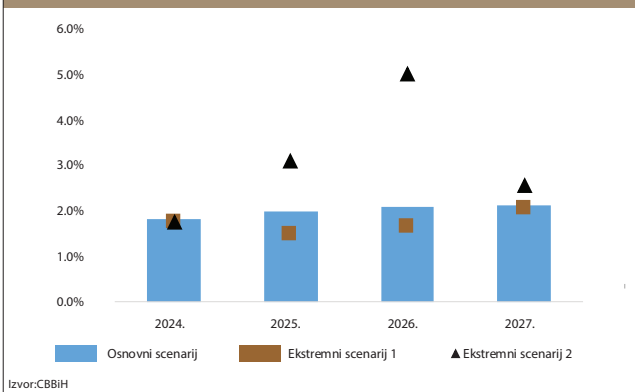
Prema službenim projekcijama CBBIH iz studenog 2024. godine na kojima se bazira **osnovni scenarij**, BiH može očekivati nastavak umjereno-pozitivnog ekonomskog rasta u srednjoročnom razdoblju koji će biti praćen stabilnom i ujednačenom stopom inflacije (Grafikon 5.10a i 5.10b). Snažnija kupovna moć stanovništva će održavati potražnju za nekretninama stambene namjene na visokoj razini, što će uz ograničenu ponudu rezultirati nastavkom rasta cijena nekretnina, iako po značajno nižim stopama u odnosu na prethodne godine. Bez obzira na relaksaciju monetarne politike od strane ECB-a, kamatne stope na domaćem tržištu još uvijek sporo reagiraju na te promjene, te se očekuje rast kamatnih stopa kako na strani sektora poduzeća, tako i u sektoru stanovništva. Dinamičan kreditni rast se očekuje u obje kategorije kredita tijekom svih godina testiranja, ali ipak po nešto nižim stopama u odnosu na 2024. godinu. Krediti stanovništvu će i dalje biti ključna pokretačka snaga ukupnog rasta kredita, sa snažnijim stopama rasta tijekom svih godina trajanja testiranja.

Ekstremni scenariji se osim po intenzitetu šoka u ovogodišnjem testiranju na stres razlikuju i po ključnim pokretačima recesivnih kretanja, pa se tako ekstremni scenarij 1 bazira na šoku na strani potražnje, dok je ekstremni scenarij 2 baziran na šoku koji proistječe sa strane ponude. U ekstremnom scenariju šoka potražnje globalna recesija, trgovinski rat i loše ekonomske prilike u EU negativno bi utjecale i na bh. ekonomiju. S obzirom na povezanost bh. ekonomije s tim tržištem EU, došlo bi do pada izvoza, smanjenja industrijske aktivnosti i uposlenosti. Dodatno, globalna ekonomska nestabilnost bi mogla dovesti do smanjenja doznaka iz inozemstva, manje turističkih dolazaka i pada potrošnje, što bi usporilo ukupni gospodarski rast. Drugi ekstremni scenarij pretpostavlja šok na strani ponude kao ključni pokretač ekonomske kontrakcije u testiranom razdoblju. Geopolitičke napetosti koje narušavaju lanac opskrbe dovele bi do skoka cijena hrane i energenata i zajedno s unutarnjim strukturnim slabostima države (rizik od vremenskih nepogoda), rezultirale prekidom

Grafikon 5.10a: Realni rast BDP-a

Grafikon 5.10b: Stopa inflacije

ili smanjenom proizvodnjom, gubitkom tržišta za bh. kompanije, te posljedično narušenim pokazateljima tržišta rada i smanjenjem ukupne ekonomske aktivnosti. Zajedničko za oba pretpostavljena scenarija jeste da je intenzitet materijalizacije šokova najveći u prvoj godini testiranja kada se očekuje gotovo jednak pad realnog BDP-a u oba scenarija. U drugoj godini testiranja u scenariju potražnje pretpostavlja se izlazak iz recesije i blagi rast BDP-a do kraja vremenskog horizonta, dok scenarij šoka ponude pretpostavlja dvogodišnju recesiju, a ekonomski oporavak se može očekivati tek u završnoj godini testiranja. Dva scenarija pretpostavljaju i različita inflatorna kretanja pa se tako u scenariju šoka potražnje pretpostavlja značajno usporavanje inflatornih pritisaka tijekom prve dvije godine testiranja, dok s druge strane ekstremni scenarij šoka ponude pretpostavlja skok inflacije u prve dvije godine, značajno iznad osnovnog scenarija, te usporavanje tek u posljednjoj godini na umjerenu razinu. Kretanje kamatnih stopa također se razlikuje između dva scenarija imajući u vidu da scenarij šoka potražnje pretpostavlja nastavak relaksirajuće monetarne politike od strane ECB-a, dok šok ponude pretpostavlja restriktivnu monetarnu politiku ECB-a kako bi se suzbili inflatorni pritisci. Kamatne stope na kredite stanovništvu u scenariju šoka potražnje bilježe blagi pad u usporedbi s osnovnim scenarijem, dok bi u scenariju šoka ponude bilježile značajniji rast u prve dvije godine testiranja. S druge strane, kamatne stope na kredite poduzećima bilježile bi rast u oba ekstremna scenarija, s tim što bi znatno snažniji rast kamatnih stopa u prve dvije godine bio u scenariju baziranom na šoku na strani ponude. Kreditna aktivnost sektora stanovništva ostaje snažna u oba scenarija, zbog rasta potreba za financiranjem osnovne potrošnje tijekom recesije. Nasuprot tomu, kreditna aktivnost poduzeća se smanjuje u 2025, posebice u scenariju šoka potražnje, uz postupni oporavak u narednim godinama. Slijedom negativnih ekonomskih prilika, kako u zemlji tako i u inozemstvu, vidljiv je značajan efekat usporavanja ili pada cijena nekretnina u oba ekstremna scenarija.

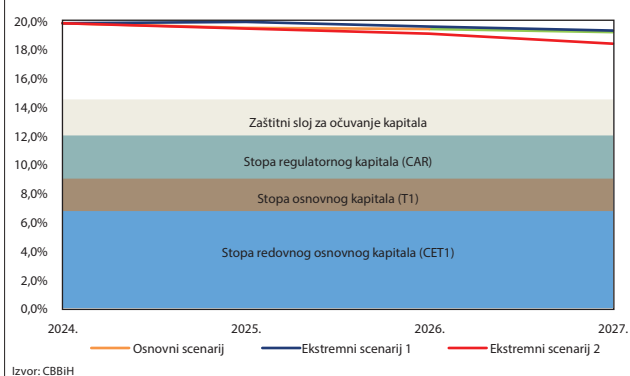
Utjecaj testova na stres na stopu adekvatnosti kapitala kvantificiran je na temelju početnog stanja na dan 31. 12. 2024. Bankovni sektor je na kraju 2024. godine pokazao znatno veću otpornost na pretpostavljene šokove u odnosu na prethodnu godinu, poglavito zahvaljujući dobrim polaznim pokazateljima poslovanja, uključujući visoku stopu kapitaliziranosti svih banaka u sektoru, poboljšanje kvalitete aktive, te do sada najveću ostvarenu neto dobit na godišnjoj razini.

U osnovnom scenariju bankovni sektor zadržava jako visoku razinu kapitaliziranosti od 19,2% do kraja vremenskog horizonta testiranja na stres. Sve banke u sustavu bi uspjele zadržati razinu kapitala znatno iznad regulatornog minimuma od 12%, kao i ispuniti dodatne kapitalne zahtjeve iz Stuba 2 utvrđene u okviru supervizorskog pregleda i procjene pojedinačnih banaka (SREP). Jedna banka ne bi uspjela održati dodatni zaštitni sloj za očuvanje kapitala, kao ni zaštitni sloj kapitala za strukturni sustavski rizik od 1% do kraja vremenskog razdoblja testiranja²⁴.

Rezultati stres-testa u dva pretpostavljena ekstremna scenarija značajno se razlikuju pokazujući da je bankovni sektor u cijelosti otporniji na šokove na strani potražnje gdje se očekuje pad stope inflacije kao i stagnacija, odnosno pad domaćih kamatnih stopa. U scenariju šoka na strani potražnje stopa adekvatnosti kapitala bi se na kraju testnog razdoblja zadržala na visokih 19,3%, pri čemu sve banke u sustavu ispunjavaju minimalne regulatorne kapitalne zahtjeve, kao i dodatne kapitalne zahtjeve iz Stuba 2. Samo jedna manja banka u sustavu, kao i u slučaju osnovnog scenarija, pri apsorpciji pretpostavljenih šokova iscrpljuje viškove kapitala i zadire u zaštitni sloj za očuvanje kapitala, te nije u mogućnosti ispuniti obvezu održavanja dodatnog zaštitnog sloja kapitala za strukturni rizik od 1%. U slučaju materijalizacije šokova na strani ponude, bankovni sektor se također pokazao otpornim, na što ukazuje i stopa adekvatnosti kapitala koja bi na kraju testnog razdoblja iznosila 18,4%. Ako promatramo rezultate po pojedinačnim bankama, dodatne potrebe za kapitalom na kraju trogodišnjeg testnog razdoblja iskazale bi ukupno četiri banke u sustavu, pri čemu tri banke ne bi ispunjavale minimalne regulatorne kapitalne zahtjeve na razini sustava od 12%, dok jedna banka ne bi ispunjavala dodatne kapitalne zahtjeve utvrđene u okviru SREP-a. Ukupna aktiva navedenih banaka na kraju četvrtog tromjesečja 2024. godine čini svega 6,5% aktive bankovnog sektora, što dodatno ukazuje na stabilnost sustava u slučaju materijalizacije snažnih šokova na strani ponude. Pored navedenih banaka koje su iskazale potrebu za dokapitalizacijom, još jedna banka bi iscrpila akumulirane viškove kapitala, odnosno narušila bi zaštitni sloj za očuvanje kapitala u pretpostavljenom scenariju. U promatranom trogodišnjem razdoblju u ekstremnom scenariju 2 dokapitalizacijske potrebe iznosile bi 38 milijuna KM, što predstavlja 0,1% bruto domaćeg proizvoda iz 2024. godine.

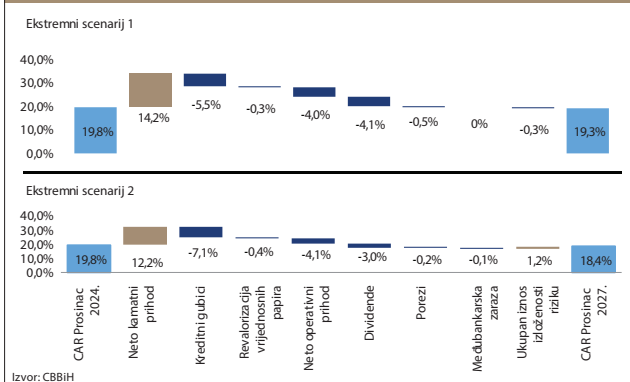
²⁴ Od kraja drugog tromjesečja 2024. godine primjenjuju se nove odluke agencija vezane uz utvrđivanje dodatnih kapitalnih zahtjeva i mjera za ograničavanje strukturnih sustavskih rizika, a u cilju očuvanja i jačanje stabilnosti bankovnog sustava. Prema navedenim odlukama agencija za bankarstvo, svaka banka je dužna održavati zaštitni sloj kapitala za strukturni sustavski rizik (engl. Systemic risk buffer – SyRB) u obliku redovitog osnovnog kapitala, ukoliko ispunjava jedan ili oba sljedeća uvjeta: udio nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima je veći od 5% i/ili stopa očekivanih kreditnih gubitaka za nekvalitetne kredite (stopa ECL za NPL) je manja od 65%. Navedena stopa SyRB može iznositi 0%, 1% ili 2% ukupne izloženosti riziku banke.

Grafikon 5.11: Stopa adekvatnosti kapitala u osnovnom i dva ekstremna scenarija i minimalni regulatorni kapitalni zahtjevi

Na grafikonu 5.12 prikazan je doprinos pojedinih pozicija bilance stanja i uspjeha na promjenu stope adekvatnosti kapitala na sustavskoj razini, kumulativno, u ekstremnim scenarijima, u razdoblju od kraja 2025. do kraja 2027. godine. Pad kapitaliziranosti bankovnog sektora u oba stresna scenarija prije svega je rezultat povećanih gubitaka po osnovi kreditnog rizika koji proizlaze poglavito iz kreditnog portfelja sektora poduzeća i stanovništva. Kapitaliziranost je također pod utjecajem smanjenja neto operativnih prihoda u odnosu na kraj 2024. godine. Neto kamatni prihodi s druge strane imaju ključan pozitivan doprinos u održavanju adekvatnosti kapitala, i to od 14,2% postotnih bodova u prvom i 12,2% postotnih bodova u drugom ekstremnom scenariju bez obzira na smanjenje do kraja 2027. godine. Također, na kapitaliziranost tijekom stresa dodatno djeluje i pretpostavka isplate dividende u sva tri razdoblja testiranja na stres kao i u sva tri scenarija. Utjecaj međubankovne zaraze u sustavu na kapitaliziranost banaka za sada je zanemariv.

Grafikon 5.12: Utjecaj pojedinačnih pozicija na CAR u oba ekstremna scenarija

Okvir za testiranje na stres nadograđen je na način da je uključena i procjena tržišnog rizika, a rezultati stres-testa pokazuju da pretpostavljeni tržišni rizik promjene prinosa na vrijednosne papire u portfelju banaka ima blagi negativan utjecaj na stopu adekvatnosti kapitala (vidjeti u Tekstnom okviru 4).

Tekstni okvir 4: Nadogradnja okvira za testiranje na stres – tržišni rizik

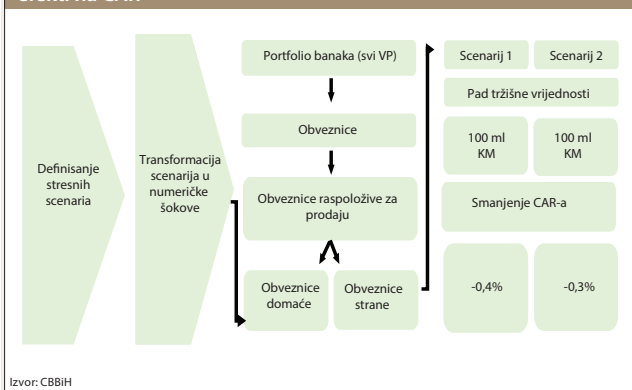
Pored kreditnog rizika koji je dominantan rizik u bankovnom sektoru BiH, od četvrtog tromjesečja 2024. godine, u procjenu otpornosti banaka na stres po prvi put je uključen i tržišni rizik na način da je izvršena procjena utjecaja promjene u prinosima na tržišnu vrijednost dužničkih instrumenata koji se vrednuju po fer vrijednosti u portfelju banaka. Nadogradnja okvira za testiranje na stres omogućava sveobuhvatniji uvid u ranjivost bankovnog sektora u uvjetima tržišnih šokova. Uzimajući u obzir povijesna kretanja u kriznim razdobljima, kada je rast prinosa na vrijednosne papire izazvao značajne gubitke na tržištima kapitala, smatralo se neophodnim uključiti tržišni rizik u procjene sustavske otpornosti banaka. Vrijedno je izdvojiti da se prilikom procjene tržišnih rizika nije vršila procjena promjene vrijednosti dionica i ostalih finansijskih instrumenata čija je zastupljenost u investicijskom portfelju banaka zanemariva.

Agencije za bankarstvo Federacije BiH i Republike Srpske su također prepoznale potrebu za poduzimanjem mjera na ublažavanju rizika izazvanih značajnim rastom referentnih kamatnih stopa, inflacijom i drugim poremećajima na finansijskim tržištima, te su s tim ciljem donijele set privremenih mjera uključujući mjere kojima se ograničava izloženost banaka prema inozemnim središnjim vladama i središnjim bankama. Tako zbir izloženosti prema svim inozemnim središnjim vladama i središnjim bankama ili izloženosti prema istima kao izdavateljima kolaterala ili pružateljima nematerijalne kreditne zaštite kojima se dodjeljuje ponder rizika 0%, ne smije prelaziti 50% priznatog kapitala banke u RS, odnosno 100% priznatog kapitala banke u FBiH. Banke imaju mogućnost primjene strožijih internih ograničenja, ali ona ne smiju biti blaža od propisanih regulatornih granica. U okviru bottom-up stres-testova koje provode agencije za bankarstvo, banke su također dužne procijeniti utjecaj promjena u prinosima na fer vrijednost finansijskih instrumenata koji se nalaze u njihovim portfeljima, poglavito onih koji su klasificirani kao instrumenti raspoloživi za prodaju ili oni koji se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilancu uspjeha.

Utjecaj tržišnog rizika u top-down stres-testu procjenjuje se paralelnim pomacima krive prinosa za dužničke finansijske instrumente, što podrazumijeva promjenu prinosa po svim rokovima dospelja za isti iznos, s tim da se promjena može izraziti posebice za domaće vrijednosne papire, a posebice za inozemne vrijednosne papire koji se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilancu uspjeha, odnosno koji su raspoloživi za prodaju. Šokovi prinosa na dužničke vrijednosne papire postavljeni su sukladno zadanim narativima u stresnim scenarijima uzimajući u obzir pretpostavke o inflaciji i rastu kamatnih stopa kao i povijesne podatke koji pokazuju promjene prinosa na dužničke vrijednosne papire u razdobljima

stresa. Potrebno je napomenuti da šokovi prinosa u stresnim scenarijima predstavljaju ekspertsku procjenu Odjela za financijsku stabilnost CBBiH, i ne odražavaju prognoze kretanja kamatnih stopa, već služe kao alat za procjenu izloženosti portfelja banaka potencijalnim šokovima i njihovog utjecaja na kapital i profitabilnost. Kretanje prinosa na vrijednosne papire razlikuje se između dva stresna scenarija. U scenariju šoka na strani ponude u kojem je pretpostavljen značajan pad ekonomske aktivnosti, izraženo jačanje inflatornih pritisaka, te posljedično rast kamatnih stopa, dolazi do snažnijih poremećaja na financijskim tržištima. Također, usporavanje ekonomske aktivnosti i rast inflatornih pritisaka u zemlji dodatno bi oslabili i fiskalnu poziciju te potaknuli sumnju oko dugoročne održivosti javnih financija što bi utjecalo na rast premije na rizik entitetskih vrijednosnih papira. Zbog svega navedenog pretpostavljen je značajan šok rasta prinosa kako na domaće, tako i na strane vrijednosne papire u iznosu od 300 baznih bodova u prvom razdoblju testiranja na stres. U scenariju šoka na strani potražnje pretpostavlja se slabljenje inflatornih pritisaka i pad ekonomske aktivnosti. U ovim okolnostima, tržište kapitala ostaje stabilnije, ali i dalje podložno umjerenim negativnim pomacima u prinosima na dužničke financijske instrumente, zbog čega je pretpostavljen nešto blaži šok promjene prinosa i to u drugom razdoblju testiranja od 200 baznih bodova za domaće i za inozemne vrijednosne papire.

Slika TO 4.1.: Uključenje tržišnog rizika u stres testiranje i njegovi efekti na CAR

Rezultati provedenog stres testiranja ukazuju da bi rast kamatnih stopa imao umjeren utjecaj na tržišnu vrijednost dužničkih vrijednosnih papira na razini bh. bankovnog sektora. U scenariju šoka na strani ponude tržišna vrijednost ovih instrumenata smanjila bi se za 100 milijuna KM, odnosno za 5,3%, dok bi u scenariju šoka na strani potražnje pad vrijednosti ovih financijskih instrumenata iznosio 67 milijuna KM, odnosno 3,5% ukupne vrijednosti njihovog portfelja.

Iako pad tržišne vrijednosti dužničkih instrumenata, izazvan rastom prinosa, negativno utječe na kapital banaka, ovaj efekat nije značajan budući da banke drže veliki dio financijskih instrumenata "do dospelja".

Vrijednosni papiri koji se vrednuju po fer vrijednosti čine 4,5% ukupne aktive sektora, što ukazuje na nizak udio ove vrste instrumenata u portfeljima banaka. Zbog toga bi i pretpostavljeni šok rasta prinosa imao ograničen utjecaj na stopu adekvatnosti kapitala i iznosio bi -0,4% u scenariju šoka ponude, odnosno -0,3% u scenariju šoka potražnje. Ovakav pristup, odnosno dominantno držanje vrijednosnih papira do dospelja, omogućava bankama da smanje tržišne rizike povezane s promjenama prinosa, zadrže konzervativan model upravljanja rizicima i smanje pritisak na regulatorne kapitalne zahtjeve. Ipak, važno je naglasiti da takav model može prikriti nerealizirane gubitke koji bi se materijalizirali u slučaju potrebe za preranom prodajom instrumenata iz dijela portfelja koji se drži do dospelja, čime bi se otvorila potreba za reklasifikacijom i priznavanjem tržišnih gubitaka.

I pored kontinuiranog smanjenja razine NPL u prethodnom razdoblju, rezultati testova na stres pokazuju da je kvaliteta kreditnog portfelja veoma osjetljiva na promjene makroekonomskih uvjeta te već u osnovnom scenariju dolazi do blagog pogoršanja kvalitete kreditnog portfelja u sve tri godine testiranja. U oba ekstremna scenarija se očekuje značajnije povećanje nekvalitetnih kredita do kraja vremenskog horizonta testiranja na stres uslijed pogoršanja uvjeta u makroekonomskom okruženju. Veća neuposlenost, kao i niži korporativni profiti smanjuju sposobnost otplate kredita kako u sektoru stanovništva tako i u sektoru poduzeća, a niže cijene nekretnosti utječu na vrijednost kolaterala stambene i poslovne imovine u oba scenarija. Ipak pretpostavljeni rast inflacije u prve dvije godine testiranja kao i posljedično povećanje kamatnih stopa u scenariju šoka ponude utječe na značajnije pogoršanje kvalitete kreditnog portfelja u ovom scenariju. Tako bi ukupni NPL ratio na razini sustava pri materijalizaciji svih pretpostavljenih šokova mogao porasti na 5,5% na kraju 2027. godine u scenariju šoka potražnje, odnosno na 6,4% u scenariju šoka ponude. Rast nekvalitetnih kredita u oba ekstremna scenarija bio bi puno izraženiji u sektoru poduzeća u odnosu na onaj u sektoru stanovništva, što je rezultat veće osjetljivosti kreditnog portfelja poduzeća na oštar pad ekonomske aktivnosti te rast kamatnih stopa.

Mrežna analiza prelijevanja sustavskih rizika pokazala je da je zaustavljen trend višegodišnjeg smanjenja međubankovnih izloženosti, kako prema ukupnom iznosu, tako i prema broju međusobnih veza među bankama koje su evidentirane na kraju 2024. godine. Iako podatci pokazuju znatno viši iznos međusobne izloženosti domaćih komercijalnih banaka u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, ukupna vrijednost međubankovnih izloženosti na kraju 2024. godine i dalje je skromna i iznosila je 2,5% ukupnog regulatornog kapitala i 0,3% ukupne aktive bankovnog sektora. S obzirom na rast međubankovnih izloženosti rizici međubankovne zaraze uslijed prelijevanja sustavskih rizika među bankama su blago povišeni, što

je potvrdila i provedena mrežna analiza prelijevanja sustavskih rizika. Mrežna analiza, koja je uključivala kreditni šok i šok financiranja, kod većine banaka u sustavu potvrđuje iste ili blago više vrijednosti indeksa zaraze i indeksa ranjivosti u odnosu na prethodne godine. U analizi se kao kriterij prema kojem se smatra da postoji međubankovna zaraza uzimalo smanjenje stope adekvatnosti kapitala ispod regulatorno propisane razine kapitala od 12%, uvećanog za dodatni kapitalni zahtjev iz stuba 2 utvrđenog postupkom supervizorskog pregleda i procjene banke (SREP).

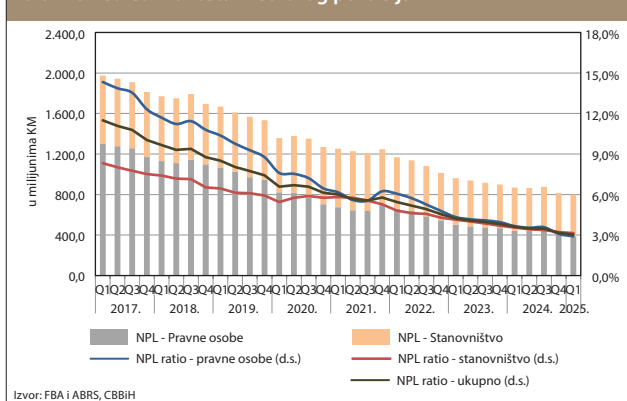
Analiza prekogranične povezanosti prema podacima za kraj 2024. godine je ukazala da veći rizik zaraze proizlazi iz prekograničnih izloženosti nego uslijed izloženosti na domaćem međubankovnom tržištu. Budući da bankovnim sektorom u BiH dominiraju banke u većinskom inozemnom vlasništvu, nalazi analize su potvrdili njihovu značajnu prekograničnu izloženost i ovisnost poglavito o matičnim bankovnim grupacijama. Poredeći nalaze mrežne analize s nalazima analize iz prethodne godine, primjetna je veća ukupna izloženost bh. bankovnog sektora prema inozemstvu za 20,6%, a najveće izloženosti bh. banaka su prema Austriji, Njemačkoj i Italiji. S obzirom na veće izloženosti prema inozemstvu, indeks ranjivosti i indeks zaraze su kod većine banaka viši u odnosu na prethodnu godinu. Razina rizika prekogranične bankovne zaraze procijenjenog u analizi ovisi o tome koji od uvjeta će se odabrati za postojanje prekogranične zaraze. Strožiji uvjet prema kojem bankovna zaraza postoji u slučaju da dođe do pada stope adekvatnosti kapitala banke ispod regulatorno propisane razine uvećane za dodatne kapitalne zahtjeve po SREP-u i 50% prestanka financiranja od strane nerezidentnih sektora, pokazao je da bi se neka od deset banaka mogla suočiti s potkapitaliziranošću u slučaju velikih šokova u jednoj od pet zemalja²⁵. Ukoliko se pak kao uvjet postojanja bankovne zaraze uzme blaži kriterij da međubankovna zaraza postoji onda kada gubitci prelaze iznos cjelokupnog osnovnog kapitala banke, samo bi jedna banka imala gubitak koji prelazi iznos njezinog osnovnog kapitala u slučaju velikih šokova u jednoj zemlji (Turska). Bitno je napomenuti da neizravni efekti zaraze nisu evidentirani niti u jednom slučaju zahvaljujući malim međubankovnim izloženostima i dobroj kapitaliziranosti svih komercijalnih banaka u BiH.

U 2024. godini je nastavljen trend poboljšanja pokazatelja kvalitete aktive na razini bankovnog sustava, koji se ogleda u najnižoj vrijednosti nekvalitetnih prema ukupnim kreditima nakon izbijanja financijske krize. Unatoč tomu, kreditni rizik ostaje povišen uslijed očekivanja jačanja inflatornih pritisaka u zemlji, te slabog rasta realne ekonomske aktivnosti što može rezultirati poteškoćama u otplati kreditnih obveza poduzeća i stanovništva. Pored toga, snažniji rast kreditne aktivnosti u zadnjih šest tromjesečja pridonosi akumulaciji sustavskih rizika,

te su u narednom razdoblju izvjesnije oscilacije u vrijednostima ključnih pokazatelja kvalitete aktive.

Udio nekvalitetne u ukupnoj aktivni na kraju 2024. godine iznosi 1,8% i niži je za 30 bb u odnosu na kraj prethodne godine. Tijekom godine bilančne i vanbilančne izloženosti u razini kreditnog rizika 3 zabilježile su smanjenje u iznosu od 52,4 milijuna KM (5,5%), dok je ukupna financijska aktiva viša za 4,62 milijarde KM ili 10,12%. Najveći dio nekvalitetne aktive čine nekvalitetni krediti koji su na kraju 2024. godine iznosili 813 milijuna KM i smanjili su se za 85,2 milijuna KM ili 9,5% u odnosu na kraj prethodne godine. Smanjenje nekvalitetnih kredita, uz istodobno značajan rast ukupnih kredita, rezultiralo je smanjenjem udjela nekvalitetnih u ukupnim kreditima, tako da je na kraju 2024. godine NPL ratio iznosio 3,15%, što je najniža vrijednost zabilježena nakon izbijanja financijske krize 2008. godine. Banke su tijekom 2024. godine ostvarile smanjenje nekvalitetnih kredita u najvećoj mjeri po osnovi računovodstvenog i trajnog otpisa aktive procijenjene kao gubitak i provedenih aktivnosti na naplati nekvalitetnih potraživanja. Prema podacima iz CRK, u 2024. godini zabilježena je niža stopa defaulta kod sektora stanovništva u pogledu vrijednosti kreditnih partija koje su prešle iz kvalitetnih u nekvalitetna potraživanja (s razine od 1,19% u 2023. godini na razinu od 1,05% u 2024. godini). U segmentu pravnih osoba stope defaulta je zadržana na skoro istoj razini kao u prethodnoj godini i u 2024. godini iznosila je 0,91%. U toku 2024. godine nekvalitetni krediti u sektoru poduzeća i stanovništva nastavili su trend pada, tako da je na kraju 2024. godine udio nekvalitetnih u ukupnim kreditima u sektoru poduzeća iznosio 3,1%, dok je u sektoru stanovništva ovaj pokazatelj iznosio 3,2% (Grafikon 5.13).

Grafikon 5.13: Kvaliteta kreditnog portfelja

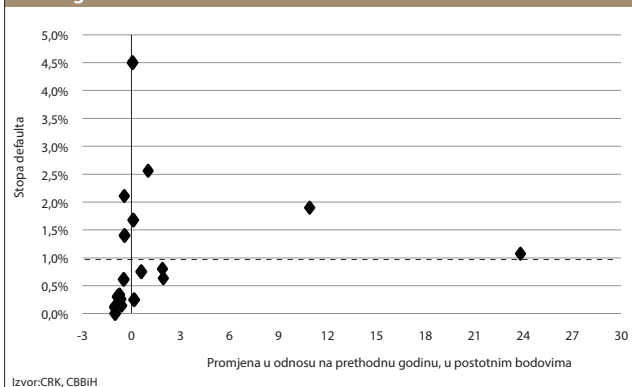

U segmentu pravnih osoba, gotovo u svim djelatnostima evidentirano je smanjenje nekvalitetnih potraživanja. Također zadržavanje stope defaulta u segmentu pravnih osoba na približno istoj razini kao prethodne godine ukazuje da nije došlo do značajnije materijalizacije kreditnog rizika kod nefinancijskih poduzeća unatoč poslovanju u okolnostima povišene razine rizika u makroekonomskom okruženju.

²⁵ Austrija, Njemačka, Italija, Turska i Luksemburg.

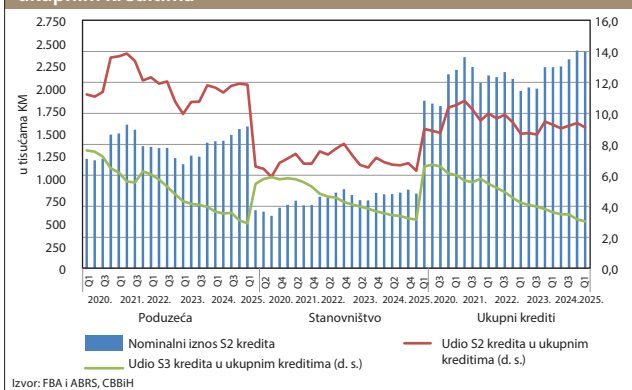
Analizom stope defaulta po bankama može se zaključiti da je kod više od polovine banaka u sustavu došlo do smanjenja kreditnog rizika ili je kreditni rizik ostao na približno istoj razini kao i prethodne godine (Grafikon 5.14).

Grafikon 5.14: Stopa defaulta u sektoru poduzeća, po bankama u 2024. godini

Udio kredita s povećanim kreditnim rizikom (kreditni u razini kreditnog rizika 2) u ukupnim kreditima pravnim osobama je također zadržan na približno istoj razini kao na kraju prethodne godine i iznosi 11,9% (Grafikon 5.15). Istodobno, trend produbljivanja jaza između stope kredita s povećanim kreditnim rizikom (S2) i stope nekvalitetnih kredita (S3) je znatno izraženiji kod pravnih osoba u odnosu na stanovništvo, što ukazuje na jačanje kreditnog rizika i izvjesniji rast nekvalitetnih kredita u ovom segmentu u narednom razdoblju. Povišena razina rizika u makroekonomskom okruženju u najvećoj mjeri se odrazila na poslovanja poduzeća u prerađivačkoj industriji te djelatnosti građevinarstva, u kojima je zabilježen najveći rast kredita u razini kreditnog rizika 2. Tako se udio kredita u razini kreditnog rizika 2 u ukupnim kreditima plasiranim poduzećima iz prerađivačke industrije povećao s razine od 12,4% na kraju 2023. godine na razinu od 13,7% na kraju 2024. godine, dok se udio kredita razine kreditnog rizika 2 koji su plasirani poduzećima koja se bave djelatnošću građevinarstva povećao sa 17,8% na 19,2%.

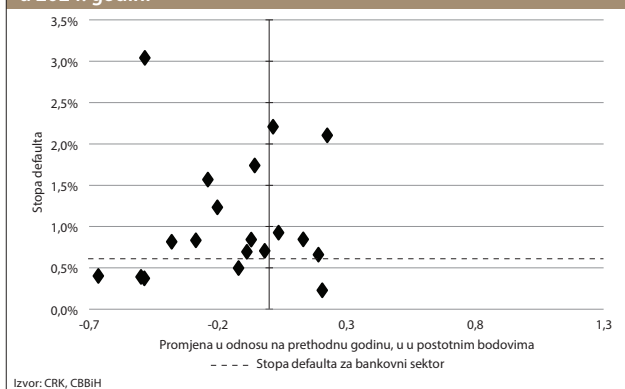
Grafikon 5.15: Krediti u razini kreditnog rizika 2 i udio S2 i S3 u ukupnim kreditima

Negativne ekonomske posljedice poplava iz listopada 2024. godine također će imati utjecaj na bankovni sustav, iako se još uvijek ne raspolaže podacima o broju klijenata, odnosno ukupnom kreditnom portfelju, kod kojeg su izvori prihoda za otplatu značajno smanjeni kao posljedica obilnih padavina. Pravodobnim privremenim mjerama regulatora, negativne posljedice uzrokovane poplavama se ublažavaju, ali izravni i neizravni efekti poplava mogu imati dodatni utjecaj na porast nekvalitetnih potraživanja u narednom razdoblju. Zbog nastavka slabljenja makroekonomskih prilika, te ponovnog jačanja inflatornih pritisaka, kreditni rizik u sektoru nefinancijskih poduzeća može se ocijeniti povećanim, te je izvjesno zaustavljanje višegodišnjeg trenda kontinuiranog smanjenja nekvalitetnih potraživanja u segmentu poduzeća, kao i određene oscilacije u vrijednostima pokazatelja kvalitete aktive u narednom razdoblju.

Prosječna stopa defaulta u sektoru stanovništva na kraju 2024. godine iznosi 1,05% i blago se smanjila u odnosu na prethodnu godinu. Promjene na razini sustava nisu bile značajne, kod većine banaka u sustavu je došlo do smanjenja kreditnog rizika. Izdvaja se samo jedna manja banka s relativno visokim udjelom nekvalitetnih u ukupnim kreditima, koja bilježi jači intenzitet reklasifikacije u nekvalitetne kredite u 2024. godini u odnosu na druge banke u sustavu, ali ipak pri tome stopa defaulta je poboljšana u odnosu na prethodnu 2023. godinu (Grafikon 5.16).

Grafikon 5.16: Stopa defaulta u sektoru stanovništva, po bankama u 2024. godini

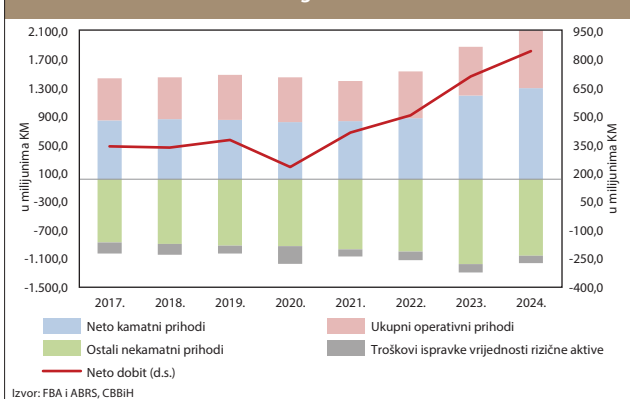

Zbog zadržavanja strožih kreditnih standarda i politika, koje podrazumijevaju financiranje iznimno bonitetnih i kreditno sposobnih klijenata, s jedne strane, te strukture izvora s druge strane, banke su do sada bile manje sklone promjeni kamatnih stopa na postojeće kredite s varijabilnom kamatnom stopom. U narednom razdoblju se ne očekuju značajnije promjene kamatnih stopa na domaćem tržištu, imajući u vidu slab mehanizam prenosa uvjeta s financijskih tržišta eurozone na bh. bankovni sustav, te produženja odluka regulatora o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa. Istodobno, u strukturi novoodobrenih kredita zadržan je trend kreditiranja uz fiksnu kamatnu

stopu. Od ukupnih novoodobrenih kredita u 2024. godini 78,2% je odobreno uz fiksnu kamatnu stopu, pri čemu je 90,1% novoodobrenih kredita stanovništvu i 64,4% novoodobrenih kredita privatnim nefinancijskim poduzećima ugovoreno uz fiksnu kamatnu stopu. Međutim, iako rast udjela kredita s fiksnom kamatnom stopom daje pozitivan doprinos smanjenju kamatno inducirano gubitnog rizika, snažan rast udjela kredita s fiksnom kamatnom stopom mogao bi imati negativan utjecaj na profitabilnost budući da se očekuje da će se rast troškova financiranja banaka nastaviti i u narednom razdoblju, što će vršiti pritisak na održivost neto kamatnih marži. Ipak, uzimajući u obzir podatke agencija za bankarstvo o efektivnim kamatnim stopama, koje su primjetno više od nominalnih kamatnih stopa, posebice u sektoru stanovništva, može se izvesti zaključak da su banke već u značajnoj mjeri ugradile procjene rasta troškova financiranja u efektivnu kamatnu stopu na kredite s fiksnom kamatnom stopom.

Bankovni sektor BiH je u 2024. godini iskazao rekordnu neto dobit i ostvario više stope povrata na prosječnu aktivu i prosječni kapital u usporedbi s prethodnom godinom. Pod pretpostavkom nastavaka rasta kreditne aktivnosti i blagog rasta aktivnih kamatnih stopa, profitabilnost bankovnog sektora ostat će visoka, ali bi trend rasta mogao značajno usporiti uslijed potencijalnog rasta troškova financiranja, rezerviranja za očekivane kreditne gubitke i operativnih troškova poslovanja. Bankovni sektor BiH je u 2024. godini iskazao rekordnu neto-dobit u iznosu 840 milijuna KM, višu za 19% u odnosu na prethodnu godinu. Rast neto kamatnih prihoda ostvaren je pod utjecajem jačanja kreditne aktivnosti i blagog rasta kamatnih stopa, pri čemu su istodobno i kamatni rashodi ostvarili značajniji rast, što je usporilo dinamiku rasta neto kamatnih prihoda u usporedbi s prethodnom godinom. Također, zabilježen je snažan rast operativnih prihoda. Na rashodovnoj strani je zabilježen blagi pad troškova ispravke vrijednosti rizične aktive dok su ostali poslovni i izravni troškovi i ukupni operativni rashodi zabilježili rast, što je dovelo do rasta ukupnih nekamatnih rashoda (Grafikon 5.17).

Grafikon 5.17: Dobit bankovnog sektora

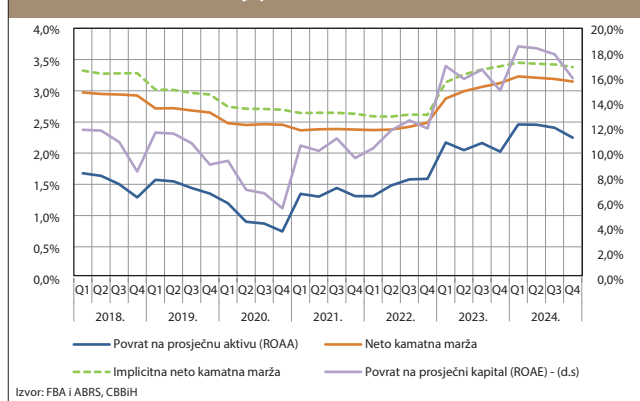

Sve banke u sustavu su iskazale pozitivan finansijski rezultat, pri čemu je i dalje najveći dio dobiti bankovnog sektora skoncentriran u nekoliko velikih banaka. Tako su četiri najprofitabilnije banke generirale 56,1% ukupne neto dobiti bankovnog sektora.

Ukupni neto kamatni prihodi u 2024. godine iznosili su 1,3 milijarde KM i u odnosu na prošlu godinu veći su za 103,3 milijuna KM ili 8,8%. Nastavak rasta aktivnih kamatnih stopa se može očekivati i u narednim tromjesečjima, što će i dalje pozitivno utjecati na profitabilnost bankovnog sektora, a naročito ako ovaj rast ne bude praćen srazmjernim rastom pasivnih kamatnih stopa. Istodobno će se banke suočavati s rastućim operativnim troškovima, ponajprije zbog pritiska na povećanje plaća, ali i nastavka ulaganja u digitalizaciju poslovanja, koja bi u srednjem roku, trebala dovesti do porasta učinkovitosti.

Pokazatelji profitabilnosti ROAA i ROAE zabilježili su rekordne razine u prva dva tromjesečja 2024. godine, ali je u trećem tromjesečju 2024. godine započelo postupno smanjivanje profitabilnosti banaka i na kraju četvrtog tromjesečja 2024. godine ROAA i ROAE iznose 2,25% odnosno 16% respektivno. U odnosu na isto razdoblje prethodne godine, bilježe rast vrijednosti od 0,23 odnosno 0,97 postotnih bodova. Znatna rast pokazatelja profitabilnosti rezultat je više ostvarene dobiti u 2024. godini u odnosu na prethodnu godinu, uz istodobno postotno znatno manji rast prosječne aktive i prosječnog kapitala (Grafikon 5.18)²⁶.

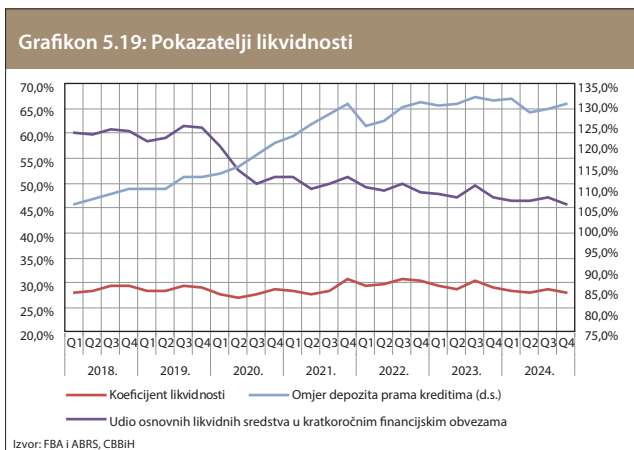
Grafikon 5.18: Pokazatelji profitabilnosti

U 2024. godini pokazatelji likvidnosti blago su se smanjili u odnosu na prethodnu godinu, te i dalje odražavaju visoku likvidnost bankovnog sektora, što su pokazali i rezultati testova otpornosti na stres likvidnosti. Na kraju 2024. godine likvidna sredstva su činila 28,2% aktive bankovnog sektora, dok je 45,8% kratkoročne pasive bilo pokriveno likvidnim sredstvima (Grafikon 5.19). Pokazatelj depozita prema kreditima

²⁶ Implicitna neto kamatna marža predstavlja omjer neto kamatnih prihoda i prosječne kamatonosne aktive. Prosječna kamatonosna aktiva na kraju četvrtog tromjesečja izračunata je kao prosjek stanja kamatonosne aktive na kraju četvrtog tromjesečja prethodne godine i četvrtog tromjesečja tekuće godine.

na kraju 2024. godine iznosi 130,1%, te ukazuje da se kreditna aktivnost na domaćem tržištu u potpunosti financira iz depozita nefinancijskih sektora. Koeficijent pokriva likvidnosti (LCR) na razini bankovnog sektora na kraju 2024. godine je iznosio 231,9%, dok je koeficijent neto stabilnih izvora financiranja (NSFR) na kraju 2024. godine iznosio 159,7%.

Rezultati top-down stres-testa likvidnosti provedenog na bazi podataka s kraja 2024. godine potvrđuju visoku razinu otpornosti bankovnog sustava u BiH na potencijalne šokove likvidnosti i šokove na strani izvora financiranja projicirane u alternativnim scenarijima. Ovakav rezultat provedenog testiranja je poglavito posljedica dobre polazne likvidnosne pozicije svih banaka u sektoru. Sve banke su ispunjavale zahtjeve u pogledu LCR-a, a većina značajno iznad propisanoga regulatornog minimuma, u rasponu od 117% do 729%.

Stres-testovi likvidnosti CBBiH su konceptualno utemeljeni na podacima o novčanim tokovima svih komercijalnih banaka u sustavu. Izračun likvidnosne pozicije u pretpostavljenim uvjetima značajnog stresa u 30-dnevnom vremenskom razdoblju bazira se na pristupu standardizirane mjere koeficijenta pokriva likvidnosti LCR, koja je sastavni dio novih regulatornih propisa za upravljanje rizikom likvidnosti i za koje je propisano da su banke dužne održavati koeficijente od najmanje 100%. Šokovi u stres-testu likvidnosti kalibrirani su korištenjem stručnih procjena u CBBiH u obliku tri alternativna nepovoljna scenarija. Prvi stresni scenarij pretpostavlja šok na strani sektora stanovništva i bazira se na povijesnom događaju, odnosno globalnoj financijskoj krizi u razdoblju 2008-2009., koja je rezultirala kratkoročnim gubitkom povjerenja u bh. bankovni sektor i posljedično povlačenjem značajnog dijela depozita stanovništva. Drugi stresni scenarij predstavlja hipotetsku sustavsku krizu likvidnosti u zemlji, u kojoj bi veći intenzitet stresa izvora financiranja za banke dolazio iz korporativnog sektora. Treći, kombinirani stresni scenarij je ekstremni scenarij koji pretpostavlja kombinaciju šokova iz prethodna dva scenarija, s elementima idiosinkratičnih šokova, kao što su velika

povlačenja depozita, veća od očekivanih povlačenja odobrenih kreditnih linija, te stresa na financijskom tržištu koji se ogleda u velikom padu vrijednosti svih vrijednosnih papira koji se drže kao likvidna sredstva. Pretpostavljeni šokovi u ovom scenariju su oko dva do tri puta jači od zahtjeva prema LCR regulativi, a cilj ovakvog scenarija je da se identificiraju i najmanje slabosti likvidnosnih pozicija banaka (Tablica 5.3).

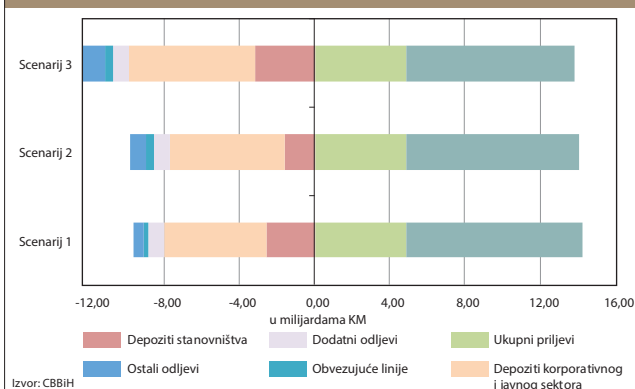
Tablica 5.3: Kalibracija scenarija u stres-testu likvidnosti

	LCR parametar	Pretpostavke za scenarij 1	Pretpostavke za scenarij 2	Pretpostavke za scenarij 3
Depoziti stanovništva				
depoziti s višim stopama odlijeva				
kategorija 1	15%	20%	15%	30%
kategorija 2	20%	30%	20%	40%
stabilni depoziti	5%	10%	5%	10%
ostali depoziti stanovništva	10%	15%	10%	20%
Operativni depoziti				
obuhvaćeni sustavom osiguranja	5%	5%	10%	10%
nisu obuhvaćeni sustavom osiguranja	25%	25%	30%	35%
Neoperativni depoziti				
obuhvaćeni sustavom osiguranja	20%	20%	25%	30%
nisu obuhvaćeni sustavom osiguranja	40%	40%	45%	50%
Obavezujuće linije				
prema fizičkim osobama	5%	5%	10%	10%
prema pravnim osobama	10%	10%	20%	20%
prema financijskim klijentima	40%	40%	50%	60%
Ostali proizvodi i usluge				
izvanbilančne obveze	5%	5%	10%	15%
neiskorišteni krediti i avansi velikim klijentima	10%	10%	20%	30%
kreditne kartice	5%	10%	5%	15%
prekoračenja po računu	5%	10%	5%	15%
izvanbilančni proizvodi na temelju financiranja trgovine	5%	5%	10%	15%
Likvidna imovina razine 1				
imovina središnje vlade	100%	100%	95%	90%
imovina jedinica regionalne ili lokalne samouprave	100%	90%	85%	80%
Likvidna imovina razine 2				
dužnički VP gospodarskih društava	50%	50%	30%	25%

Napomena: Odabrane su one pozicije kod kojih su stresni parametri različiti od LCR parametara.

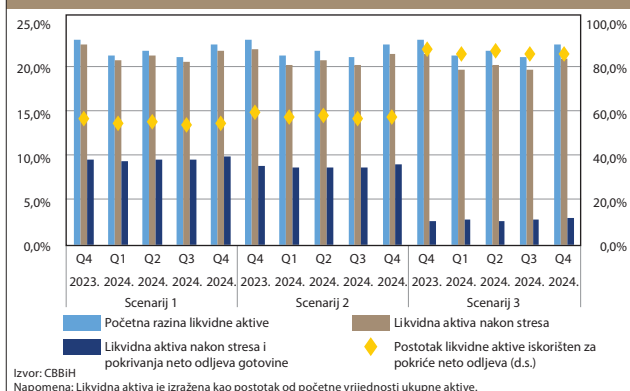
Promjena neto likvidnosnih odljeva kroz tri pretpostavljena scenarija rezultat je većih likvidnosnih odljeva, dok su ukupni priljevi zadržani na istoj razini u sva tri scenarija. Ukupna vrijednost odljeva likvidnih sredstava u različitim scenarijima, kao i promjena u strukturi u smislu kontribucije različitih kategorija odljeva na njihovu ukupnu vrijednost razlikuje se po scenarijima, a najveći porast likvidnosnih odljeva je pretpostavljen u Scenariju 3, što znatno utječe na LCR nakon stresa u ovom scenariju. Također uslijed projiciranih šokova kroz sva tri scenarija očekuju se i promjene u vrijednosti likvidne imovine, ali ipak manjeg intenziteta u usporedbi s dinamikom likvidnosnih odljeva (Grafikon 5.20).

Grafikon 5.20: Osnovne LCR komponente, Q4 2024.

Na Grafikonu 5.21 prikazana je prosječna početna razina likvidne aktive s kojom banke ulaze u stres-test, a koji na kraju 2024. godine iznosi 22,5% ukupne aktive bh. bankovnog sektora. Ako kroz razdoblja promatramo likvidnu aktivu nakon stresa u sva tri opisana scenarija, uočljivo je da vrijednosti zadržavaju neznatno nižu razinu u odnosu na početnu razinu likvidne aktive što je sukladno pretpostavljenom intenzitetu šoka koji se poglavito odražava na pozicije likvidne imovine razine 1 koja je i najzastupljenija kod svih banaka u sektoru. S druge strane, razina likvidne imovine nakon stresa i pokrivanja neto odljeva gotovine prema ukupnoj aktivu bankovnog sustava u BiH smanjuje se značajno u sva tri pretpostavljena scenarija (S1 9,95%, S2 9,10%, S3 3,00%) što ukazuje na važnost zaštitnog sloja likvidnosti u stresnim uvjetima. Nadalje, postotak iskorištene likvidne imovine za pokriće neto odljeva na razini bankovnog sektora je približno jednak u prva dva scenarija testiranja na stres i iznosi 54,55% i 57,46% respektivno. U trećem kombiniranom scenariju prosječan postotak iskorištene likvidne imovine na razini sektora iznosio je 85,64% što je i očekivano s obzirom na intenzitet pretpostavljenih šokova u ovom scenariju.

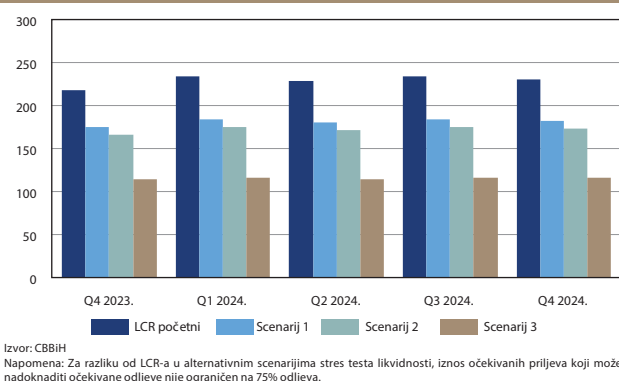
Grafikon 5.21: Likvidna aktiva za bankovni sektor

Analizirajući rezultate testa na stres likvidnosti po pojedinačnim bankama u prvom pretpostavljenom scenariju, sve banke bi uspjele apsorbirati stres likvidnosti i financiranja u razdoblju od 30 dana dok bi u alterantivnom Scenariju 2 samo jedna manja banka u sektoru iskazala potrebu za dodatnim likvidnim sredstvima u iznosu od 1,9 milijuna KM. Također, potrebno je napomenuti da bi tri banke u prvom, te pet banaka u drugom scenariju iskoristile najveći dio likvidnih sredstava, više od 70%, kako bi pokrile pretpostavljanje neto odljeve nakon projiciranih šokova. Prema pretpostavkama iz Scenarija 3 pet banaka ne bi uspješno apsorбирало stres likvidnosti i financiranja u razdoblju od 30 dana bez dodatnih likvidnih sredstava, dok bi još četiri banke iscrpile čak preko 90% likvidnih sredstava za pokriće neto odljeva. Aktiva pet banaka sa nedostajućim likvidnim sredstvima čini 20,6% ukupne aktive bh. bankovnog sektora, a dvije od pet spomenutih banaka spadaju u red većih banaka u pogledu tržišnog udjela po ukupnoj aktivu. Budući da se radi o iznimno jakom ekstremnom scenariju u kojem se kombiniraju šokovi iz sektora stanovništva i korporativnog sektora, koji su, uz to, jačeg intenziteta nego što su bili pojedinačno u druga dva scenarija, može se smatrati da su banke u najvećoj mjeri dobro apsorбирале pretpostavljene šokove.

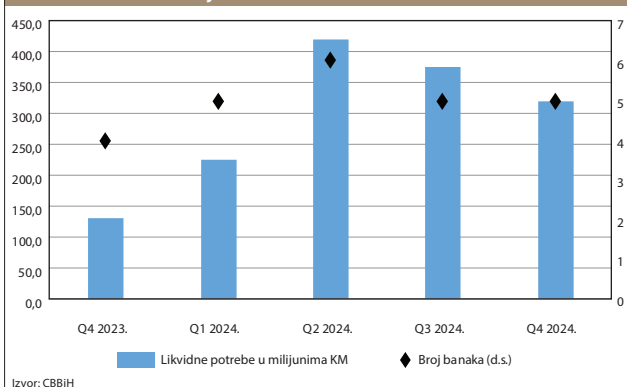
Agregirani rezultati testova na stres kroz razdoblja pokazuju da je LCR za bankovni sektor ostao iznad regulatornog minimuma u sva tri scenarija i u svakom od promatranih tromjesečnih testova na stres, a ovaj koeficijent bi nakon pretpostavljenih šokova u Scenariju 3 iznosio 117% (Grafikon 5.22).

Grafikon 5.22: Koeficijent pokrića likvidnosti (LCR) za bankovni sektor

Ako promatramo ukupne potrebe banaka za dodatnim likvidnim sredstvima, koje su banke iskazale samo u Scenariju 3, one su znatno veće u usporedbi s posljednjim tromjesečjem 2023. godine, a veći je za jednu banku i broj banaka koje iskazuju potrebe za likvidnim sredstvima (Grafikon 5.23). U usporedbi s prethodnim tromjesečjem broj banaka s nedostajućim likvidnim sredstvima u Scenariju 3 se nije mijenjao, dok je apsolutni iznos potreba za dodatnim likvidnim sredstvima manji za 15% u odnosu na prethodno tromjesečje.

Grafikon 5.23: Ukupne potrebe banaka za dodatnim likvidnim sredstvima u Scenariju 3

5.2. Nebankovni financijski sektor

Unatoč značajnom porastu aktive sektora nebankovnih financijskih institucija, njihov udio, uloga i značaj se nisu mijenjali, te ostaju slabo razvijeni i manje važan segment financijskog tržišta. Blago povećanje pojedinačnog udjela u ukupnoj aktivni financijskih posrednika jedino bilježi mikrokreditni sektor, zbog značajnijeg rasta njihove bilančne sume; udio lizing sektora i investicijskih fondova je ostao na prošlogodišnjoj razini, dok je udio društava za osiguranje i reosiguranje u ukupnoj aktivni zabilježio blagi pad. Na kraju 2024. godine sveukupni udio nebankovnih institucija u aktivni financijskih posrednika je ostao na približno istoj razini kao prethodne godine. Odmak od izrazite bankocentričnosti nije napravljen u zadnje tri godine, i ne bilježi se intenzivniji razvoj nebankovnih

posrednika i tržišta kapitala (Tablica 5.1). Iako je u mikrokreditnom sektoru ostvaren izražajni rast bilančne sume drugu godinu zaredom, zabilježen je skroman rast pokazatelja profitabilnosti. Lizing sektor je umjereno povećao bilančnu sumu i opseg poslovanja u 2024. godini, uz značajniji rast dobiti u odnosu na prethodnu godinu. Najveći i najznačajniji segment nebankovnog financijskoga sektora ostala su društva za osiguranje i reosiguranje, koja bilježe umjeren rast poslovanja mjereno povećanjem obračunatih premija u obje kategorije osiguranja, životnog i neživotnog. U 2024. godini ukupan promet na bh. burzama je neznatno povećan, a u ovoj godini su dominirale emisije dužničkih vrijednosnih papira FBiH.

Poslovanje mikrokreditnog sektora u 2024. godini karakterizira: značajan rast aktive i rast bruto kreditnih plasmana, bez značajnijih promjena u razini rizičnog portfelja, neznatan rast kapitala, te blagi rast profitabilnosti. Na kraju 2024. godine u BiH je poslovalo 29 mikrokreditnih organizacija (MKO), od čega 18 mikrokreditnih društava (MKD) i 11 mikrokreditnih fondacija (MKF). Ukupna aktiva mikrokreditnog sektora na kraju 2024. godine veća je za 14,3% u odnosu na 2023. godinu, dok su krediti zabilježili rast od 15,9%; identična stopa rasta kredita je ostvarena u prethodnoj godini (Tablica 5.4). Od ukupnog iznosa mikrokredita, 97% je plasirano fizičkim osobama, pri čemu je i dalje primarno financiranje sektora poljoprivrede (24,5%), zatim stambenih potreba (21,7%), te sektora uslužnih djelatnosti (8,9%). Krediti odobreni svim ostalim sektorima sudjeluju s 44,9% u ukupnim kreditima plasiranim fizičkim osobama.

Tablica 5.4: Pojednostavljena bilanca stanja mikrokreditnih organizacija (u milijunima KM)

	Aktiva		Pasiva		
	2023.	2024.		2023.	2024.
Novčana sredstva i plasmani drugim bankama	88,5	94,8			
Kredit	1.223,6	1.418,5	Obveze po uzetim kreditima	771,7	929,5
Rezerve za kreditne gubitke	-12,5	-13,6	Ostale obveze	83,6	111,0
Ostala aktiva	145,6	151,8	Kapital	589,9	610,8
UKUPNO	1.445,2	1.651,4	UKUPNO	1.445,2	1.651,4

Izvor: FBA i ABRS, CBBiH

Na kraju 2024. godine, krediti koji u otplati kasne duže od jednog dana imaju udio od 0,8% u ukupnim kreditima, te je njihov udio zadržan na približno istoj razini kao prethodne godine. Rezerve za pokriće kreditnih gubitaka na razini sektora iznosile su 13,6 milijuna KM. Promatrajući strukturu pasive, obveze po uzetim kreditima predstavljaju osnovni izvor sredstava MKO i bilježe rast od 20,4% u odnosu na prethodnu godinu. U ročnoj strukturi mikrokreditnog portfelja, najveći udio imaju dugoročni mikrokrediti sa 94,4%.

Nakon što je u 2020. godini značajno poboljšana ročna struktura izvora sredstava kada je većina kratkoročnih obveza po uzetim kreditima mikrokreditnih organizacija iz FBiH zamijenjena s dugoročnim kreditima, isti trend je nastavljen u narednim godinama. Ukupni kapital sektora na kraju 2024. godine iznosi 611 milijuna KM i bilježi povećanje od 3,7% u odnosu na prethodnu godinu. U strukturi kapitala MKO sektora, kapital mikrokreditnih fondacija čini 55,4%, dok se na kapital mikrokreditnih društava odnosi 44,6% ukupnog kapitala sektora. U 2024. godini kapital mikrokreditnih fondacija i društava rastao je za 5,1% i 1,9% respektivno. Osnovni izvor kapitala MKF predstavlja višak prihoda nad rashodima, koji je na kraju godine iznosio 283,3 milijuna KM, odnosno 83,6% ukupnog kapitala fondacija. Slično, kao i u slučaju MKF dominantan utjecaj na rast kapitala mikrokreditnih društava imao je rast ostvarene dobiti u toku godine, tako da na kraju 2024. neraspoređena dobit čini 45,7% ukupnog kapitala MKD, dok osnovni kapital sudjeluje sa 49,7% u strukturi kapitala mikrokreditnih društava.

Mikrokreditni sektor je u 2024. godini ostvario pozitivan financijski rezultat u iznosu 74,5 milijuna KM, što predstavlja povećanje za 5,2% u odnosu na prethodnu godinu. Ukupni prihodi iznosili su 304,8 milijuna KM, te su u usporedbi s prethodnom godinom viši za 15,1%. Promatrajući strukturu prihoda MKO, kamatni prihodi su i dalje dominantan izvor prihoda sektora, te je zahvaljujući rastu kreditne aktivnosti, ostvaren rast prihoda po osnovi kamata i naknada za 21,5% u 2024. godini. Prosječna ponderirana efektivna kamatna stopa na ukupne mikrokredite u FBiH u 2024. godini je iznosila 23,06%, a u RS-u 33,93%. Kamatne stope u mikrokreditnom sektoru oba entiteta kretale su se na približno istim razinama do kraja 2020. godine. Međutim, od prvog tromjesečja 2021. godine, bilježi se značajni rast prosječnih kamatnih stopa u Republici Srpskoj (RS), uslijed kontinuiranog povećanja prosječnih stopa na kratkoročne kredite veoma malih iznosa (do 400 KM), te su kamatne stope na relativno višoj razini zadržane tijekom 2022. godine. Ukupni rashodi mikrokreditnog sektora iznosili su 224 milijuna KM i zabilježili su povećanje od 18,5% u odnosu na prethodnu godinu. Na rast ukupnih rashoda utjecalo je povećanje kamatnih rashoda, koji su zabilježili rast za 42,9%, kao i rast operativnih rashoda koji su bili veći za 14,2% u odnosu na prethodnu godinu.

U 2024. godini opseg poslovanja u sektoru lizinga ostao je vrlo skroman, te je i pored ostvarenog rasta bilančne sume učešće ovog sektora u aktivni financijskih posrednika i dalje nepromijenjeno i izrazito nisko. Na kraju 2024. godine dozvolu za rad imala su četiri lizing društva, te je u odnosu na kraj prethodne godine broj lizing društava isti. Ukupna aktiva lizing sektora iznosila je 568,5 milijuna KM i zabilježila je rast od 8,2% u odnosu na prethodnu godinu. Na dva lizing društva, promatrano po veličini aktive, odnosi se 68,1% ukupne aktive lizing sektora u BiH. Na financijski lizing odnosi se 78,5% vrijednosti ugovora o lizingu, a na

poslove operativnog lizinga preostalih 21,5%. Vrijednost novozaključenih ugovora financijskog i operativnog lizinga u 2024. iznosila je 314,7 milijuna KM, što je za 7,4% manje u odnosu na prethodnu godinu. U strukturi potraživanja po osnovi financijskog lizinga na razini lizinga sektora, promatrano prema predmetu lizinga, ugovori koji su odobreni po osnovu financiranja putničkih vozila i vozila za obavljanje djelatnosti sudjeluju sa 89,2%, dok ugovori po osnovi financiranja strojeva i opreme sudjeluju sa 10,8%. Prema korisniku lizinga, najveći dio se odnosi na ugovore odobrene pravnim osobama (91%), te na ugovore odobrene fizičkim osobama (5,1%). Sektor lizinga je u 2024. godini ostvario pozitivan financijski rezultat u iznosu od 8,8 milijuna KM, što predstavlja povećanje za 2,3 milijuna KM odnosno 34,5% u odnosu na prethodnu godinu. Ukupno prihodi lizing društava su povećani za 8,3 milijuna KM, što predstavlja povećanje za 13,3% u odnosu na prethodnu godinu. Prihodi od kamata iznose 32,9 milijuna KM, te čine 46,8% ukupnih prihoda lizing sektora, a isti su veći za 4,5 milijuna KM u odnosu na prethodnu godinu. Operativni prihodi iznose 37,2 milijuna KM sa udjelom od 53% u ukupnim prihodima lizing sektora, i u usporedbi s prethodnom godinom povećani su za iznos od 3,6 milijuna KM ili 10,8%.

Sektor lizinga u BiH je veoma slabo razvijen i nedovoljno iskorišten, a osnovne aktivnosti ovog sektora i dalje predstavljaju određeni vid zamjene klasičnih bankovnih kredita, u najvećoj mjeri pravnim osobama, imajući u vidu da je financiranje putem lizinga za stanovništvo nepovoljnije u odnosu na kreditne plasmane banaka zbog obveze plaćanja PDV-a na kamatu.

Na tržištu osiguranja je došlo do porasta aktivnosti poredeći s prethodnom godinom. U 2024. godini u BiH su poslovala 24 društva za osiguranje i jedno društvo za reosiguranje. Trend rasta premije osiguranja iz prethodnih godina (sa izuzetkom 2020. godine) je nastavljen, a ukupna obračunata premija iznosila je 1,08 milijardi KM, te je u odnosu na prethodnu godinu zabilježila rast od 10,3%, dok udio premije u ukupnom BDP-u iznosi 2,1%. Od ukupne obračunate premije, na neživotna osiguranja se odnosi 80,86%.

Slaba zastupljenost dobrovoljnih vrsta osiguranja i dalje predstavlja ključnu slabost i limitirajući čimbenik razvoja tržišta osiguranja u BiH. Najznačajniji udio u ukupnoj premiji osiguranja i dalje ima osiguranje od automobilske odgovornosti (49,4%). Obračunata premija na životna osiguranja je iznosila 207,8 milijuna KM i zabilježila je porast od 4,2% u odnosu na prethodnu godinu. Ukupne bruto isplaćene štete iznose 469,7 milijuna KM i čine 43,3% ukupne obračunate premije.

U 2024. godini dozvolu za rad je imalo 37 investicijskih fondova, od čega 21 u FBiH i 16 u RS. Od ukupno 37 investicijskih fondova, 27 su otvoreni investicijski fondovi, dok su 10 fondova zatvoreni investicijski fondovi. Ukupna vrijednost neto imovine investicijskih

fondova na kraju 2024. godine iznosila je 1,1 milijarda KM i veća je za 89,4 milijuna KM ili 8,6% u odnosu na kraj prethodne godine.

Ukupan promet na bh. burzama je neznatno povećan u 2024. godini i iznosio je 1,52 milijarde KM, te bilježi rast od 3,1% u odnosu na prethodnu godinu. Ukupan promet na burzama je, kao i u prethodim godinama, pod dominantnim utjecajem primarnog tržišta dužničkih vrijednosnih papira entiteta, a za razliku od 2023. godine u ovoj godini su dominirale emisije FBiH. Tako je značajno povećanje prometa od 86,2% zabilježeno na Sarajevskoj burzi (SASE), dok je promet na Banjalučkoj burzi (BLSE) u ovoj godini manji za 30,2% u odnosu na prethodnu godinu. Od ukupnog prometa na Sarajevskoj burzi (SASE) ostvareno je 785,7 milijuna KM odnosno 51,6%, dok je promet na Banjalučkoj burzi (BLSE) iznosio 736,1 milijun KM ili 48,4%. Od ostvarenog ukupnog prometa na SASE na javne ponude se odnosi 93,7%, što je najviše posljedica emisija obveznica i trezorskih zapisa FBiH.

Ukupna tržišna kapitalizacija u BiH na kraju 2024. godine iznosi 12,74 milijarde KM i u odnosu na prethodnu godinu veća je za 9,3%. Povećanje tržišne kapitalizacije na SASE iznosilo je 1,1 milijarda KM (17,5%), dok je tržišna kapitalizacije na BLSE smanjena za 53,2 milijuna KM (-1%) u odnosu na kraj 2023. godine. U ostalim segmentima tržišta kapitala na obje burze nije bilo značajnijih utjecaja na rast prometa u odnosu na prethodnu godinu.

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

FINANCIJSKA
INFRASTRUKTURA

6. FINANCIJSKA INFRASTRUKTURA

6.1. Platni sustavi

Sukladno svojoj zakonskoj obvezi CBBiH je i u 2024. godini nastavila uspješno podržavati i unaprjeđivati funkcije platnog prometa putem savremenih obračunskih i platnih sustava za izvršavanje međubankovnih transakcija. Platni promet se odvijao neometano kroz sustave žirokliringa i bruto poravnanja u realnom vremenu (RTGS). Održavani su Centralni registar kredita (CRK) i Jedinostveni registar računa poslovnih subjekata (JRRPS), a realizacija transakcija putem međunarodnog kliringa plaćanja s inozemstvom se odvijala nesmetano. Od 2019. godine žirokliring sustav usklađen je s načinom rada u Europskoj uniji (EU), čime je ostvaren jedan od preduvjeta za integraciju platnih sustava CBBiH u platne sustave u EU.

Tijekom 2024. godine zabilježen je rast broja transakcija i ukupne vrijednosti svih transakcija kroz platne sustave žirokliringa i RTGS-a. Ukupna vrijednost međubankovnih transakcija u platnom prometu u 2024. godini veća je za 12,2%. Ukupan broj transakcija je veći za 6,2 % u odnosu na prethodnu godinu. Prvih deset banaka u BiH po opsegu transakcija je u 2024. godini sudjelovalo u ukupnom broju RTGS i žirokliring međubankovnih transakcija sa 78,02%, što predstavlja smanjenje za 47 baznih bodova u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, povećan je udio prvih deset banaka u ukupnoj vrijednosti transakcija sa 76,27% u 2023. godini na 76,79 % u 2024. godini.

Tablica 6.1: Transakcije u međubankarskom platnom prometu

Godina	Ukupan broj transakcija, u milijunima	Ukupan promet, milijuni KM	Prosječni dnevni promet, milijuni KM	BDP/ prosječan dnevni promet
2009.	29,0	64.458	251,8	95
2010.	31,8	67.779	263,7	94
2011.	32,5	76.653	298,3	87
2012.	33,8	81.533	318,5	81
2013.	35,8	76.605	298,1	88
2014.	37,9	87.859	341,9	79
2015.	39,1	85.106	326,1	87
2016.	40,0	88.380	338,6	86
2017.	41,1	96.243	370,2	85
2018.	42,3	102.670	393,4	83
2019.	43,6	123.046	471,4	74
2020.	43,8	105.132	398,2	85
2021.	48,0	122.403	470,8	79
2022.	49,7	145.825	583,3	78
2023.	50,8	163.096	627,3	80
2024.	53,3	183.042	709,4	72

Izvor: CBBiH, BHAS

Povećanje vrijednosti ukupnih transakcija u platnom prometu u 2024. godini i brža cirkulacija novca doveli su do smanjenja broja dana koji su potrebni da bi se izvršile transakcije u vrijednosti godišnjeg nominalnog BDP (Tablica 6.1.). Broj unutarbankovnih transakcija povećan je za 7,1%, a međubankovnih za 5,1% u odnosu na isto razdoblje prošle godine, a unutarbankovne transakcije su i dalje dominantne u ukupnom broju transakcija (67,1 milijun transakcija). Vrijednost unutarbankovnih transakcija u 2024. godini je iznosila 150,16 milijardi KM, dok je vrijednost međubankovnih transakcija iznosila 183,04 milijardi KM. U Tablici 6.2. prikazane su vrijednosti Herfindahl-Hirschmanovog indeksa (HHI)²⁷ koji ilustrira koncentraciju ukupnog broja i vrijednosti međubankovnih transakcija u platnom prometu za 10 banaka s najvećim učešćem u oba platna sustava (žirokliring i RTGS). Iako se većina međubankovnog platnog prometa odvija između manjeg broja velikih banaka, vrijednosti HHI indeksa ukazuju na umjerenu koncentraciju međubankovnih platnih transakcija i nepostojanje sustavskih rizika u platnim sustavima. Analizirajući koncentraciju međubankovnih platnih transakcija u 10 najvećih banaka, pri čemu se banke iz iste grupacije promatraju kao jedna banka, indeks koncentracije se samo blago povećava, ali i dalje ukazuje na umjerenu koncentraciju.

Tablica 6.2: Koncentracija transakcija u međubankovnom platnom prometu (HHI)

Razdoblje	10 banaka sa najvećim udjelom	
	Broj transakcija	Vrijednost transakcija
Prosinac 2009.	1.233	1.413
Prosinac 2010.	1.256	1.346
Prosinac 2011.	1.230	1.287
Prosinac 2012.	1.278	1.295
Prosinac 2013.	1.337	1.378
Prosinac 2014.	1.350	1.310
Prosinac 2015.	1.314	1.305
Prosinac 2016.	1.307	1.322
Prosinac 2017.	1.320	1.349
Prosinac 2018.	1.344	1.335
Prosinac 2019.	1.397	1.471
Prosinac 2020.	1.352	1.249
Prosinac 2021.	1.373	1.264
Prosinac 2022.	1.397	1.266
Prosinac 2023.	1.411	1.248
Prosinac 2024.	1.458	1.296

Izvor: CBBiH

²⁷ HHI je mjera koncentracije i računa se kao suma kvadrata pojedinačnih udjela u promatranom segmentu. Indeks ispod 1.000 bodova ukazuje na nekonzentriranost, od 1.000 do 1.800 bodova umjerenu, od 1.800 do 2.600 bodova na visoku koncentraciju, preko 2.600 se smatra veoma visokom koncentracijom do maksimalnih 10.000 kada je koncentracija monopolaska.

CBBiH je u 2024. godini nastavila održavati Centralni registar kredita fizičkih i pravnih osoba (CRK), čime se financijskim institucijama korisnicima ove baze podataka osiguravaju podatci o kreditnoj povijesti i trenutačnoj zaduženosti njihovih postojećih ili potencijalnih klijenata i na taj način omogućava da kvalitetnije procijene rizike prilikom donošenja odluka o odobravanju plasmana.

CBBiH je također nastavila održavati i Jedinostveni registar računa poslovnih subjekata u BiH u kojem je na kraju 2024. godine bilo evidentirano 275.552 aktivnih i 105.624 blokiranih računa. Nakon nadogradnje sustava krajem 2018. godine, JRRPS sadrži sve račune poslovnih subjekata koji platni promet u BiH obavljaju preko računa otvorenih u bankama i CBBiH. JRRPS poglavito koristi komercijalnim bankama, poreznim tijelima, tijelima uprave, tijelima za provođenje zakona te ostalim razinama vlasti prilikom otkrivanja financijskih struktura i transakcija koje kompanije i pojedinci mogu iskoristiti na nezakonit način, npr. za izbjegavanje plaćanja poreza, pranje novca i sl. Registar također pruža informacije svim pravnim i fizičkim osobama koje naplatu svojih potraživanja moraju tražiti prinudnim putem preko ovlaštenih institucija.

Međunarodni kliring plaćanja između banaka iz BiH i Republike Srbije i Crne Gore nastavljen je i u 2024. godini te je kroz sustav izvršeno ukupno 12.779 platnih naloga čija je vrijednost bila 392,9 milijuna eura, što ukazuje na aktivno korištenje ove platforme za poravnanje platnih transakcija.

6.2. Regulatorni okvir

Centralna banka BiH tijekom 2024. godine aktivno je nastavila vršiti aktivnosti na modernizaciji platnih sustava u BiH putem uloge koordinatora u pogledu pristupanja BiH Jedinostvenom području plaćanja u eurima (SEPA – Single European Payment Area). Ulazak u SEPA sustav plaćanja predstavlja jedan od prioriteta iz Plana rasta za Zapadni Balkan kao i značajan iskorak modernizacije platnih sustava imajući u vidu mnoge koristi navedenog sustava plaćanja koji se ogledaju kroz smanjenje naknada za prekogranična plaćanja, bolje povezivanje s dijasporom, smanjenje neformalnih novčanih tokova kao i privlačenja inozemnih investicija. Također, Centralna banka BiH u suradnji s Centralnom bankom Italije radi na uspostavi TIPS (*engl. TARGET Instant Payment Settlement*) mehanizma koji predstavlja instant plaćanje u eurima i na taj način omogućava poslodavcima, gospodarstvenicima ili drugim korisnicima platnih usluga da svojim klijentima ponude prijenos sredstava u stvarnom vremenu svakim danom tijekom godine u što bržem vremenskom razdoblju.

Upravno vijeće CBBiH je u rujnu 2024. godine usvojilo Odluku o izmjenama Odluke o utvrđivanju tarife naknada za usluge koje vrši CBBiH. Cilj donošenja Odluke je ubrzati transakcije uz veću transparentnost i učinkovitost platnog prometa, standardizirati troškove platnih transakcija, omogućiti lakše upravljanje troškovima i pojednostaviti obračun naknada za platne transakcije uz dodatno unaprjeđenje kvalitete usluga koje komercijalne banke nude svojim klijentima. Uvođenjem jedinstvene naknade za obavljanje platnih transakcija u žirokliring sustavu i bruto poravnanju u realnom vremenu (BPRV), komercijalnim bankama u Bosni i Hercegovini omogućava se jednoobrazno postupanje bez obzira na vremenski interval poravnanja međubankovnih transakcija. Također, u cilju stimuliranja deponenata Centralne banke Bosne i Hercegovine na korištenje elektroničkog bankarstva, Odlukom o izmjenama Odluke o utvrđivanju tarife naknada za usluge koje vrši Centralna banka Bosne i Hercegovine, mijenja se i tarifa naknada za poslove s deponentima u dijelu koji se odnosi na korištenje elektroničkog bankarstva. Navedena Odluka stupila je na snagu 1. studenog 2024. godine.

U cilju što učinkovitijeg sustava upravljanja kamatnim rizikom u bankovnoj knjizi (*eng. Interest Rate Risk in the Banking Book - IRRBB*) agencije za bankarstvo donijele se odluke o minimalnim standardima za uspostavu sustava upravljanja kamatnim rizikom u bankovnoj knjizi²⁸, mjerenja rizika standardiziranim pristupom i supervizorskim testom netipičnih vrijednosti, te utvrđivanjem internih kapitalnih zahtjeva za kamatni rizik u bankovnoj knjizi i unutarnje kontrole za upravljanje kamatnim rizikom koje su počele s primjenom od 30. 6. 2025. godine.

Nakon što je u siječnju 2024. godine u „Službenom glasniku RS“ objavljen Zakon o elektronskom novcu RS²⁹, ABRS je u listopadu 2024. usvojila set podzakonskih akata kojim se uređuje rad i omogućava licenciranje društava za izdavanje elektronskog novca, sukladno navedenom Zakonu. Ovim podzakonskim aktima uspostavlja se regulatorni okvir kojim se dodatno uređuje domaće tržište i uvode suvremene financijske usluge s međunarodnog tržišta. Usvajanjem navedenih podzakonskih akata napravljeni su preduvjeti za razvoj novih digitalnih financijskih usluga na domaćem tržištu putem uređenja procesa za dobijanje dozvole i poslovanja društva za izdavanje elektroničkog novca. Nakon što je uspostavljen regulatorni okvir koji prepoznaje korištenje elektroničkog novca, ABRS je jednoj kompaniji koja se bavi izdavanjem digitalnog novca dodijelila dozvolu za poslovanje u RS. ABRS je u rujnu 2024. godine s ciljem ublažavanja negativnih ekonomskih posljedica uzrokovanih otežanim uvjetima poslovanja gospodarskih društava u RS, koja su pogođena

²⁸ Odluka o izmjenama i dopuni Odluke o upravljanju kamatnim rizikom u bankovnoj knjizi („Službene novine FBiH“, br. 48/25); Odluka o upravljanju kamatnim rizikom u bankovnoj knjizi („Službeni glasnik RS“, br. 06/24).

²⁹ Zakon o elektronskom novcu RS („Službeni glasnik RS“, br. 1/24)

teškom ekonomskom situacijom i kojima je ograničeno poslovanje, usvojila Odluku o privremenim mjerama za odobravanje olakšica fizičkim osobama za izmirenje kreditnih obveza³⁰. Navedenom Odlukom se propisuju privremene olakšice fizičkim osobama u procesu izmirenja kreditnih obveza. Također, ABRS je usvojila Odluku o privremenoj mjeri očuvanja kapitala banke³¹ u cilju jačanja kapitalne osnove banaka u uvjetima ekonomske nestabilnosti, gdje se uvodi obveza podnošenja zahtjeva od strane banke i davanje suglasnosti od strane ABRS za isplatu dobiti ostvarene u prethodnoj poslovnoj godini s ciljem povećanja otpornosti banke na financijske šokove.

Kako bi se ublažili rizici nastali nakon prirodne katastrofe u listopadu 2024. godine, koja je zadesila određeni broj općina u Federaciji BiH, i u travnju 2025. godine u Republici Srpskoj, agencije za bankarstvo donijele su privremene odluke o posebnim mjerama koje banke primjenjuju u izvanrednim okolnostima³² s ciljem ublažavanja negativnih ekonomskih posljedica i očuvanja stabilnosti bankovnog sektora putem odobravanja olakšica klijentima banke koji su izravno ili neizravno pogođeni negativnim posljedicama izvanrednih okolnosti te posebnim pravilima za upravljanje kreditnim rizikom, koje banka primjenjuje u slučaju da odobri posebne mjere klijentu.

U cilju očuvanja stabilnosti bankovnog sektora, agencije za bankarstvo su tijekom 2024. godine produžile Odluke o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa³³ do 31. 12. 2025. godine.

Sukladno zakonskim odredbama, a u cilju održavanja ekvivalencije domaćeg regulatornog okvira sa EU, očuvanja i jačanja stabilnosti bankovnog sustava i ograničavanja sustavskih rizika, te pravodobnog upravljanja kreditnim rizikom i povećanjem otpornosti banaka, nadležne agencije za bankarstvo u BiH su usvojile odluke o načinu, odnosno metodologiji za utvrđivanje sustavski značajnih banaka i zaštitnog sloja kapitala za sustavski značajne banke u četvrtom tromjesečju 2024. godine³⁴, što je detaljnije objašnjeno u Tekstnom okviru 5.

Tekstni okvir 5: Pojam, značenje i metodologija za utvrđivanje sustavski značajnih banaka

Jedan od preduvjeta uspješnog očuvanja financijske stabilnosti jest pravodobna identifikacija sustavskih rizika. Iako ne postoji jedinstvena definicija pojma sustavski rizik, prema definiciji Europske središnje banke, sustavski rizik predstavlja rizik da će financijska nestabilnost postati toliko raširena da će onemogućiti funkcioniranje financijskog sustava i stvoriti negativne posljedice za realnu ekonomiju, odnosno ugroziti ekonomski rast i blagostanje društva. Šokovi koji djeluju kao okidač za razvoj takvog događaja mogu biti egzogeni i endogeni. Izvor egzogenog šoka je izvan financijskog sustava (npr. prirodne katastrofe, pandemija, rat), ili može biti povezan s ekonomijom (npr. makroekonomski poremećaji, odnosno gomilanje prekomjernih makroekonomskih neravnoteža), dok se endogeni šok javlja unutar samog financijskog sustava i može biti uzrokovan kolektivnim ponašanjem financijskih institucija ili jedne značajne financijske institucije.

Financijski sustav je iznimno osjetljiv i ranjiv na utjecaj sustavskih rizika zbog specifične strukture bilance banaka u kojima je dominantan udio kratkoročnijih obveza/depozita i kreditnih plasmana dužih dospeljaca iz čega proizlazi rizik ročne transformacije za banke. Također, kompleksna povezanost financijskih institucija (npr. po osnovi izloženosti na međubankovnom tržištu, kroz platne sustave ili ulaganja u instrumente istih financijskih subjekata) omogućuje brzo širenje šokova kroz cijeli sustav. Pored toga, na vrijednost financijskih instrumenata snažno utječu očekivanja i povjerenje sudionika na financijskim tržištima.

Sustavski rizik i njegovo zarazno širenje se često vežu uz postojanje sustavski značajnih financijskih institucija. Sustavski značajna banka je banka čije bi pogoršanje financijskog stanja ili prestanak rada imali ozbiljne negativne posljedice na stabilnost financijskog sustava. Iz tog razloga potrebno je poduzeti mjere u pogledu posebnog tretmana ovih institucija u odnosu na druge institucije, s obzirom na njihov značaj za financijsku stabilnost.

Odbor za financijsku stabilnost (engl. Financial Stability Board - FSB) država članica G-20 u suradnji s Bazelskim odborom za superviziju banaka (engl. Basel Committee for Banking Supervision - BCSB) i nacionalnim nadležnim tijelima, od 2011. godine identificira globalne sustavski značajne banke (G-SIB). Globalne sustavski značajne institucije su velike, međunarodno aktivne i međusobno visoko povezane institucije, koje mogu utjecati na stabilnost globalnog financijskog sustava. Njihov popis svake godine na svojim internetskim stranicama objavljuje Odbor za financijsku stabilnost (FSB). Europska bankovna agencija (EBA) pruža smjernice za identifikaciju sustavski značajnih financijskih institucija unutar EU od 2014. godine.

³⁰ Odluka o privremenim mjerama za odobravanje olakšica fizičkim licima za izmirenje kreditnih obveza („Službeni glasnik RS”, br. 84/24)

³¹ Odluka o privremenoj mjeri očuvanja kapitala banke („Službeni glasnik RS”, br. 84/24)

³² Odluka o posebnim mjerama koje banke primjenjuju u vanrednim okolnostima - poplave iz listopada 2024. godine („Službene novine Federacije BiH”, br. 79/24); Odluka o privremenim mjerama bankama za ublažavanje negativnih ekonomskih posljedica uzrokovanih vanrednim okolnostima – poplavama iz ožujka/travnja 2025. godine.

³³ Odluka o izmjeni odluke o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa („Službene novine Federacije BiH”, br. 41/24), Odluka o izmjeni odluke o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa („Službeni glasnik RS”, br. 95/24).

³⁴ Odluka o načinu utvrđivanja sustavno značajne banke i zaštitnog sloja kapitala za sustavno značajnu banku („Službene novine Federacije BiH”, br. 96/24) i Odluka o metodologiji za utvrđivanje sustavno značajnih banaka i zaštitnog sloja kapitala za sustavno značajne banke („Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 109/24) i Odluka o zaštitnom sloju kapitala za sustavno značajne banke („Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 109/24).

Sukladno navedenim smjernicama, nacionalna nadležna tijela su obvezna identificirati globalne sustavski značajne institucije (G-SII) i druge sustavski značajne institucije (O-SII), koje su ključne za nacionalna gospodarstva i nacionalne finansijske sustave.

Metodologija za utvrđivanje liste sustavski značajnih banaka u FBiH i RS nastala je kao rezultat potrebe da se u BiH diferenciraju sustavski značajne banke od ostalih banaka u sustavu. Također je važno naglasiti da je metodologija usklađena s najboljim međunarodnim praksama na temelju načela Bazelskog odbora za superviziju banaka, prilagođenih specifičnostima bankovnog sustava u BiH.

Sustavski značajne banke se određuju na temelju sljedeća četiri kriterija: veličina, povezanost s ostalim sudionicima u finansijskom sektoru, zamjenjivost u finansijskom sektoru i složenost poslovanja. Sukladno odlukama nadležnih agencija za bankarstvo kriterij veličine određuje se na temelju samo jednog pokazatelja, s pripadajućim ponderom od 25% u ukupnoj vrijednosti koeficijenta, dok se kriteriji povezanosti, zamjenjivosti i kompleksnosti određuju na temelju tri skupine različitih pokazatelja, s pripadajućim ponderima od 8,33% u ukupnoj vrijednosti koeficijenta. Pregled kriterija, pokazatelja i pripadajućih pondera prikazan je u Tablici TO 5.1.

Tablica TO 5.1: Kriteriji za utvrđivanje sustavski značajnih banaka u BiH

Kriterij	Pokazatelji Prilagođeni BCBS pristup za BiH	Ponder pokazatelja
Veličina	Ukupna imovina (neto)	25%
Povezanost	Depoziti banaka i nebankovnih finansijskih institucija (rezidenti)	8,33%
	Kreditni bankama i nebankovnim finansijskim institucijama (rezidenti)	8,33%
	Neosigurani depoziti (izuzev depozita opće države, bankovnih institucija i ostalih finansijskih institucija)	8,33%
Zamjenjivost	Depoziti stanovništva i privatnih poduzeća (rezidenti)	8,33%
	Kreditni stanovništva i privatnih poduzeća (rezidenti)	8,33%
	Vrijednost međubankovnih bezgotovinskih platnih transakcija	8,33%
Kompleksnost	Duznički vrijednosni papiri (rezidenti)	8,33%
	Obveze prema nerezidentima	8,33%
	Potraživanja od nerezidenata	8,33%

Na temelju pripadajućih raspona koeficijenta sustavske značajnosti banke određuje se obveza održavanja zaštitnog sloja kapitala za sustavski značajnu banku. Zaštitni sloj kapitala za sustavski značajnu banku je makroprudencijalni instrument čiji je cilj poboljšanje sposobnosti apsorpcije gubitaka sustavski značajnih institucija, odnosno ograničenje širenja zaraze koja može proizići iz insolventnosti ili uopće stresne situacije sustavski važnih institucija. Entitetske agencije će odrediti stopu zaštitnog sloja kapitala za sustavski značajnu banku u rasponu od 0% do 3% ukupnog iznosa izloženosti riziku banke, ovisno o vrijednosti koeficijenta sustavske značajnosti banke.

Sustavski značajne banke obvezne su održavati dodatni zaštitni sloj kapitala u obliku redovitog osnovnog kapitala. Agencije će utvrđivati i jednom godišnje ažurirati listu sustavski značajnih banaka u FBiH i u RS, najkasnije do kraja tekuće godine, a na temelju podataka banaka na pojedinačnoj osnovi zaključno s krajem prethodne godine.

Narodna skupština Republike Srpske sredinom svibnja 2025. godine usvojila je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o bankama³⁵, kojim se određuje postupno smanjenje stope adekvatnosti regulatornog kapitala sa 12% na 10%, počevši od 31. 12. 2026. godine. Također, navedenim izmjenama Zakona, predviđeno je da Agencija može utvrditi referentnu kamatnu stopu prosječnog troška financiranja bankovnog sektora Republike Srpske, koja se može ugovoriti kao promjenljivi element promjenljive nominalne kamatne stope, te da Agencija donosi akt kojim uređuje način obračuna referentne kamatne stope. Usvojenim izmjenama i dopunama navedenog Zakona između ostalog uvodi se i zabrana naplate više vrsta naknada koje su banke obračunavale svojim klijentima. Prema usvojenim izmjenama zakona, banke više neće imati pravo naplaćivanja naknada za slanje opomene zbog kašnjenja u izmirenju obveza, naknada koje se odnose na vođenje kreditne partije ili interne postupke knjiženja.

³⁵ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o bankama Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, br. 45/25).

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

STATISTIČKI
DODATAK

Tablica A1: Indeks cijena nekretnina (2015=100)

		Sarajevo	Mostar	Zenica	Tuzla	Banja Luka	Bijeljina	Trebinje	UKUPNO
2004.	Q1	58	71	47					60
	Q2	58	70	46					59
	Q3	58	70	47					59
	Q4	59	68	46					60
2005.	Q1	61	66	48					61
	Q2	61	70	47					61
	Q3	63	67	47					62
	Q4	66	70	50					65
2006.	Q1	69	72	53					68
	Q2	74	71	49					71
	Q3	73	70	52					70
	Q4	80	60	55					74
2007.	Q1	87	73	56					83
	Q2	98	76	67					93
	Q3	108	73	72					98
	Q4	117	77	74					105
2008.	Q1	125	85	78	95				112
	Q2	133	82	84	98				119
	Q3	132	83	88	106				120
	Q4	138	87	99	107				126
2009.	Q1	129	104	101	97				120
	Q2	120	101	100	100				114
	Q3	115	105	100	107				112
	Q4	111	104	93	115				109
2010.	Q1	111	100	99	112				108
	Q2	111	110	101	110				110
	Q3	107	104	99	105				106
	Q4	106	106	107	104				106
2011.	Q1	105	107	105	97				105
	Q2	105	103	107	89				103
	Q3	104	98	102	91				102
	Q4	105	104	102	89				103
2012.	Q1	105	112	101	102				106
	Q2	104	101	109	96				103
	Q3	101	104	95	94				100
	Q4	100	101	103	96				100
2013.	Q1	101	108	105	93				102
	Q2	99	109	104	90				100
	Q3	98	105	97	94				99
	Q4	97	109	106	90				99
2014.	Q1	98	104	98	95				99
	Q2	96	102	97	93				97
	Q3	98	94	99	99				98
	Q4	98	96	101	92				98

		Sarajevo	Mostar	Zenica	Tuzla	Banja Luka	Bijeljina	Trebinje	UKUPNO
2015.	Q1	98	101	100	98	93	102	103	98
	Q2	101	99	99	101	109	82	97	101
	Q3	98	103	102	100	101	92	99	100
	Q4	102	97	99	100	101	118	101	101
2016.	Q1	98	94	97	96	96	68	106	97
	Q2	99	97	104	99	102	93	100	100
	Q3	102	114	101	96	106	89	106	104
	Q4	103	113	104	98	106	94	105	105
2017.	Q1	103	110	104	97	100	93	98	102
	Q2	104	96	105	97	98	94	89	100
	Q3	103	104	104	103	98	102	102	102
	Q4	107	93	105	100	96	100	97	102
2018.	Q1	107	103	103	100	100	96	103	104
	Q2	108	110	102	100	98	100	101	105
	Q3	108	104	102	102	98	99	108	105
	Q4	109	106	102	104	100	98	108	106
2019.	Q1	112	105	106	103	104	97	111	108
	Q2	113	110	109	109	97	99	106	109
	Q3	112	109	113	109	97	102	108	108
	Q4	115	108	107	108	100	104	110	111
2020.	Q1	115	109	112	110	95	103	107	111
	Q2	116	122	125	103	101	109	94	113
	Q3	117	113	123	118	100	104	114	114
	Q4	118	106	121	117	96	102	103	113
2021.	Q1	119	112	123	121	103	99	124	116
	Q2	121	117	127	120	109	105	122	118
	Q3	124	113	126	126	112	111	133	121
	Q4	128	107	131	130	113	117	132	125
2022.	Q1	138	114	134	136	139	124	159	136
	Q2	141	123	139	137	145	126	169	140
	Q3	149	127	144	137	151	139	178	147
	Q4	156	129	141	139	157	133	163	150
2023.	Q1	160	119	157	157	157	151	173	153
	Q2	168	125	175	166	164	160	178	162
	Q3	179	130	178	177	165	158	177	170
	Q4	180	133	178	184	164	155	182	172
2024.	Q1	178	136	181	182	164	169	169	171
	Q2	192	143	195	184	163	169	208	181
	Q3	203	160	191	193	170	179	178	191
	Q4	202	164	223	195	170	184	147	191

Izvor: CBBiH

Tablica A2: Pokazatelji financijskog zdravlja

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Primjerenost kapitala											
Stopa osnovnog kapitala	15,2	14,3	13,8	15,0	14,8	16,5	17,5	18,1	18,7	18,7	18,7
Stopa regulatornog kapitala	17,8	16,3	14,9	15,8	15,7	17,5	18,0	19,2	19,6	19,6	19,7
Stopa redovitog osnovnog kapitala	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	16,5	17,5	18,1	18,7	18,7	18,7
Stopa financijske poluge	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	10,5	10,2	10,0	9,9	10,1
NPL umanjeni za rezerviranja prema regulatornom kapitalu	26,4	24,6	24,9	17,6	13,5	11,4	9,6	7,4	7,0	4,7	3,8
Velike izloženosti u odnosu na kapital	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	81,4	83,8	103,3
Kvalitet aktive											
Nekvalitetna aktiva prema ukupnoj aktivi	11,3	10,5	10,0	8,3	7,1	6,2	5,2	3,4	3,2	2,5	2,1
Nekvalitetni krediti prema ukupnim kreditima	15,1	14,2	13,7	11,8	10,0	8,8	7,4	6,1	5,8	4,5	3,8
Rezerviranja za NPL prema nekvalitetnim kreditima	66,7	69,7	71,2	74,4	76,7	77,4	77,0	78,4	78,4	81,4	81,7
Koncentracija kredita prema ekonomskoj djelatnosti	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	73,1	72,0	71,3	71,7	71,2
Profitabilnost											
Povrat na prosječnu aktivu	-0,1	0,8	0,3	1,1	1,4	1,3	1,4	0,7	1,3	1,6	2,0
Povrat na prosječni kapital	-1,2	4,5	0,9	6,2	9,0	8,5	9,1	5,6	9,6	12,0	15,0
Neto prihod od kamata prema ukupnom prihodu	62,3	61,6	62,0	60,4	58,3	58,8	56,8	56,0	59,2	56,6	63,3
Prihod na temelju trgovanja financijskim instrumentima prema ukupnom prihodu	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0
Nekamatni rashodi prema ukupnom prihodu	101,2	85,7	94,5	80,7	73,3	74,0	71,0	83,0	60,1	55,7	52,6
Troškovi plaća i doprinosa prema neamatnim rashodima	28,1	32,9	29,2	31,5	32,9	33,2	34,1	29,8	43,8	44,1	42,8
Likvidnost											
Likvidna sredstva prema ukupnim sredstvima	26,2	26,6	26,2	26,9	28,1	29,3	29,2	28,6	30,7	30,5	29,0
Likvidna sredstva prema kratkoročnim financijskim obvezama	65,9	65,6	61,9	61,6	59,9	60,4	61,0	51,3	51,3	48,4	47,2
Koeficijent pokrića likvidnosti (LCR)	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	216,9	213,8	218,1
Koeficijent neto stabilnih izvora financiranja (NSFR)	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	168,8	163,5	159,9
Depoziti prema kreditima	87,2	92,4	96,9	101,7	105,1	109,6	112,7	120,7	130,3	130,8	131,0
Kratkoročne financijske prema ukupnim financijskim obvezama	47,2	48,1	50,3	52,1	55,7	57,2	56,2	65,4	68,8	72,6	71,1
Devizni rizik											
Indeksirani i krediti u stranim valutama prema ukupnim kreditima	68,8	68,0	67,1	62,6	60,1	56,7	53,9	53,9	50,2	43,3	37,6
Obveze u stranim valutama prema ukupnim financijskim obvezama	63,8	62,7	60,3	57,4	55,1	53,3	50,7	48,1	44,4	42,5	41,2
Neto otvorena pozicija	5,7	9,0	8,3	1,6	-0,2	2,1	3,4	4,2	4,0	1,0	1,5
Broj banaka	23	23	23	23	23	23	23	23	22	21	21

Izvor: CBBiH

Napomena: Kompilacija FSI za bankovni sektor BiH od četvrtog tromjesečja 2021. godine bazira se na Vodiču za kompilaciju pokazatelja financijskog zdravlja Međunarodnog monetarnog fonda iz 2019. godine. Vrijenosti pokazatelja su retroaktivno preračunate za sva razdoblja sukladno sa novom metodologijom.

Tablica A3: Pregled ukupne imovine, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u BiH, 31.12.2024.

Banka	Ukupna imovina		Kredit		Depoziti		Dobit/Gubitak	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%
1. Privredna banka Sarajevo d.d. Sarajevo	663.017	1,5	405.268	1,6	535.756	1,6	11.537	1,4
2. UNION banka d.d. Sarajevo	1.282.042	3,0	555.773	2,2	1.090.053	3,2	5.779	0,7
3. NLB banka d.d. Tuzla	1.959.333	4,6	1.276.255	4,9	1.622.656	4,7	27.574	3,3
4. ASA banka d.d. Sarajevo	3.348.385	7,8	2.040.217	7,9	2.906.810	8,4	55.835	6,6
5. "BOSNA BANK INTERNATIONAL" d.d. Sarajevo	1.651.356	3,8	1.117.351	4,3	1.398.033	4,1	26.609	3,2
6. INTESA SANPAOLO BANKA d.d. Bosna i Hercegovini	2.952.130	6,9	1.928.609	7,5	2.291.244	6,6	26.732	3,2
7. Raiffeisen bank d.d. Sarajevo	5.673.102	13,2	3.079.342	11,9	4.645.342	13,5	143.320	17,1
8. Ziraatbank BH d.d.	1.586.668	3,7	1.042.434	4,0	1.189.527	3,5	36.296	4,3
9. ProCredit bank d.d. Sarajevo	1.052.045	2,5	690.368	2,7	856.949	2,5	8.341	1,0
10. Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	2.372.696	5,5	1.592.885	6,2	1.940.026	5,6	38.538	4,6
11. Komercijalno investiciona banka d.d. Velika Kladuša	136.711	0,3	59.466	0,2	103.541	0,3	1.938	0,2
12. Addiko bank d.d. Sarajevo	1.313.951	3,1	604.462	2,3	1.079.048	3,1	24.951	3,0
13. UniCredit bank d.d. Mostar	8.071.797	18,8	4.708.098	18,3	6.442.821	18,7	185.369	22,1
14. UniCredit bank a.d. Banja Luka	1.439.269	3,4	819.212	3,2	1.101.559	3,2	33.266	4,0
15. Addiko bank a.d. Banja Luka	1.076.660	2,5	709.263	2,7	843.041	2,4	21.258	2,5
16. Naša banka a.d. Bijeljina	336.012	0,8	206.822	0,8	268.286	0,8	2.219	0,3
17. Nova banka a.d. Banja Luka	3.040.187	7,1	1.897.294	7,4	2.280.618	6,6	86.042	10,2
18. NLB bank a.d. Banja Luka	2.302.529	5,4	1.291.701	5,0	1.813.692	5,3	56.402	6,7
19. Atos bank a.d. Banja Luka	1.273.491	3,0	812.457	3,1	955.540	2,8	34.063	4,1
20. Banka Poštanska štedionica a.d. Banja Luka	556.256	1,3	310.516	1,2	446.534	1,3	1.449	0,2
21. MF banka a.d. Banja Luka	831.416	1,9	647.899	2,5	644.905	1,9	12.461	1,5
UKUPNO	42.919.053	100	25.795.691	100	34.455.981	100	839.979	100

Tablica A4: Statusne promjene banaka u razdoblju 2001. - Q2 2024. godine

Broj	Banka	Vrsta promjene	Datum promjene
1	Sparkasse Bank d.d. Bosna i Hercegovina Sarajevo	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo promijenila ime u Sparkasse Bank d.d. BiH Sarajevo	Q3 2014
	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	ABS banka d.d. Sarajevo promijenila ime u Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	Q3 2009
	ABS banka d.d. Sarajevo	Postala članica Steiermaerkische Bank und Sparkassen AG, Erste Group	Q4 2006
	Šeh-in banka d.d. Zenica	Pripojena ABS banci d.d. Sarajevo	Q2 2002
2	Bosna Bank International (BBI) d.d. Sarajevo		
3	Privredna banka Sarajevo d.d. Sarajevo	BOR banka d.d. Sarajevo promijenila ime u Privredna banka Sarajevo d.d. Sarajevo	Q1 2017
	BOR banka d.d. Sarajevo	BOR banci d.d. Sarajevo pripojena Privredna banka Sarajevo d.d. Sarajevo	Q4 2016
	Privredna banka Sarajevo d.d. Sarajevo	Privredna banka Sarajevo d.d. Sarajevo pripojena BOR banci d.d. Sarajevo	Q4 2016
4	UniCredit Bank d.d. Mostar		
	UniCredit Zagrebačka banka BiH d.d. Mostar	UniCredit Zagrebačka banka BiH promijenila ime u UniCredit Bank d.d. Mostar	Q1 2008
	Zagrebačka banka BH d.d. Mostar	Spajanje sa Univerzal bankom d.d. Sarajevo u UniCredit Zagrebačku banku BiH	Q3 2004
	Univerzal banka d.d. Sarajevo	Spajanje sa Zagrebačkom bankom BH d.d. Mostar u UniCredit Zagrebačku banku BiH	Q3 2004
	HVB Central Profit banka d.d. Sarajevo	HVB Central profit banka Sarajevo pripojena UniCredit Zagrebačkoj banci BiH	Q1 2008
	HVB banka d.d. Sarajevo	Spajanje sa Central Profit bankom u HVB Central Profit banku d.d. Sarajevo	Q4 2004
	Central Profit banka d.d. Sarajevo	Spajanje sa HVB bankom d.d. Sarajevo u HVB Central Profit banku d.d. Sarajevo	Q4 2004
	Travnička banka d.d. Travnik	Pripojena Central Profit banci d.d. Sarajevo	Q4 2002
5	UniCredit Bank a.d. Banja Luka	Nova Banjalučka banka a.d. Banja Luka promijenila ime	Q2 2008
	Nova Banjalučka banka a.d. Banja Luka	Pripojena HVB grupaciji, nastavila poslovanje kao zasebno pravno lice	Q4 2005
	Banjalučka banka a.d. Banja Luka	Privatizovana i promijenila ime u Nova Banjalučka banka a.d. Banja Luka	Q1 2002
6	Addiko Bank d.d. Sarajevo		
	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar promijenila ime i sjedište	Q4 2016
7	Addiko Bank a.d. Banja Luka		
	Hypo Alpe Adria Bank a.d. Banja Luka	Hypo Alpe Adria Bank a.d. Banja Luka promijenila ime	Q4 2016
	Kristal banka a.d. Banja Luka	Kristal banka a.d. Banja Luka promijenila ime	Q3 2003
8	ASA banka d. d. Sarajevo		
	ASA banka Naša i snažna d. d. Sarajevo	Pripojena ASA banci d. d. Sarajevo	Q4 2022
	ASA banka Naša i snažna d. d. Sarajevo	Sberbank BH d. d. Sarajevo u postupku restrukturiranja promijenila vlasništvo	Q2 2022
	Vakufska banka d. d. Sarajevo	Pripojena ASA banci d. d. Sarajevo	Q4 2021
	Investiciono komercijalna banka (IKB) d. d. Zenica	IKB d. d. Zenica promijenila sjedište i naziv u ASA banka d. d. Sarajevo	Q4 2016
	MOJA banka d. d. Sarajevo	MOJA banka d. d. Sarajevo pripojena Investiciono komercijalnoj banci d. d. Zenica	Q3 2016
	FIMA banka d. d. Sarajevo	Promijenila ime u MOJA banka d. d. Sarajevo	Q4 2010
	VABA banka d. d. Sarajevo	Promijenila ime u FIMA banka d. d. Sarajevo	Q3 2007
	Validus banka d. d. Sarajevo	Promijenila ime u VABA banka d. d. Sarajevo	Q1 2007
	Ljubljanska banka d. d. Sarajevo	Osnovana Validus banka preuzela dio aktive i pasive Ljubljanske banke d. d. Sarajevo	Q3 2006
	ASA banka Naša i snažna d. d. Sarajevo	Sberbank d. d. Sarajevo promijenila ime u ASA banka Naša i snažna d. d. Sarajevo	Q2 2022
	Sberbank d. d. Sarajevo	ASA Finance d. d. Sarajevo postala vlasnik Sberbank d. d. Sarajevo	Q1 2022
	Sberbank d. d. Sarajevo	Volksbank d. d. Sarajevo promijenila ime u Sberbank d. d. Sarajevo	Q1 2013
	Volksbank d.d. Sarajevo	Sberbank grupacija preuzela Volksbank d. d Sarajevo	Q1 2012
9	Komercionalno investiciona banka (KIB) d.d. Velika Kladuša		
10	NLB Banka d.d. Sarajevo		
	NLB Tuzlanska banka d.d. Tuzla	NLB Tuzlanska banka d.d. Tuzla promijenila sjedište i ime u NLB Banka d.d. Sarajevo	Q1 2012
	Tuzlanska banka d.d. Tuzla	Tuzlanska banka d.d. Tuzla promijenila ime u NLB Tuzlanska banka d.d. Tuzla	Q3 2006
	Comercebank bančna skupina NLB d.d. Sarajevo	Pripojena Tuzlanskoj banci d.d. Tuzla	Q3 2006
11	NLB Banka a.d. Banja Luka		
	NLB Razvojna banka a.d. Banja Luka	NLB Razvojna banka a.d. Banja Luka promijenila ime u NLB a.d. Banja Luka	Q4 2015
	LHB banka a.d. Banja Luka	Spajanje sa Razvojnomo bankom jugoistočne Europe u NLB Razvojna banka a.d. BL	Q2 2006
	Razvojna banka jugoistočne Europe a.d. Banja Luka	Spajanje sa LHB bankom a.d. Banja Luka u NLB Razvojnu banku a.d. Banja Luka	Q2 2006
12	Raiffeisen Bank d.d. BiH, Sarajevo		
	Raiffeisen Bank HPB d.d. Mostar	Pripojena Raiffeisen banci d.d. Sarajevo	Q1 2003
13	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	Microenterprise bank d.d. Sarajevo promijenila ime u ProCredit Bank	Q4 2003

Broj	Banka	Vrsta promjene	Datum promjene
14	ZiraatBank BH d.d. Sarajevo	Turkish Ziraat Bank Bosnia d.d. Sarajevo promijenila ime u Ziraat Bank BH	Q1 2013
15	Union banka d.d. Sarajevo		
16	Atos bank a. d. Banja Luka	Sberbank a. d. Banja Luka promijenila ime u Atos bank a. d. Banja Luka	Q2 2022
	Sberbank a. d. Banja Luka	Nova banka a. d. Banja Luka u postupku restrukturiranja postala vlasnik Sberbank a. d. Banja Luka	Q2 2022
	Sberbank a. d. Banja Luka	Volksbank a. d. Banja Luka promijenila ime	Q1 2013
	Volksbank a. d. Banja Luka	Sberbank grupacija preuzela Volksbank a. d. Banja Luka	Q1 2012
	Zepter Komerc banka a. d. Banja Luka	Postala članica Volksbank International AG, promijenila ime u Volksbank a. d. BL	Q3 2007
17	Intesa Sanpaolo banka d.d. BiH		
	UPI banka d.d. Sarajevo	Promijenila ime u Intesa Sanpaolo banka d.d. BiH	Q3 2008
	LT Gospodarska banka d.d. Sarajevo	Pripojena UPI banci d.d. Sarajevo	Q3 2007
	Gospodarska banka d.d. Sarajevo	Spajanje sa LT Komercijalnom bankom Livno u LT Gospodarsku banku d.d. Sarajevo	Q1 2003
	LT Komercijalna banka d.d. Livno	Spajanje sa Gospodarskom bankom Sarajevo u LT Gospodarsku banku d.d. Sarajevo	Q1 2003
18	Nova banka a.d. Banja Luka	Nova banka a.d. Bijeljina promijenila sjedište	Q3 2007
	Agroprom banka a.d. Banja Luka	Pripojena Novoj banci a.d. Bijeljina	Q1 2003
19	Naša banka a.d. Banja Luka		
	Naša banka a.d. Bijeljina	Promijenila ime u Naša banka a.d. Banja Luka	Q2 2024
	Pavlović International Banka a.d. Slobomir Bijeljina	Promijenila ime u Naša banka a.d. Bijeljina	Q4 2019
	Privredna banka a.d. Doboj	Pripojena Pavlović International banci	Q2 2003
	Privredna banka a.d. Brčko	Pripojena Pavlović International banci	Q4 2002
	Semblerska banka a.d. Bijeljina	Pripojena Pavlović International banci	Q4 2001
20	Banka Poštanska štedionoca a.d. Banja Luka		
	Komercijalna banka a.d. Banja Luka	Komercijalna banka promijenila ime u Banka Poštanska štedionoca a.d. Banja Luka	Q1 2022
	Komercijalna banka a.d. Banja Luka	Banka Poštanska štedionica a.d. Beograd kupila Komercijalnu banku a.d. Banja Luka	Q4 2021
21	MF banka a.d. Banja Luka		
	IEFK banka a.d. Banja Luka	Promijenila ime u MF banka a.d. Banja Luka	Q3 2010

Banke kojima su oduzete dozvole za rad od 2002. godine:		Nadnevak promjene
1	Camelia banka d. d. Bihać	Q1 2002
2	Privredna banka a. d. Gradiška	Q1 2002
3	Ekvator banka a. d. Banja Luka	Q1 2002
4	International Commercial Bank Bosnia d. d. Sarajevo	Q3 2002
5	Banka za jugoistočnu Europu Banja Luka	Q4 2002
6	Privredna banka a. d. Srpsko Sarajevo	Q4 2004
7	Gospodarska banka d. d. Mostar	Q4 2004
8	Ljubljanska banka d. d. Sarajevo	Q3 2006
9	Hercegovačka banka d. d. Mostar	Q3 2012
10	Postbank BH Poštanska banka BiH d. d. Sarajevo	Q2 2013
11	Bobar banka a. d. Bijeljina	Q4 2014
12	Banka Srpske a. d. Banja Luka	Q2 2016
13	Vakufska banka d. d. Sarajevo	Q4 2021
14	ASA banka Naša i snažna d. d. Sarajevo	Q4 2022

Izvor: CBBiH

ISSN 1840-412X

9 771840 412001